

Sakskart for møte i Programrådet for masterstudiet i rettsvitenskap

J.nr.: 2015/1025

Tid og sted: Tirsdag 13. oktober kl. 12.15-15.15 på Kollegieværelset 1.etg. DA

Sak 1 s. 5-11	Protokoll Protokoll fra møtet i PMR 1. september var allerede godkjent.
Sak 2	Erfaringer fra studieårene, LLMs, JSU og nytt fra Trygve
Sak 3 s. 12	Vedtakssak: Forbud mot bruk av armbåndsur og andre klokker under eksamen Notat fra Anne Margit Tvenge Vedtaksforslag: Det vil ikke være tillatt å medbringe armbåndsur eller andre klokker til eksamen fra og med høsten 2015. Hjelpemiddelreglementet må oppdateres deretter.
Sak 4 s. 13-414	Vedtakssak: Samlesak: Forslag til endringer i litteratur, hjelpemidler, læringsutbytte og fagbeskrivelser for våren 2016. Det legges ikke opp til diskusjon av de enkelte forslagene i PMR-møtet, de studieårsansvarlige bes gjennomgå forslagene for sitt studieår i forkant av møtet. Om det er uklarheter eller kontrovers rundt forslagene bes de rapporteres inn i forkant av møtet per e-post, slik at samsesaken kan behandles raskt i PMR-møtet. Samlesak v/Christine Havgar Vedlegg Notat fra Anne Robberstad Forslag til vedtak Forslag til endringer i litteratur, hjelpemidler, læringsutbytte og fagbeskrivelser for våren 2016 vedtas.
Sak 5 S. 415-417	Vedtakssak: Etikk i forvaltningsretten

	<p>Notat fra Christoffer Eriksen</p> <p>Forslag til vedtak:</p> <p>De foreslåtte læringskravene vedtas med virkning fra og med våren 2016.</p> <p>Det fortsettes at det settes av tid til å presentere etiske problemstillinger og refleksjon i undervisning i alminnelig forvaltningsrett.</p> <p>Fagmiljøet i alminnelig forvaltningsrett oppfordres til å jobbe videre med å finne egnet litteratur som kan gi en mer inngående behandling av etiske problemstillinger og refleksjon i den alminnelige forvaltningsretten. Ansvarlig faglærer i alminnelig forvaltningsrett bes om å fremme forslag om å innta slik litteratur i faget, slik at endringer kan tre i kraft med virkning fra våren 2017.</p>
Sak 6	<p>Diskusjonssak: Prosedyrekonkurranser - Utsettes</p> <p>Det bes om at PMR diskuterer momentene som fremgår av notatet.</p> <p>Notat fra Eline Sørensen</p>
Sak 7	<p>Vedtaks sak: Institusjonell støtte til internasjonale prosedyrekonkurranser - Utsettes</p> <p>Notat fra Julie Orning</p> <p>Notat fra Gentian Zyberi</p> <p>Vedlegg</p> <p>Vedtaksforslag:</p> <p>Fakultetet gir ikke godskriving for undervisningstimer for lærere som bistår med veiledning eller annen oppfølging av studenter som deltar i prosedyrekonkurranser i tilfeller hvor dette kan trekke undervisningsressurser bort fra fag i Masterstudiet i rettsvitenskap.</p> <p>Fakultetet stiller normalt ikke midler til disposisjon for deltakelse i prosedyrekonkurranser.</p>
Sak 8 s. 418-467	<p>Diskusjonssak: Alternative vurderingsformer</p> <p>Notat fra Randi Saunes</p> <p>Notat fra Christoffer Eriksen</p> <p>Notat fra Marius Fuglum</p> <p>Innstilling fra arbeidsgruppen</p>

<p>Sak 9</p>	<p>Diskusjonssak: Periodiske emneevalueringer - Utsettes</p> <p>Notat fra Elisabeth Ulleberg</p>
<p>Sak 10 s. 468-484</p>	<p>Diskusjonssak: Tekst i sensorbrev for masteroppgaver</p> <p>Notat fra Randi Saunes</p> <p>Utkast til brev fra UiB</p> <p>Sensorbrev for masteroppgaver høst 2015</p> <p>Sammenstilling av masteroppgaveprosjektet – felles retningslinjer</p>
<p>Sak 11</p>	<p>Diskusjonssak: 3+2 v/Christoffer Eriksen - Utsettes</p>
<p>Sak 12 s. 485-544</p>	<p>Orienteringssaker:</p> <p>Skriftlige orienteringssaker:</p> <p>Undervisningsbudsjett</p> <p>Notat fra Julie Orning og Trond Skjeie</p> <p>Undervisningsbudsjett</p> <p>Eksamensbudsjett</p> <p>Notat fra Randi Saunes</p> <p>Eksamensbudsjett</p> <p>Oversikt over klageomgangen våren 2015</p> <p>Klageomgangen våren 2015</p>
<p>Sak 13</p>	<p>Saker tatt på fullmakt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det er vedtatt at privatisteksamen, JUR4000P, vil bli gjennomført som digital eksamen - Bachelorgrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Stavanger er forhåndsgodkjent som JUS2111 og ett valgemne på bachelornivå i mastergraden i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Oslo. Ex.phil og Juridisk forprøve avlagt ved Universitetet i Stavanger godskrives også i

	<p>mastergraden i rettsvitenskap.</p> <ul style="list-style-type: none">- Godkjent endringer i tilleggslitteraturen i emnet Avtalerett i JUS3111- Godkjent ny faglærer i emnet Fast eiendoms rettsforhold i JUS1211. Ny faglærer er Gert-Fredrik Malt.
Sak 14	Eventuelt

Protokoll fra møte

J.nr.: 2015/1025

Tid og sted: Tirsdag 1. september kl. 12.45-15.15 på Kollegieværelset 1.etg. DA

Tilstede: Trygve Bergsåker, Lasse Simonsen, John Asland, Inge Lorange Backer, Christoffer Eriksen, Cecilia Bailliet, Tarjei Bekkedal, Christine Havgar, Mads Baardseth

Fra administrasjonen : Julie Orning og Randi Saunes

Observatører: Ola Mestad og Nina Lofstad (sak 3), Ida Stabrun

Referent: Eline Sørensen

Sakene ble diskutert i følgende rekkefølge: 1-13

SAK 1	<p>Protokoll</p> <p>Protokoll fra møtet i PMR 16. juni ble godkjent på møtet</p>
SAK 2	<p>Erfaringer fra studieårene, LLMs, JSU og nytt fra Trygve</p> <p>1. studieår: John Asland er tilbake som studieårsansvarlig for 1. studieår. Det tilbys et nytt opplegg med kurs i skrivetrening i kjøps- og avtalerett fra i høst. Det vurderes også å gjøre noe med metode på studieåret.</p> <p>2. studieår: Det har blitt gjennomført lærermøte hvor hovedsaken var alternative vurderingsformer. Det har kommet inn flere innspill, og studieårsansvarlig lager et tilleggsforslag som fremlegges for PMR.</p> <p>3. Studieårsansvarlig kom med positive tilbakemeldinger om at det er flere nye lærere på studieåret. Det har blitt gjennomført et møte mellom studiedekanen, studieårsansvarlig og rettshistoriemiljøet vedrørende alternative vurderingsformer.</p> <p>4. studieår: Ingen spesielle kommentarer.</p> <p>5. studieår: Tarjei Bekkedal er ny studieårsansvarlig for 5. studieår. Det har vært fordelingsmøte for praksisordningen der det ble fordelt 56 praksisplasser. Det nye valgemnet «offentlige anskaffelser» har hatt oppstart med bra oppslutning blant studentene.</p> <p>LLM: Internasjonaliseringsmessen som ble gjennomført var vellykket. Flere norske studenter viste interesse. LLM-ansvarlig meldte videre om at læringsmiljødagen var vellykket med oppmøte blant både lærere og studenter. De håper å gjennomføre flere slike dager. Det har også blitt laget en Facebook-side hvor de internasjonale studentene kan møtes.</p> <p>JSU: JSU har hatt allmøte i Frokostkjelleren om alternative vurderingsformer og omlegging av studiet.</p>

Trygve: Det er gjennomført møte med rettshistoriemiljøet vedrørende alternative vurderingsformer, og de virker positive til forslaget om hjemmeeksamen i rettshistorie. Studiedekanen kom med en påminnelse om at de studieårsansvarlige må rekruttere lærere til Studentenes spørretime.

Det er satt i gang et samarbeid mellom UiO, UiB og UiTø om innpassing av eksamener fra andre læresteder etter initiativ fra UiTø. Målet er å finne ut av hva som skal være kriteriene for innpassing; om det er naturlig å se på andre momenter enn antall studiepoeng og emnets innhold.

SAK 3

Vedtaks sak: Forslag til tiltak for å forbedre kvaliteten på retting av fakultetsoppgaver

PMR var positive til forslaget og ser det som et godt tiltak for å bedre kvaliteten på kurs- og fakultetsoppgaver. Det ble kommentert at det er for lite fokus på språk og språkføring i studiet, og at det ligger forbedringspotensialer i fremstillingsmåte. Forslaget ble vedtatt med en mindre endring i femte avsnitt hvor det ble endret fra at studieårsansvarlige «skal utarbeide» til at de «skal sørge for».

Vedtak:

Prøveordningen med de nye, generelle retningslinjene for retting av fakultetsoppgaver og dokumentet «Eksempel på hvordan skrive en god oppgave» skal bli en permanent ordning.

Dokumentene må fortsatt publiseres på nettsiden for fakultetsoppgaver og på semestersidene for de obligatoriske emnene. Eventuelle endringer i dokumentene fremover vedtas av studiedekanen.

Retteveiledninger/sensorveiledninger til fakultetsoppgaver skal publiseres på semestersidene etter at innleveringsfrister er ute, sammen med powerpoint-presentasjoner fra oppgavegjennomgangene.

Studieårsansvarlig lærer må på slutten av hvert vårsemester gjennomgå fakultetsoppgaveporteføljen for sitt studieår, sammen med ansvarlige faglærere, og ta standpunkt til om oppgaver eller retteveiledninger er utdatert. Jmf. Instruks for studieårsansvarlige lærer og ansvarlige faglærere:

http://www.jus.uio.no/for-ansatte/arbeidsstotte/sta/instrukser-regler-jurfak/instruks_verv_vedtatt.html#toc1

Ansvarlig faglærer skal sørge for to oppgaver samtidig, én for høsten og en for våren, slik at vi har en fakultetsoppgaveportefølje. Denne porteføljen må kvalitetssikres jevnlig.

Ansvarlig faglærer, og andre personer som holder gjennomganger (interne eller eksterne lærere), må alltid rette noen oppgaver/eller foreta noen stikkprøver på rettingen for sitt fagområde før gjennomgangen. Dette for å sikre god kvalitet på gjennomgangene, og for å vurdere det faglige nivået (Jmf. Instruks for studieårsansvarlige lærer og ansvarlige faglærere)

	<p>Maksimal ordgrense på 3000 ord skal også gjelde for kursoppgaver.</p> <p>De generelle retningslinjer for retting av fakultetsoppgaver skal også gjelde for retting av kursoppgaver.</p>
SAK 4	<p>Vedtakssak: Forslag om nytt valgemne «Konflikthåndtering»</p> <p>LLM-ansvarlig kommenterte under behandlingen av saken at faglærergruppen bør utvides. Studiedekan tar dette videre med forslagsstiller. Det ble informert om at dette også vil bli tatt hånd om i en ny forskergruppe om tvisteløsning.</p> <p>Vedtak:</p> <p>PMR innstiller til at dekanen vedtar valgemnet "Konflikthåndtering" opprettet med oppstart våren 2016.</p>
SAK 5	<p>Vedtakssak: Forslag om nytt valgemne «Human Rights in Asia»</p> <p>Det ble kommentert at det koster lite å opprette emnet da vi har undervisningsressurser som kan bruke av plikten på å undervise i emnet. JSU viste til at det var få sidetallshenvisninger, og det forutsettes at litteraturen ligger innenfor sidetallsnormen.</p> <p>Vedtak:</p> <p>PMR innstiller til at dekanen vedtar valgemnet "Human Rights in Asia" opprettet med oppstart våren 2016.</p>
SAK 6	<p>Vedtakssak: Endringer i hjelpemiddelreglementet - godkjenne nye og oppdaterte doms- og kjennelsessamlinger - JSU</p> <p>JSU informerte innledningsvis om at de ikke ønsker en overgangsordning når ny doms- og kjennelsessamling for 1. og 2. studieår vedtas fra og med høsten 2015. Administrasjonen argumenterte for en overgangsordning slik at studentene som allerede har kjøpt gammel versjon av samlingen på 1. studieår kan benytte denne til eksamen høsten 2015, og påpekte videre at vedtaket fattes for sent til å kunne gjelde fra høsten 2015 uten overgangsordning. PMR valgte å legge avgjørende vekt på likebehandling av studentene, og ny doms- og kjennelsessamling for 1. og 2. studieår ble vedtatt uten overgangsordning.</p> <p>Vedtak:</p> <p>4. utgave av doms- og kjennelsessamling for 1. studieår er tillatt under eksamen i JUS1111 og JUS1211 fra og med høsten 2015.</p> <p>Fra og med våren 2016 vil det være tillatt å benytte 4. utgave av doms- og kjennelsessamling for 2. studieår under eksamen i JUS2111 og JUS2211. Endringen vedtas under den forutsetning at studieårsansvarlig faglærer godkjenner den reviderte utgaven.</p>

I faget Arbeidsrett - den individuelle del (JUR1511/JUS5511) vil det være tillatt å benytte *Doms- og kjennessamling i Individuell arbeidsrett (1.utgave – utgitt av Juridisk studentutvalg)* under eksamen fra og med høsten 2015.

I faget Ekspropriasjonsrett (JUS5251) vil det være tillatt å benytte *Doms- og kjennessamling i Ekspropriasjonsrett (1.utgave – utgitt av Juridisk studentutvalg)* under eksamen fra og med høsten 2015.

I faget Internasjonale menneskerettigheter (JUS5701) vil det være tillatt å benytte *Doms- og kjennessamling i Internasjonale menneskerettigheter (1.utgave – utgitt av Juridisk studentutvalg)* under eksamen fra og med høsten 2015.

I faget Utlendingsrett (JUR1120/JUS5120) vil det være tillatt å benytte *Doms- og kjennessamling i Utlendingsrett (1.utgave – utgitt av Juridisk studentutvalg)* under eksamen fra og med høsten 2015.

SAK 7 Vedtakssak: Sammensetning av og mandat for arbeidsgruppe til vurdering av innholdet i metodefaget

Under behandling av saken kommenterte studieårsansvarlig for 1. studieår at de har planer for endringer i metodefaget også på 1. studieår.

Vedtak:

Det foreslåtte mandatet for arbeidsgruppen som skal vurdere innholdet i metodefaget ble vedtatt.

Mandat:

I masterstudiet i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, inngår faget Rettskildelære med 5 studiepoeng i JUS 1211 og faget Metode med 7 studiepoeng i JUS4111. Læringskrav og litteratur fremgår av semestersidene for de to emnene.

I møte i Programrådet for Master i rettsvitenskap (PMR) 16. juni 2015 ble det vedtatt å nedsette en arbeidsgruppe til å vurdere innholdet i metodefaget. Selv om saken bare gjaldt Metode i JUS4111, er det nødvendig at arbeidsgruppen også ser på innholdet i faget Rettskildelære i JUS1211.

Arbeidsgruppen skal komme med forslag til læringskrav og litteratur for de to fagene Rettskildelære og Metode. Forslagene skal ligge innenfor rammen av nåværende studiemodell for masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo (med de endringer som eventuelt måtte bli gjort under arbeidsgruppens arbeid). Dette innebærer at arbeidsgruppen skal legge til grunn at det skal være et fag Rettskildelære med 5 sp i JUS1211 og et fag Metode med 7 sp i JUS4111. Arbeidsgruppen kan likevel foreslå andre navn på fagene. Videre skal arbeidsgruppen legge til grunn at masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo har dagens oppbygning og innhold når det gjelder emner og fag (igjen med forbehold for endringer som måtte bli gjort under arbeidsgruppens arbeid).

Arbeidsgruppen har frist 30. juni 2016?? for sitt arbeid.

J

	<p>Arbeidsgruppen med følgende medlemmer ble vedtatt:</p> <p>Marit Halvorsen, leder</p> <p>Jan Helgesen</p> <p>Ole-Andreas Rognstad</p> <p>Hans Petter Graver</p> <p>Benedikte M. Høgberg</p> <p>En studentrepresentant</p>
SAK 8	<p>Diskusjonssak: LiMU likestilling og mangfold</p> <p>Trygve orienterte om handlingsplan for likestilling. Under diskusjonen ble det stilt spørsmål ved om handlingsplanen var litt for generell i forhold til det man ønsker å oppnå. Ingen av tiltakene er rettet mot bestemte miljøer. Utfordringene er mer spesifikke, og tiltakene burde gjenspeile dette.</p> <p>Det ble kommentert at dette er et godt tiltak, og at PMR er et eksempel på dårlig kjønnsbalanse. Det er kun én kvinnelig representant for vitenskapelige. Dekanetet består også kun av menn.</p> <p>Målet må være å få flere kvinner inn i toppnivået/ledersjiktet. Det samme gjelder rollemodeller og frontfigurer. Det er bra balanse blant stipendiater, men ikke faste ansettelser.</p> <p>Fakultetet bør overveie språkopplæring, herunder skrivetrening i norsk, både for ansatte og studenter. Vi erfarer at vi har studenter som ikke har hatt nynorskopplæring i det hele tatt på videregående, og at de derfor møter utfordringer på studiet.</p>
SAK 9	<p>Diskusjonssak: Drøfting av tilbud om kursoppgaver på 4. studieår</p> <p>Det ble tatt opp utfordringer med kapasiteten til å jobbe med kursoppgaver på 4. studieår. Det er utfordrende å få kursleder til å påta seg rettinger og til å gi tilbakemeldinger.</p> <p>Administrasjonen informerte om at det ikke er fattet et nytt vedtak om kursoppgaver på 4. studieår, men at det er mulig å utsette siste kursdag i samråd med den enkelte lærer slik at de får tid til rettingen. JSU poengterte at det er viktig for studentene å ha dette tilbudet med kursoppgaver, og at det derfor ikke gjør noe om siste kursgang utsettes så lenge det tilbys kursoppgaver.</p>
SAK 10	<p>Diskusjonssak: Hvordan ivareta undervisningssiden ved tilsetting i faste vitenskapelige stillinger?</p>

F€

Trygve innledet om sakens stilling og la hovedvekt på det første spørsmålet.

Notatet reiser prinsipielle spørsmål knyttet til hvordan vi får fylt funksjoner i obligatorisk undervisning. Det ble kommentert at verken studieårsansvarlige eller PMR er involvert i prosessen når det planlegges ny tilsetting. Disse burde involveres siden de sitter så dypt inne i undervisningssituasjonen, og har god kjennskap til behovet.

Det er ikke alltid like viktig at underviser har en mastergrad i rettsvitenskap. Dette kommer helt an på emnet det undervises i. Det ble gitt uttrykk for skepsis til å detaljregulere for mye i notatet. Kvalifikasjonene må bero på den enkelte tilsetting. Hvilke rettskilder, metoder og faglige tradisjoner man behersker er i den forbindelse relevant. Det ble kommentert at det er en fordel at underviser selv har gjennomgått en slik undervisning som skal gis. Det burde også legges opp til kompetanseoppbygging i forhold til undervisning.

Når det gjelder spørsmålet om generelle utlysninger eller utlysninger i bestemte fag, ble det kommentert at dette ikke kan besvares generelt. Det er også et spørsmål hvem som skal treffe valget. Utlysningen må tilpasses de behovene fakultetet har og de funksjonene som skal fylles.

Det må være et krav om kunnskap i norske kilder dersom man skal undervise i disse. I forhold til internasjonalt rekrutterte må fakultetet ha personale som tar hånd om disse. Vi burde se på hvordan rekruttering håndteres i Sverige, hvor de foretar en reell vurdering av pedagogisk kompetanse i forbindelse med undervisningssituasjonen.

Utfordringene knyttet til eksamenssensur på studieårene ble kommentert. Her må man ha kompetanse i alle fag for å vurdere en besvarelse godt, og for å kunne gi en rettferdig karakter.

<p>SAK 11</p>	<p>Orienteringssaker: Eline Sørensen orienterte kort om en sak som kommer til å bli fremlagt for PMR vedrørende prosedyrekonkurranser.</p>
<p>SAK 12</p>	<p>Saker tatt på fullmakt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Godkjent endringer i studieplanen for FRAJUR - Godkjent endring i eksamensgjennomføringen i emnet HUMR5133 'Business and Human Rights' - I stedet for hjemmeeksamen, som teller 80%, og en muntlig eksamen, som teller 20%. gjennomføres emnet nå med mid-term paper midt i semesteret (inntil 2.500 ord) og en hjemmeeksamen på slutten (maks 4.000 ord. Mid-term paper skal telle 40% og hjemmeeksamen 60%. - Godkjent ny ansvarlig faglærer i emnet for JUS5960/JUR1960 Trygderett. Ny ansvarlig faglærer er Ingunn Ikdahl

FF

	<ul style="list-style-type: none">- <u>Vedtatt at årsstudium i jus ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold, studiested Hønefoss, undervisningsåret 2015/2016 er forhåndsgodkjent som 1. studieår i mastergraden i rettsvitenskap ved UiO</u>- <u>Vedtatt at prosedyrekonkurransen ESA gir fritak for 10 sp høsten 2015 for kandidater som kommer lenger enn innledende runde</u>- <u>Godkjent endring i litteratur for emnet HUMR5131</u>- <u>Godkjent endring i litteratur i emnet kjøpsrett</u>- <u>Godkjent endring i litteratur i emnet strafferett for JUR4000P</u>- <u>Godkjent endring i litteratur i emnet statsforfatningsrett</u>- <u>Godkjent endring i innføringslitteratur i emnet fast eiendoms rettsforhold</u>
SAK 13	Eventuelt: Ingen saker.

Publisert 17. sep. 2015 15:31 - Sist endret 18. sep. 2015 09:42

Til: PMR

Dato: 24.09.2015

Forslag om endring av hjelpemiddelreglementet (Hjelpemidler til eksamen i Masterstudiet i rettsvitenskap)

Bruk av smartklokker under eksamen viser seg som et økende problem. Denne type klokke inneholder mange funksjoner og muligheter, avhengig av typen klokke, som kan være problematiske under eksamen. Eksempler er mulighet for lagring av informasjon (bilder, notater ol.) og kobling til internett.

Det er eksamensvaktene som har varslet om denne økende tendensen. De melder også at det er vanskelig for dem å skulle skille mellom et vanlig armbåndsursur og en smartklokke, dette er heller ikke noe vi kan forvente at de skal kunne. Det er derfor ønskelig at kandidatene generelt ikke bruker armbåndsursur under eksamen.

I en eksamenssituasjon er det viktig at kandidatene har enkel tilgang til å vite hva klokken er, noe annet kan oppleves som stressende. Overinspektøren varsler kandidatene når eksamen begynner, tidvis hvor mye tid det er igjen, og ved eksamens slutt - ut fra sin egen klokke. Det er ikke veggur i alle eksamenslokaler (dette vil prioriteres våren 2016), men hver kandidat har klokke på pc-skjermen sin. Selv om tiden på de ulike maskinene kan variere, er det til syvende og sist overinspektørens klokke som gjelder.

Eksamensseksjonen vil varsle kandidatene om forbudet i god tid før eksamen.

Forslag til vedtak

Det vil ikke være tillatt å bruke armbåndsursur ved eksamen fra og med høsten 2015. Hjelpemiddelreglementet må oppdateres deretter.

Saksbehandler:

Anne Margit Tvenge

22859803, a.m.tvenge@jus.uio.no

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Til: PMR

Dato: 24.09.2015

Saksbehandler: Christine S. Havgar

Forslag til endringer i litteratur, hjelpemidler, læringsutbytte og fagbeskrivelser for våren 2016.

Det er innkommet forslag til endringer i litteratur og læringsutbytte fra studieårsansvarlige og ansvarlige faglærere. Endringsforslagene presenteres i dette notatet, sortert etter studieår i kronologisk rekkefølge. Vedtatte endringer vil normalt ikke tre i kraft før påfølgende semester.

INNHOLDSLISTE

Side: 2-6.....**FJERDE STUDIEÅR**

1. JUS4211- Sivilprosess
2. JUS4211 – Sivilprosess
3. JUS4123 - Rettsfilosofi

Side: 7-18.....**NORSKE VALGEMNER**

1. JUR1120/ JUS5120 – Utlendingsrett
2. JUR1512/ JUS5512 – Arbeidsrett, den kollektive del
3. JUS1820/ JUR5820 – Patent- og varemerkerett
4. JUR1960/ JUS5960 – Trygderett
5. JUS5980 - Skatterett

Side: 18-24.....**ENGELSKE VALGEMNER**

1. JUS5870 – International and Comparative Labour Law

2. JUS5930 – Comparative Public Law

Side: 24-26.....EMNELEVERANSER TIL ANDRE STUDIEPROGRAM

1. HUMR4504- Human Rights in Practice

2. HUMR5191 - Human Rights Methodology: Research, Analysis and Thesis

FJERDE STUDIEÅR: JUS4211, JUS4123
--

1. JUS4211- Sivilprosess.

Ansvarlig faglærer: Anne Robberstad.

Forslag fremmet av: Anne Robberstad.

Forslag til endring i hovedlitteratur:

Anne Robberstad: Sivilprosess (2.utg., 2013) **går ut og erstattes av:**

Anne Robberstad: Sivilprosess (3.utgave 2015). Hele boken inklusive petitavsnitt hører med til lærestoffet, unntatt notene. (Innebærer økning på 17 sider.)

Felles for begge alternativer (Hov og Robberstad):

Jørgen Aall: Rettsstat og menneskerettigheter (3. utg. 2011) kap. 17.1-17.2 og 17.5.1, 17.5.2 og 17.5.5, og kap 18 **går ut og erstattes av:**

Jørgen Aall: Rettsstat og menneskerettigheter (4. utgave 2015) kap. 17.1-17.2 og 17.5.1, 17.5.2 og 17.5.5 og kap 18. Petitavsnitt inngår ikke. (Innebærer økning på 6 sider.)

(Møse står som før.)

Totalt antall sider hovedlitteratur: Den lille økningen på 23 sider innebærer at faget fortsatt ligger godt innenfor normen på 5-600 sider.

2. IUS4122 – Sivilprosess.

Ansvarlig faglærer: Anne Robberstad.

Forslag fremmet av: Inge Lorange Backer.

Forslag til ny alternativ hovedlitteratur:

Inge Lorange Backer: Norsk sivilprosess (Universitetsforlaget, Oslo 2015).

Manuskriptet er innlevert til forlaget i dag og vil etter planen foreligge før jul.

Manuskriptet følger vedlagt til orientering. Det kan bli gjort enkelte mindre endringer under korrekturarbeidet. Jeg gjør for ordens skyld oppmerksom på at margtitler ikke er konsekvent innarbeidet.

Bokens omfang vil bli i overkant av 450 trykksider. En del avsnitt er satt i petit, først og fremst mange referater av rettsavgjørelser og enkelte drøftinger av spesielle spørsmål eller detaljer. Det er mulig å vedta at «det ikke kreves at studentene har detaljerte kunnskaper om stoff satt i petit».

Med dette oppdaterte alternativet kan det overveies å la den noe eldre fremstillingen til Jo Hov – Innføring i prosess (2010) utgå når det gjelder sivilprosessen, idet den i begrenset grad har kunne fange opp rettspraksis etter tvisteloven.

Totalt antall sider hovedlitteratur: Bokens omfang: Ca. 450 s. Rammen for faget: 600 s.

Vennligst se vedlagt uttalelse fra ansvarlig faglærer Anne Robberstad.

3. IUS4123 – Rettsfilosofi.

Ansvarlig faglærer: Svein Eng.

Forslag fremmet av: Svein Eng.

Forslag til endringer:

TIL EMNEMALENS S. 6, UNDER "HOVEDLITTERATUR", I BEGYNNELSEN. ENDRINGENE ER MARKERT MED DOBBELT UNDERSTREKNING.

Hovedlitteratur

Svein Eng: *Rettsfilosofi (RF)*. Oslo, Universitetsforlaget. 2007.

Svein Eng: *Rettspositivismedebatt (RD)*. Fås i Akademika bokhandel, sentrum. Kompendietrykk. 2015.

Feministisk retsteori. Trykket i O. Hammerslev og H: Palmer Olsen, *Rettsfilosofi*, ss. 665-710. København, Hans Reitzels forlag. 2011.

Støttelitteratur

Det kreves ikke at man leser noe av litteraturen nedenfor. Listen består i arbeider diskutert i hovedlitteraturen og er på denne bakgrunn ment dels som utgangspunkt for dem som ønsker å gå videre på egen hånd, dels som grunnlag for lesing og diskusjon som ledd i kursundervisning.

Dworkin, Ronald. *Taking Rights Seriously*, ss. 14–80 ('The Model of Rules', I—II), ss. 81–130 ('Hard Cases'). Duckworth. London 1977.

Dworkin, Ronald. *Justice in Robes*, ss. 1–35 ('Introduction: Law and Morals'), ss. 198–211 (kritikk av Raz). Belknap. Cambridge, Mass. 2006.

Eckhoff, Torstein/ Sundby, Nils Kristian. *Rettsystemer*, 2. utg. Tano. Oslo 1991.

Eng, Svein. *U/enighetsanalyse – med særlig sikte på jus og allmenn retsteori*. Universitetsforlaget. Oslo 1998.

Eng, Svein. 'Lost in the System or Lost in Translation? The Exchanges between Hart and Ross' (2011) 24 *Ratio Juris*, ss. 194–246.

Hart, Herbert. *The Concept of Law*. Særlig kap. V–VI, IX og 'Postscript'. Clarendon. Oxford 1994 el. senere utgaver.

Kant, Immanuel. *Toward Perpetual Peace* (1795) [Zum ewigen Frieden]. Overs. M. J. Gregor. *The Cambridge Edition of the Works of Immanuel Kant, Practical Philosophy*, ss. 315–51. Cambridge University Press. Cambridge 1996. (Norsk utg. Overs. Ø Skar. Aschehoug. Oslo 2002.)

Kant, Immanuel. *The Metaphysics of Morals* (1797) [Metaphysik der Sitten]. Overs. M. J. Gregor. Cambridge University Press. Cambridge 1996 eller senere utgaver. Særlig ss. 3–6 (Preface [Vorrede]); ss. 9–22 (Introduction to the Metaphysics of Morals [Einleitung in die Metaphysik der Sitten]); ss. 23–34 (Introduction to the Doctrine of Right [Einleitung in die Rechtslehre]); ss. 37–52 (fram til innrykket) og ss. 84–86 (Private right [das Privatrecht] §§

1–15 og §§ 41–42); ss. 89–98 og ss. 114–20 (Public right [das Öffentliche Recht] §§ 43–49A og §§53–61).

Kelsen, Hans. 'Natural Law Doctrine and Legal Positivism' (1928) [Die philosophischen Grundlagen der Naturrechtslehre und des Rechtspositivismus]. Overs. A. Wedberg. *General Theory of Law and State*, ss. 391–446 (Appendix). Harvard University Press. Cambridge, Mass. 1945.

Kelsen, Hans. 'What is the Pure Theory of Law?'. (1960) 34 *Tulane Law Review*, ss. 269–76.

Lacey, Nicola. 'Feminist Legal Theory and the Rights of Women'. K. Knoph (ed.), *Gender and Human Rights*, ss. 13–55. Oxford University Press. Oxford 2004.

Olivecrona, Karl. *Law as Fact*. 1. utg. Munksgaard–Milford. København–London 1939. 2. utg. Stevens and Sons. London 1971.

Raz, Joseph. 'Legal Positivism and the Sources of Law'. *The Authority of Law*, ss. 37–52. Clarendon. Oxford 1979.

Raz, Joseph. 'The Justification of Authority'. *The Morality of Freedom*, ss. 38–69. Clarendon. Oxford 1986.

Raz, Joseph. 'Authority, Law, and Morality'. *Ethics in the Public Domain*, ss. 194–221, herunder ss. 206–10 (kritikk av Dworkin). Clarendon. Oxford 1994.

Ross, Alf. *Om ret og retfærdighet*. Nyt Nordisk Forlag. København 1953. Særlig kap. I–VI, XII, XIV–XV.

Ross, Alf. 'Validity and the Conflict between Legal Positivism and Natural Law' (1961). S. L. Paulson and B. Litschewski Paulson (eds.), *Normativity and Norms*, ss. 147–63. Clarendon. Oxford 1998. Vesentlige deler av dette arbeidet inngår også i artikkelen 'Naturret contra retspositivisme', (1963) 76 *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, ss. 497–525.

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

TIL EMNEMALENS S. 5, TIL SLUTT UNDER PUNKTET "KUNNSKAP". ENDRINGENE ER MARKERT MED DOBBELT UNDERSTREKNING.

Rettsfilosofisk refleksjon og anvendelse

- Studenten skal ha god forståelse av de grunnleggende utsagnstyper (definisjoner, karakteristikk; deskriptive utsagn, normative utsagn).
- Studenten skal ha kjennskap til begrunnelsesperspektivets betydning, i den forstand at studenten gjennom eksempler fra drøftelser av emnene ovenfor kan vise (i)

begrunnelsesproblemer, (ii) betydningen av å reflektere over begrunnelsesmåter, (iii) noen hovedformer for begrunnelse.

- Studenten skal ha kjennskap til noen nyere diskusjoner i feministisk rettsteori.

TIL EMNEMALENS S. 7, TIL SLUTT UNDER "HOVEDLITTERATUR". ENDRINGENE ER MARKERT MED DOBBELT UNDERSTREKNING.

Rettsfilosofisk refleksjon og anvendelse

RF del I.

Begrunnelsesperspektivet som et aspekt av drøftelsene av mange av problemstillingene ovenfor.

Feministisk rettsteori: O. Hammerslev og H. Palmer Olsen, *Retsfilosofi*, ss. 665-710.

Totalt antall sider hovedlitteratur:

S. Eng, Rettsfilosofi

Sideantall = 381

Grunnlag:

Totalt antall ord: 190.460;

Mal på 4. studieår: 60 sider á 500 ord pr. studiepoeng;

$190.460 : 500 = 381$

Rettspositivismedebatt

Sideantall = 86

Grunnlag:

Totalt antall ord: 43.000;

Mal på 4. studieår: 60 sider á 500 ord pr. studiepoeng;

$43.000 : 500 = 86$

Feministisk rettsteori

Sideantall = 45

Totalt antall ord: Ukjent

NORSKE VALGEMNER

1. JUR1120/ JUS5120 - Utlendingsrett.

Ansvarlig faglærer: Kjetil Mujezinovic Larsen.

Forslag fremmet av: Kjetil Mujezinovic Larsen.

JUS5120:

Forslag til endring:

Nåværende litteratur: **Øyen, Øyvind Dybvik:** Lærebok i utlendingsrett, Universitetsforlaget 2013, 1. utgave, kap.1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16

Kap. 16 er foreldet, og tas ut. Til erstatning kommer et kapittel i den elektroniske kommentarutgaven til utlendingsloven. **Ny litteraturliste** blir da slik:

Øyen, Øyvind Dybvik: Lærebok i utlendingsrett, Universitetsforlaget 2013, 1. utgave, kap.1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15 (421 s.)

Vevstad, Vigdis: Kommentarer til utlendingsloven § 32, i Vigdis Vevstad (red.), 'Utlendingsloven, kommentarutgave', elektronisk utgave:
<http://dpx.kommentarutgaver.no/dpx/content/utlendingsloven/10/5/?id=> (19 s.)

JUR1120:

Forslag til endring:

Nåværende litteratur: **Øyen, Øyvind Dybvik:** Lærebok i utlendingsrett, Universitetsforlaget 2013, 1. utgave, kap.1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14.

Det er uheldig at disse studentene ikke leser om europeisk samarbeid. Jeg foreslår derfor å legge til kap. 15 samt det samme kapitlet fra kommentarutgaven. **Ny litteraturliste** blir da slik:

Øyen, Øyvind Dybvik: Lærebok i utlendingsrett, Universitetsforlaget 2013, 1. utgave, kap.1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15 (402 s.)

Vevstad, Vigdis: Kommentarer til utlendingsloven § 32, i Vigdis Vevstad (red.), 'Utlendingsloven, kommentarutgave', elektronisk utgave: <http://dxp.kommentarutgaver.no/dxp/content/utlendingsloven/10/5/?id=> (19 s.)

Totalt antall sider hovedlitteratur:

JUS5120: 440 sider.

JUR1120: 421 sider. Kommentar fra ansvarlig faglærer: Jeg håper dette godkjennes som rimelig overskridelse av sidetallsnormen. Ti sider er blanke på grunn av bokens inndeling i fem deler.

2. JUR1512/ JUS5512- Arbeidsrett, den kollektive del.

Ansvarlig faglærer: Stein Evju.

Forslag fremmet av: Stein Evju.

JUR1512:

Forslag til endring i støtte- og tillegglitteratur:

Støtte- og tillegglitteratur:

Barnard, Catherine: «Posting Matters», *Arbeidsrett* 2014, s. 1–28

Bellace, Janice R.: «The ILO and the right to strike», 153 *International Labour Review* (2014), s. 29–70

Evju, Stein, *Arbeidsrett : Utvalgte artikler 2001-2010.* Universitetsforlaget 2010.

Følgende artikler/kapitler:

«Voldgift og domstol i kollektivarbeidsrettslige tvister: Et komparativt blikk på genesen i Danmark og Norge», s. 52–65

«Prosessmonopolet. Grunnlag og grenser», s. 104–128

«Gjenvisitt til streikebrytere», s. 129–137

«Arbeidskamp og skip – verneting og rettsvalg», s. 208–234

«Sjelløse tariffavtaler», s. 539–552

Annotasjoner til ARD 1992 s. 1, ARD 1994 s. 182, og ARD 1995 s. 129; s. 640-662

Evju, Stein: «Fundamental Social Rights vs. Fundamental Freedoms», *Europäische Zeitschrift für Arbeitsrecht* 2013, s. 312–323

Ewing, Keith, and John Hendy: «The Dramatic Implications of *Demir and Baykara*», (2010) 39 *Industrial Law Journal*, s. 2–51

Hansteen, Christopher, m.fl.: *Interesstvist og arbeidskamp*. Gyldendal Juridisk, 2015.

Prop. 134 L (2010–2011) *Lov om arbeidstvister (arbeidstvistloven) og lov om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) m.m.*

Kommentarutgaver til arbeidstvistloven

Henning Jakhelln m.fl., på Arbeidsrett.no [og papirutgave, 2012]

Erik C. Aagaard (red.), *Arbeidstvistloven med kommentarer*. Gyldendal 2013

Rettsdata.no

IUS5512:

Forslag til endring i støtte- og tillegglitteratur:

Støtte- og tillegglitteratur:

Barnard, Catherine: «Posting Matters», *Arbeidsrett* 2014, s. 1–28

Bellace, Janice R.: «The ILO and the right to strike», 153 *International Labour Review* (2014), s. 29–70

Evju, Stein: «Voldgift og domstol i kollektivarbeidsrettslige tvister: Et komparativt blikk på genesen i Danmark og Norge». I: Evju, *Arbeidsrett : Utvalgte artikler 2001-2010* (ovenfor), s. 52–65

Evju, Stein: «Fundamental Social Rights vs. Fundamental Freedoms», *Europäische Zeitschrift für Arbeitsrecht* 2013, s. 312–323

Ewing, Keith, and John Hendy: «The Dramatic Implications of *Demir and Baykara*», (2010) 39 *Industrial Law Journal*, s. 2–51

Hansteen, Christopher, m.fl.: *Interesstvist og arbeidskamp*. Gyldendal Juridisk, 2015.

Prop. 134 L (2010–2011) *Lov om arbeidstvister (arbeidstvistloven) og lov om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) m.m.*

Kommentarutgaver til arbeidstvistloven

Henning Jakhelln m.fl., på Arbeidsrett.no [og papirutgave, 2012]

Erik C. Aagaard (red.), *Arbeidstvistloven med kommentarer*. Gyldendal 2013

Rettsdata.no

3. JUR1820/JUS5820 – Patent- og varemerkerett.

Ansvarlig faglærer: Inger Berg Ørstavik.

Forslag fremmet av: Inger Berg Ørstavik.

Forslag til endring i hjelpemidler:

Tillatt hjelpemiddel i dag er: Hefte: Hjelpemidler i Patent- og varemerkerett

Foreslås endret til: JSU Materialsamling i Patent- og varemerkerett

Begrunnelse: Hjelpemiddelsamlingen har tidligere blitt kopiert opp til studentene gratis fra Advokatfirmaet Bahr. Fom vårsemesteret 2016 må studentene selv betale heftet. JSU har tilbudt å trykke opp en materialsamling i faget. Samlingen vil bli utarbeidet av faglærer og trykket av JSU og solgt gjennom JSU. Sideomfang max 200 sider, i tillegg til traktater og lovtekster fra EU i hjelpemiddelheftet i dag, vil sentrale dommer fra norske domstoler og EU-domstolen bli inkludert.

Ingen endring for litteraturen i JUS5820.

For JUR1820 foreslås følgende endring i hovedlitteraturen:

Lassen, Birger Stuevold og Are Stenvik: Kjennetegnsrett, 3.utg. Oslo 2011 s.17-35, 54-100, 107-119,177-182, 204-223, 238-25, 279-300, 310-329, 340-428, 459-479, med unntak av alt petitstoff.

Stenvik, Are: Patentrett,3.utg.,Oslo 2013 s.53-60, 61-74, 120-145,169-8,192-226, 280-290, 338-368.

Begrunnelse:

Fordelingen mellom sideantall bør være likere fordelt mellom patentrett og varemerkerett.

Totalt antall sider hovedlitteratur:

JUR1820 = 402 sider.

JUS5820 = ingen endringer

4. JUS1960/ JUR5960 – Trygderett.

Ansvarlig faglærer: Ingunn Ikdahl.

Forslag fremmet av: Ingunn Ikdahl.

JUR1960:

Forslag til endringer:

Innføringslitteratur:

Kjønstad, Asbjørn og Aslak Syse: *Velferdsrett I*, Gyldendal Akademisk 2012 (5.utg.), kap. 6 og 7, s. 261-354.

Narvland, Runar: *Trygderett i et nøtteskall*, Gyldendal Juridisk 2015.

Bay, Ann-Helén, Aksel Hatland, Tale Hellevik og Charlotte Koren (red): *De norske trygdene. Framvekst, forvaltning og fordeling*, Gyldendal Akademisk, 2010 (2. utg.), kapitlene 1 («Trygd og velferd», A-H Bay, A Hatland og AW Pedersen) og 2 («Historiske utviklingslinjer», A Hatland).

Hovedlitteratur (totalt 407 sider)

Kjønstad, Asbjørn: *Innføring i trygderett*, Universitetsforlaget, 2009 (4.utg). Følgende kapitler er hovedlitteratur (totalt 173 sider):

- 1. Innledning, s. 19-37 (18 s)
- 2. Rettskildene i trygderetten, s. 38-57 (19 s)
- 3. Rettssikkerhet, s. 58-70 (22 s)
- 4. Trygderettens korttidsytelser, s. 73-101 (28 s)
- 5. Folketrygdytelser i omstillingsperioder, s. 102-136 (34 s)
- 6.3. Etterlattepensjon, s. 183-189 (6 s)
- 7. Samordning av pensjoner, s. 193-204 (11 s)
- 9. Folketrygdens særpreg og plass i samfunnet, s. 226-261 (35 s)

Bay, Ann-Helén, Aksel Hatland, Tale Hellevik og Charlotte Koren (red): *De norske trygdene. Framvekst, forvaltning og fordeling*, Gyldendal Akademisk, 2010 (2. utg.). Følgende kapitler er hovedlitteratur (totalt 134 sider):

- 4. Et globalt perspektiv på trygder, E Øverbye, s. 75-89 (14 s)
- 10. Medlemskap og migrasjon, A Hatland, s. 183-192 (9 s)
- 11.inntektssikring i alderdommen, C Koren, s. 197-219 (22 s)
- 12. Sykdom og sykefravær, M Blekesaune og H Dale-Olsen, s. 221-247 (26 s)
- 13. Uførhet, M Blekesaune, T Hellevik og A W Pedersen, s. 251-269 (18 s)
- 14. Arbeidsledighet, I Hardoy, C Hyggen og P Schøne, s. 273-294 (21 s)
- 15. Barn og barnefamilier, A S Grødem, s. 297-308 (11 s)
- 16. Enslige forsørgere, enker og enkemenn, A S Grødem, s. 311-324 (13 s)

Kjønstad, Asbjørn: «Ny og mer komplisert alderspensjon», *Nordisk Socialrättslig Tidsskrift* nr 7-8, 2013, s. 9-40 (31 s)

Prop. 130 L (2010-2011): *Endringer i folketrygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til uføre)*. Kap 1: «Hovedinnholdet i proposisjonen», s. 7-16 (9 s)

Ketscher, Kirsten: *Socialret: Principper, Rettigheter, Værdier*, Karnov Forlag, 2014 (4.utg.). Kap. 2: «Velfærdsstatens retlige formater og indlejringer», s. 41-58 (17 s)

Ikdahl, Ingunn: «De grensekryssende familier: Familieytelser og EØS» i Biørn Bogstad (red.), *Trygd og pensjon i EØS*, Gyldendal Juridisk, 2015, kap. 6, s. 85-100 (15 s)

Ketscher, Kirsten: «Ejendomsret til sociale ydelser: Retrospektivt gensyn med Borthen og Thunheim i lyset af EMK Tp 1 art. 1 med inddragelse af Lindheim (Tomtefestesagen)», I: K Ketscher, K Lilleholt, E Smith og A Syse (red.), *Velferd og rettferd: Festskrift til Asbjørn Kjønstad 70 år*. Gyldendal Juridisk, 2013, s. 315 – 330 (15 s.)

Strand, Vibeke Blaker og Kjetil Mujezinovic Larsen: *Menneskerettigheter i et nøtteskall*, Gyldendal Juridisk 2015. Følgende punkter er hovedlitteratur: Pkt. 1.6 (Statsforpliktelsens innhold), 4.15 (Retten til tilfredsstillende levestandard: bolig, mat, vann), 4.17 (Retten til sosial trygghet) (13 s)

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

Trygderetten inneholder regler som skal gi økonomisk trygghet ved arbeidsløshet, svangerskap og fødsel, aleneomsorg for barn, sykdom og skade, uførhet, alderdom og dødsfall.

Faget skal gi studentene solide kunnskaper og grundig forståelse når det gjelder sentrale problemstillinger, grunnbegreper og hovedprinsipper i folketrygdsystemet. For å gi studentene nødvendig kompetanse på et rettsområde der et detaljert regelverk stadig justeres, legges det vekt på å kombinere kunnskap om dagens regelverk med forståelse av de formål og avveininger som ligger til grunn for dette.

Faget legger også vekt på å introdusere studentene for sammenhengen mellom den trygderettslige lovgivningen og relevante regler i Grunnloven, internasjonale menneskerettigheter og EØS-retten.

Forslag til endring i læringsutbytte:**Kunnskap**

Studenten skal ha:

- God forståelse av hovedprinsippene og grunnbegrepene i trygderetten
- God forståelse av folketrygdens regler om ytelser ved egen sykdom, redusert arbeidsevne, og alderdom: Sykepenger, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og alderspensjon
- God forståelse av folketrygdens regler om dagpenger ved arbeidsløshet
- God forståelse av regler om ytelser knyttet til familiesituasjon: Stønader til dem som har aleneomsorg for barn, foreldrepenger ved fødsel og adopsjon, omsorgspenger og etterlatteytelser, samt kontantstøtte og barnetrygd
- Kjennskap til betydningen av andre normsystemer for folketrygdens ytelser: Menneskerettigheter, Grunnloven og EØS-rett
- Kjennskap til trygderetten i et kjønnsperspektiv

Ferdigheter

Studenten skal kunne:

- Analysere og tolke sentrale bestemmelser i folketrygdloven ved hjelp av juridisk metode

- Finne relevant rettskildemateriale, henviser til dette og framstille det slik at det er forståelig for andre
- Avgjøre og begrunne konkrete saker om trygdeytelser
- Diskutere trygderettslige spørsmål, herunder i lys av spørsmål om kjønnsdimensjoner og samsvar med menneskerettigheter, grunnlovsbestemmelser og EØS-rett

Generell kompetanse

Studenten skal:

- Kunne arbeide med trygderettslige problemstillinger i ulike yrkessituasjoner (NAV, advokatvirksomhet, forsikringsselskap eller andre som arbeider med trygderett)
- Kunne oppdatere sine kunnskaper på trygderettens område

Totalt antall sider hovedlitteratur: 407 sider.

IUS5960:

Forslag til endringer:

Innføringslitteratur:

Kjønstad, Asbjørn og Aslak Syse: *Velferdsrett I*, Gyldendal Akademisk 2012 (5.utg.), kap. 6 og 7, s. 261-354.

Narvland, Runar: *Trygderett i et nøtteskall*, Gyldendal Juridisk 2015.

Bay, Ann-Helén, Aksel Hatland, Tale Hellevik og Charlotte Koren (red): *De norske trygdene. Framvekst, forvaltning og fordeling*, Gyldendal Akademisk, 2010 (2. utg.), kapitlene 1 («Trygd og velferd», A-H Bay, A Hatland og AW Pedersen) og 2 («Historiske utviklingslinjer», A Hatland).

Hovedlitteratur: (totalt 590 sider)

Kjønstad, Asbjørn: *Innføring i trygderett*, Universitetsforlaget, 2009 (4.utg). Følgende kapitler er hovedlitteratur (totalt 173 sider):

- 1. Innledning, s. 19-37 (18 s)
- 2. Rettskildene i trygderetten, s. 38-57 (19 s)
- 3. Rettssikkerhet, s. 58-70 (22 s)

- 4. Trygderettens korttidssytelser, s. 73-101 (28 s)
- 5. Folketrygdtytelser i omstillingsperioder, s. 102-136 (34 s)
- 6.3. Etterlattepensjon, s. 183-189 (6 s)
- 7. Samordning av pensjoner, s. 193-204 (11 s)
- 9. Folketrygdens særpreg og plass i samfunnet, s. 226-261 (35 s)

Bay, Ann-Helén, Aksel Hatland, Tale Hellevik og Charlotte Koren (red): *De norske trygdene. Framvekst, forvaltning og fordeling*, Gyldendal Akademisk, 2010 (2. utg.). Følgende kapitler er hovedlitteratur (totalt 214 sider):

- 4. Et globalt perspektiv på trygder, E Øverbye, s. 75-89 (14 s)
- 7. Forvaltningens organisering, T Hellevik og J T Jessen, s. 127-143 (16 s)
- 8. Forvaltningen og brukerne, J T Jessen, s. 145-159 (14 s)
- 9. Profesjoner, kjønn og rettigheter, A Hatland og L I Terum, s. 163-180 (17 s.)
- 10. Medlemskap og migrasjon, A Hatland, s. 183-192 (9 s)
- 11. Inntektssikring i alderdommen, C Koren, s. 197-219 (22 s)
- 12. Sykdom og sykefravær, M Blekesaune og H Dale-Olsen, s. 221-247 (26 s)
- 13. Uførhet, M Blekesaune, T Hellevik og A W Pedersen, s. 251-269 (18 s)
- 14. Arbeidsledighet, I Hardoy, C Hyggen og P Schøne, s. 273-294 (21 s)
- 15. Barn og barnefamilier, A S Grødem, s. 297-308 (11 s)
- 16. Enslige forsørgere, enker og enkemenn, A S Grødem, s. 311-324 (13 s)
- 17. Utgifter og finansiering, A Hatland, s. 327-339 (12 s)
- 18. Trygd og inntektsfordeling, A W Pedersen, s. 341-362 (21 s)

Kjønstad, Asbjørn: «Ny og mer komplisert alderspensjon», *Nordisk Socialrättslig Tidsskrift* nr 7-8, 2013, s. 9-40 (31 s)

Prop. 130 L (2010-2011): *Endringer i folketrygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til utføre)*. Kap 1: «Hovedinnholdet i proposisjonen», s. 7-16 (9 s)

Ketscher, Kirsten: *Socialret: Principper, Rettigheder, Værdier*, Karnov Forlag, 2014 (4. utg.). Kap. 2: «Velfærdsstatens retlige formater og indlejring», s. 41-58 (17 s)

Ikdahl, Ingunn: «De grensekryssende familier: Familieytelser og EØS» i Biørn Bogstad (red.), *Trygd og pensjon i EØS*, Gyldendal Juridisk, 2015, kap. 6, s. 85-100 (15 s)

Ketscher, Kirsten: «Ejendomsret til sociale ydelser: Retrospektivt gensyn med Borthen og Thunheim i lyset af EMK Tp 1 art. 1 med inddragelse af Lindheim (Tomtefestesagen)», I: K

Ketscher, K Lilleholt, E Smith og A Syse (red.), *Velferd og rettferd: Festskrift til Asbjørn Kjønsdal 70 år*. Gyldendal Juridisk, 2013, s. 315 – 330 (15 s.)

Strand, Vibeke Blaker og Kjetil Mujezinovic Larsen: *Menneskerettigheter i et nøtteskall*, Gyldendal Juridisk 2015. Følgende punkter er hovedlitteratur: Pkt. 1.6 (Statsforpliktelsens innhold), 4.15 (Retten til tilfredsstillende levestandard: bolig, mat, vann), 4.17 (Retten til sosial trygghet) (13 s)

«**Brochmann-utvalget**»: NOU 2011:7 *Velferd og migrasjon*. Kap. 1 «Perspektiv og sammendrag», s. 9-31 (22 s)

Refsdal, Endre S.: «Vedtaksorgana i trygderettsprosessen med særlig fokus på NAV», *Tidsskrift for Erstatningsrett, forsikringsrett og velferdsrett* 2010, s. 121-146 (25 s)

Lamarche, Lucie: “The right to social security in the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights” i A Chapman og S Russell (red.), *Core obligations: Building a framework for economic, social and cultural rights*, Intersentia 2002, s. 87-114 (28 s)

Brækhus, Hege: «Folketrygdens ytelser til enslig mor eller far», *Jussens Venner* 2009 s.181-209 (28 s)

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

Trygderetten inneholder regler som skal gi økonomisk trygghet ved arbeidsløshet, svangerskap og fødsel, aleneomsorg for barn, sykdom og skade, uførhet, alderdom og dødsfall.

Faget skal gi studentene solide kunnskaper og grundig forståelse når det gjelder sentrale problemstillinger, grunnbegreper og hovedprinsipper i folketrygdsystemet. For å gi studentene nødvendig kompetanse på et rettsområde der et detaljert regelverk stadig justeres, legges det vekt på å kombinere kunnskap om dagens regelverk med forståelse av de formål og avveininger som ligger til grunn for dette.

Faget legger også vekt på å introdusere studentene for sammenhengen mellom den trygderettslige lovgivningen og relevante regler i Grunnloven, internasjonale menneskerettigheter og EØS-retten.

Forslag til endring i læringsutbytte:**Kunnskap**

Studenten skal ha:

- God forståelse av hovedprinsippene og grunnbegrepene i trygderetten
- God forståelse av folketrygdens regler om ytelser ved egen sykdom, redusert arbeidsevne, og alderdom: Sykepenger, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og alderspensjon
- God forståelse av folketrygdens regler om dagpenger ved arbeidsløshet
- God forståelse av regler om ytelser knyttet til familiesituasjon: Stønader til dem som har aleneomsorg for barn, foreldrepenger ved fødsel og adopsjon, omsorgspenger og etterlatteytelser, samt kontantstøtte og barnetrygd
- Kjennskap til betydningen av andre normsystemer for folketrygdens ytelser: Menneskerettigheter, Grunnloven og EØS-rett
- Kjennskap til trygderetten i et kjønnsperspektiv
- Kjennskap til hovedsynspunkter og grunnleggende prinsipper og debatter i norsk trygdepolitikk
- Kjennskap til hovedtrekk ved organiseringen av Trygdeforvaltningen og dens forhold til brukerne

Ferdigheter

Studenten skal kunne:

- Analysere og tolke sentrale bestemmelser i folketrygdloven ved hjelp av juridisk metode
- Finne relevant rettskildemateriale, henviser til dette og framstille det slik at det er forståelig for andre
- Avgjøre og begrunne konkrete saker om trygdeytelser
- Diskutere trygderettslige spørsmål, herunder i lys av spørsmål om kjønnsdimensjoner og samsvar med menneskerettigheter, grunnlovsbestemmelser og EØS-rett

Generell kompetanse

Studenten skal:

- Kunne arbeide med trygderettslige problemstillinger i ulike yrkessituasjoner (NAV, advokatvirksomhet, forsikringselskap eller andre som arbeider med trygderett)
- Kunne oppdatere sine kunnskaper på trygderettens område

Totalt antall sider hovedlitteratur: 590 sider

5. JUS5980 – Skatterett.

Ansvarlig faglærer: Frederik Zimmer.

Forslag fremmet av: Frederik Zimmer.

Forslag til endring i støttelitteratur:

Gjems-Onstad, Ole: Norsk bedriftsskatterett, 8. utg. 2012 ...

endres til

Gjems-Onstad, Ole m.fl.: Norsk bedriftsskatterett, 9. utg. 2015 ... (videre tekst uendret)

ENGELSKE VALGEMNER

1. JUS5870- International and Comparative Labour Law.

Ansvarlig faglærer: Stein Evju.

Forslag fremmet av: Stein Evju.

Forslag til endringer:

Innføringslitteratur:

Simon Deakin, Priya Lele, and Mathias Siems, «The evolution of labour law: Calibrating and comparing regulatory regimes», 146 *International Labour Review* (2007), p. 133–162

Johannes Schregle, «Comparative industrial relations: pitfalls and potential», 120 *International Labour Review* (1981), p. 15–30

Catherine Barnard, «Internal Market v. Labour Market: A Brief History», i Marc De Vos (ed.), *European Union Internal Market and Labour Law: Friends or Foes?* (Intersentia 2009), p. 19–43

Claire Kilpatrick, «On the Rule of Law and Economic Emergency: The Degradation of Basic Legal Values in Europe's Bailouts», (2015) 35 *Oxford Journal of Legal Studies* p.325–353

Hovedlitteratur:

International:

Jean-Michel Servais, *International Labour Law*. 4th Ed. Kluwer 2014, p. 19–96
[finnes også tilgjengelig gjennom Oria]

Arturo Bronstein, *International and Comparative Labour Law : Current Challenges*. Palgrave Macmillan 2009, pp. 1–29, 69–123

Keith Ewing and John Hendy, «The Dramatic Implications of *Demir and Baykara*», (2010) 39 *Industrial Law Journal* p. 2–51

Comparative and European

Giuditta Cordero Moss, *Lectures on Comparative Law of Contracts*. Institutt for privatrett. Stensilserie A. Nr. 166 – 2004, p. 11–58

A.C:L. Davies, *EU Labour Law*. Elgar 2012, pp. 3–74, 90–197, 217–264

Catherine Barnard, «Posting Matters», *Arbeidsrett* 2014, p. 1–28

Stein Evju, «Fundamental Social Rights vs. Fundamental Freedoms», *Europäische Zeitschrift für Arbeitsrecht* 2013, p. 312–323

Private International Law

Michael Bogdan, *Concise Introduction to EU Private International Law*. Second Edition. Europa Law Publishing 2012, pp. 3–16, 31–79, 117–141, 148–150.

Støttelitteratur:

Catherine Barnard, «The Financial Crisis and the Euro Plus Pact: A Labour Lawyer's Perspective», (2012) 41 *Industrial Law Review*, p. 98–114

Janice R. Bellace, «The ILO and the right to strike», 153 *International Labour Review* (2014), p. 29–70

Simon Deakin, *The Comparative Evolution of the Employment Relationship*. Centre for Business Research, University of Cambridge, Working Paper No. 37 (2005)

Otto Kahn-Freund, «On Uses and Misuses of Comparative Law», (1974) 37 *The Modern Law Review* p. 1–27

Stein Evju (ed.), *Regulating Transnational Labour in Europe: The quandaries of multilevel governance*. Institutt for privatrett, Skriftserie nr. 196, 2014.

Niklas Bruun/Klaus Lörcher/Isabelle Schömann (eds.), *The Lisbon Treaty and Social Europe*. Hart Publishing 2012

Filip Dorssemont/Klaus Lörcher/Isabelle Schömann (eds.), *The European Convention on Human Rights and the Employment Relation*. Hart Publishing 2013

Totalt antall sider hovedlitteratur: 598 sider. [Det er tatt ut 33 + 8 sider, fra Servais 2005 til 2014-utgaven + et særskilt dokument; satt inn 28 sider C. Barnard 2014]

2. IUS5930 – Comparative Public Law.

Ansvarlig faglærer: Malcolm Langford.

Forslag fremmet av: Malcolm Langford.

Forslag til endringer:

Hovedlitteratur: (579 pages)

- Rosenfeld, Michele & Sajo, Andras, *The Oxford Handbook of Comparative Constitutional Law* (Oxford University Press, 2012) pp. 1-25; pp. 169-185; pp. 1328-1347; pp. 98-132; pp. 547-575; chapter 29 or 30; pp. 501-528; pp. 689-717; any two chapters in Part IV and Part V; one chapter (either 16, 33, 34, 35 or 36; chapters 27 or 28; pp. 1165-1208; pp. 816-830; pp. 1231-1253 **(378)**)

- Rose-Ackerman, Susan & Lindseth, Peter, *Comparative Administrative Law* (Edward Elgar Publishing Limited, 2010) ('Rose-Ackerman & Lindseth'), pp. 1-20, 117-127, 63-77, 185-204, 225-245, 389-425 **(127)**.
- Ginsburg, Tom, 'The Virtues of Evolution in an Age of Revolution: Norway's Enduring Constitution in Comparative Perspective', *Nytt Norsk Tidsskrift*, No. 3 (2014), 225-237 - available in *Fronter* in English and Norwegian **(12)**.
- José Antonio Cheibub, Zachary Elkins and Tom Ginsburg, 'Beyond Presidentialism and Parliamentarism', *British Journal of Political Science*, 44(3) 82014), pp. 1-30 **(30)**.
- Mark Tushnet "Constitution-Making: An Introduction." *Texas Law Review*. 91 (2013), pp. 1983-2015 **(32)**.
- Jon Elster: "Clearing and Strengthening the Channels of Constitution-making" in Tom Ginsburg (ed) *Comparative Constitutional Design*. Cambridge University Press 2002, pp. 15-30 - available in *Fronter* **(15)**.

Tilleggs litteratur:

- [Marbury v. Madison](#) 5 U.S. 137 (1803) (US Supreme Court)
- Read two [foreign constitutions](#)
- [Certification of the Constitution of the Republic of South Africa](#), 1996 (CCT 23/96) [1996] ZACC 26; 1996 (6 Sept 1996) (Constitutional Court of South Africa) – Read selected extracts.
- [Perry v Schwarznegger](#), 704 F. Supp. 2d 921 (ND Cal. 2010) (US District Court). – Read selected extracts.
- [Commonwealth v Tasmania](#) (1983) 158 CLR 1, High Court of Australia. – Read selected extracts.
- [Odinga v Independent Electoral and Boundaries Commission](#), [2013] eKLR, Supreme Court of Kenya.
- BVerfGE 73, 339 2 BvR 197/83 [Solange II-decision](#) (Federal Constitutional Court of Germany)
- [Case 92-312 DC](#), Conseil Constitutionnel of France. – Read selected extracts.
- [Judgment T-760/08](#) July 31, 2008 (Second Review Chamber of the Colombian Constitutional Court).
- [Bandhua Mukti Morcha v Union of India](#) (1984) 3 S.C.C. 161, Supreme Court of India, – Read selected extracts.
- *Life Imprisonment Case* (1977), 45 BVerfGE 187 (Federal Constitutional Court of Germany). Available in *Fronter*.
- [Anisminic Ltd v. Foreign Compensation Commission](#) [1969]2 AC 147, United Kingdom. – Read selected extracts.
- [Opinion 2/13](#) of the European Court of Justice, 18 December 2014: On Accession of the EU to the European Convention of Human Rights. – Read selected extracts.

Støttelitteratur:

- Alter, Karen (2014), *The New Terrain of International Law: Courts, Politics, Rights*, Princeton University Press, 2014.
- Bermann, G.A. et al. 'Comparative Law: Problems and Prospects', *American University Law Review*, 26 (2010-2011), 935.
- David, René and John Brierley, *Major Legal Systems in the World Today: An Introduction to the Comparative Study of Law* (Stevens, 1985).
- De Cruz, Peter, *Comparative Law in a Changing World*, 3rd edn (Routledge-Cavendish, 2007).
- Eriksen, Christoffer Conrad, *The European Constitution, Welfare States and Democracy: The four freedoms vs national administrative discretion* (Routledge, 2012).
- Eriksen, Christoffer Conrad, 'Constraining Administrative Discretion to Facilitate Renewable Energy: Wind Farms as a Challenge for EU Law and the European Commission', *Journal of Energy and Natural Resources Law*, 32(3) (2014), pp. 273- 295.
- Ginsburg, Tom & Dixon, Rosalind, *Comparative Constitutional Law* (Edward Elgar, 2011).
- Siri Gloppen, B. Wilson, R Gargarella, E Skaar M. Kinander *Law and Power in Latin America and Africa* (Palgrave, 2010).
- Graver, Hans Petter: 'Mission Impossible: Supranationality and National Legal Autonomy in the EEA Agreement', *7 European Foreign Affairs Review*, 2002 pp. 73-90
- Grendstad, G., W. R. Shaffer, & E. N. Waltenburg, "'The Super Legislators" Supreme Court Justices as the Guardians of the Constitution,' *Policymaking in Independent Judiciary: The Norwegian Supreme Court* (ECPR Press, 2015).
- Harlow, Carol, "Global Administrative Law: The Quest for Principles and Values." *European Journal of International Law*, 17(1) (2006), pp. 187-214.
- Hillebrecht, C., *Domestic Politics and International Human Rights Tribunals: The Problem of Compliance* (Cambridge University Press, 2014).
- Ran Hirschl, 'The Nordic counternarrative: Democracy, human development, and judicial review', *International Journal of Constitutional Law*, 9(2) (2011), pp. 449-469.
- Jackson, Vicky, 'Constitutions as "Living Trees": Comparative Constitutional Law and Interpretative Metaphors', *Fordham Law Review*, 75 (2006), pp. 921-960.
- Jackson, Vicky C. & Tushnet, Mark, ed. *Defining the Field of Comparative Constitutional Law* (Praeger, 2002).
- Jackson, Vicky C. & Tushnet, Mark, *Comparative Constitutional Law* (Foundation Press, 2006).

- Jayawickrama, N., *The Judicial Application of Human Rights Law: National, Regional and International Jurisprudence* (Cambridge: Cambridge University Press, 2002).
- Robert Kagan, 'American and European Ways of Law: Six Entrenched Differences', in Volkmar Gessner and David Nelken, eds., *European Ways of Law: Toward a European Sociology of Law* (Hart Publishing, 2007), pp. 41-70.
- Kingsbury, Benedict, Nico Krisch, and Richard B. Stewart, 'The Emergence of Global Administrative Law', *Law and Contemporary Problems* 68, (005) pp. 15-61.
- Mattias Kumm "Why Europeans will not embrace constitutional patriotism" *Int J Constitutional Law* 6(1) (2008), pp. 117-136.
- Legrand, Pierre, 'European Legal Systems Are Not Converging', *International and Comparative Law Quarterly*, 45 (1996), pp. 52-81.
- Langford, Malcolm (ed.), *Social Rights Jurisprudence: Emerging Trends in International and Comparative Law* (Cambridge University Press, 2008).
- Langford, M., Cousins, B., Dugard, J., and Madlingozi, T. (eds.), *Socio-Economic Rights in South Africa: Symbols or Substance?* (Cambridge University Press, 2014).
- Legrand, Pierre, 'The Same and the Different' in Legrand, Pierre and Munday, Roderick (eds.) *Comparative Legal Studies: Traditions and Transitions* (Cambridge University Press, 2003).
- Reimann, Mathias and Zimmermann, Reinhard, *The Oxford Handbook of Comparative Law* (Oxford University Press, 2008).
- Max Rheinstein, 'Comparative Law - Its Functions, Methods and Usages', *Arkansas Law Review* 22 (1968), 415.
- Ruffert, Matthias (ed.), *The Transformation of Administrative Law in Europe / La mutation du droit administratif en Europe* (European Law Publishers, 2007).
- Slaughter, Anne-Marie, 'A Global Community of Courts', *Harvard International Law Journal*, 44 (2003), 191.
- Slagstad, Rune, 'The Breakthrough of Judicial Review in the Norwegian System', in Eivind Smith (ed.), *Constitutional Justice Under Old Constitutions* (The Hague: Kluwer Law International, 1995), pp. 81-112.
- Smith, Eivind, *Constitutional Justice under Old Constitutions* (Kluwer, 1995).
- Smith, Eivind, 'A Lawyer's Disease? Customary Change of Constitutions', in *Festskrift til Johan Hirschfeldt* (IUSTUS Forlag, 2008), pp. 493-506.
- Tushnet, Mark, 'The Possibilities of Comparative Constitutional Law', *The Yale Law Journal*, 108(6) (1999), pp. 1225-1309.
- Van Hoecke and Warrington, 'Legal Cultures, Legal Paradigms and Legal Doctrine: Towards a New Model for Comparative Law', *International & Comparative Law Quarterly* 47 (1998), 495.

- Alan Watson, "Comparative Law and Legal Change" *Cambridge Law Journal* 37 (1978), 313.
- Joseph Weiler, 'Journey to an Unknown Destination: A Retrospective and Prospective of the European Court of Justice in the Arena of Political Integration', *Journal of Common Market Studies* 31 (1993), 417.

Zweigart, Konrad, Kötz, Hein & Weir, Tony, *An Introduction to Comparative Law* (1998).

Totalt antall sider hovedlitteratur: 579 sider.

EMNELEVERANSER TIL ANDRE STUDIEPROGRAM

1. HUMR4504 – Human Rights in Practice.

Ansvarlig faglærer: Kjetil Mujezinovic Larsen.

Forslag fremmet av: Kjetil Mujezinovic Larsen.

Forslag til endringer:

Følgende artikkel tas ut: A Osanloo, 'The Measure of Mercy: Islamic Justice, Sovereign Power, and Human Rights in Iran', *Cultural Anthropology*, Vol. 21, Issue 4, pp. 570–602 (32 pp.)

Følgende artikler tas inn:

- Beth A. Simmons, 'The Future of the Human Rights Movement', *Ethics & International Affairs*, Vol. 28, 2014, pp 183-196 (14 pp.)
- Julie Mertus, 'Evaluating NHRIs: Considering Structure, Mandate, and Impact', in R. Goodman/T. Pegram, 'Human rights, state compliance, and social change : assessing national human rights institutions', Cambridge University Press, 2012, pp. 74-90 (17 pp.)

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

Nåværende beskrivelse: Human rights have developed as a distinct practice within movements and NGOs and across many professions and institutions. Many graduates from the course will seek to work in the human rights field while those seeking to continue an academic career often require exposure to the daily mechanics of 'human rights work'. Such exposure should also help students develop a research question and material for their thesis. This course will begin with four lectures and seminars by NCHR staff on the theme, which will

include an introduction to human rights practice, ethics and challenges, a guest lecture from a NGO worker and discussion by students of their proposed internship or essay. Students will then be expected to submit an essay on the topic or undertake a 6-8 week internship with an approved institution and submit a report of the internship. Internships will be offered by the NCHR International Programmes (approximately 8 internships), Norwegian NGOS (approximately 2-3) and Advocacy Net in different countries (5). Students can also arrange an internship and have it approved by the Course Coordinator.

Endres til: Human rights have developed as a distinct practice within movements and NGOs and across many professions and institutions. Many graduates from the course will seek to work in the human rights field while those seeking to continue an academic career often require exposure to the daily mechanics of 'human rights work'. Such exposure should also help students develop a research question and material for their thesis. This course will begin with a seminar day that introduces important elements relating to human rights practice, ethics and challenges. Students will then be expected to submit an essay on a topic relating to human rights in practice or undertake a 6-8 week internship with an approved institution and submit a report of the internship. A limited number of internships will be offered by the NCHR and its partners. Students can also arrange an internship and have it approved by the Course Coordinator.

Totalt antall sider hovedlitteratur: 318 sider. Sidetallet er lavere enn normalt fordi hoveddelen av dette kurset består i et praksisopphold.

2. HUMR 5191 - Human Rights Methodology: Research, Analysis and Thesis.

Ansvarlig faglærer: Stener Ekern.

Forslag fremmet av: Stener Ekern.

Forslag til endringer:

Følgende går ut:

Waldron, Jeremy (2006), "The Core of the Case Against Judicial Review", in The Yale Law Journal, Vol. 115, pp 1346-1406. (60 pp)

Langford, Malcolm and Khulekani Moyo (2010), "Right, Remedy or Rhetoric? Land Restitution in International Law", in Nordic Journal of Human Rights, Vol. 28, No. 2, pp 143-176 (23 pp)

Practice: Human Rights Watch, Rain of Fire. Israel's Unlawful Use of White Phosphorus in Gaza, 25 March 2009, pp 1-66.

Følgende kommer inn:

Langford, Malcolm: Why Judicial Review?, Oslo Law Review 2015, pp. 36-85 (available at <http://dx.doi.org/10.5617/oslaw2351>);

Report of the Independent Commission of Inquiry on the 2014 Gaza Conflict - A/HRC/29/52, 24 June 2015, (available at: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/CoIGazaConflict/Pages/ReportCoIGaza.aspx>)

Totalt antall sider hovedlitteratur: 823 sider.

24.9.2015

Uttalelse til PMR om Backers forslag om egen kommende bok som pensum

Jeg viser til Inge Lorange Backers e-post av 21. september d.å. vedlagt et bokmanus og forslag om at dette vedtas som alternativ hovedlitteratur i sivilprosess (JUS 4211).

Fristen for å melde inn endringer i litteratur m v utløp fredag 18. september.

Så vidt jeg husker fra min tid i PMR, kan manuskripter til bøker ikke vedtas som pensum, boken må foreligge i en mer ferdig form. Det vedlagte manuskriptet fremstår som uferdig. Blant annet mangler det registre. I skjemaet har Backer skrevet at det kan bli gjort endringer. Manuset har 362 sider, det opplyses i skjemaet at den kommende boken «vil bli i overkant av 450 trykksider». Boken «vil etter planen foreligge før jul».

Faglærere i sivilprosess er Inge Lorange Backer og Anne Robberstad, jeg er ansvarlig faglærer. Backer er dessuten studieårsansvarlig. Det fremgår ikke i hvilken egenskap Backer nå har fremmet sitt forslag, hans e-post er et svar på en e-post stilet til «alle ansvarlige faglærere samt studieårsansvarlige lærere». Formodentlig har han fremmet sitt forslag i egenskap av forfatter av den kommende boken.

Ifølge fakultetets «*Instruks for studieårsansvarlige lærer, ansvarlige faglærere, faglærere, profilansvarlige, eksterne lærere og oppgaverettere*» har ansvarlig faglærer et ansvar i forbindelse med pensumforslag: «Etter høring av faglærerne foreslå endringer i ... litteratur ... for PMR gjennom studieårsansvarlig lærer.» Den normale fremgangsmåte vil være at forslag sendes til ansvarlig faglærer, som deretter konfererer med øvrige faglærere og sender sin innstilling til PMR gjennom den studieårsansvarlige. Om studieårsansvarligs ansvar for faginnholdet heter det i reglementet: «og kan ved behov selv fremme forslag til PMR om oppdatering av ... litteratur ... for fag som inngår i studieåret, etter at det er forelagt ansvarlig faglærer.»

Jeg har ikke tidligere fått meg forelagt Backers manuskript og kan derfor ikke ha noen mening om forslaget. Som det fremgår ovenfor, er saksbehandlingen hittil ikke i samsvar med reglene.

Hilsen

Anne Robberstad

ansvarlig faglærer i sivilprosess

Til Programrådet for Master i rettsvitenskap (PMR)

Bakgrunn og formål

Hans Petter Graver fremmet i januar 2015 forslag om å oppdatere fagbeskrivelsen i alminnelig forvaltningsrett i henhold til målet om å integrere etiske problemstillinger og refleksjon i de enkelte fagene.

Ansvarlig faglærer, Kirsten Sandberg, har diskutert forslaget med de øvrige faglærerne i alminnelig forvaltningsrett. På det grunnlag har Sandberg foreslått å endre fagbeskrivelsen i alminnelig forvaltningsrett for å integrere etiske problemstillinger og refleksjon. Sandbergs forslag går likevel ikke like langt i å integrere etikk i forvaltningsretten som Gravers forslag.

Nedenfor redegjøres det både for Gravers og Sandbergs forslag. Til slutt legger jeg som studieårsansvarlig for 2. studieår frem et forslag til vedtak i saken.

Gravers forslag

Gravers foreslo i januar 2015 følgende konkrete endringer i fagbeskrivelsen for alminnelig forvaltningsrett:

- Den generelle beskrivelsen av faget, tilføyelse til avsnitt 2 med setningen:

«Etiske dilemmaer og de etiske retningslinjene for statstjenesten blir presentert.»

- I punktet «Hva lærer du?», tilføyelse til kunnskapskravene med følgende kulepunkt:

- Etiske problemstillinger som ansatte i den sentrale statsforvaltningen kan bli stilt overfor.

Som anbefalt litteratur til dette foreslo Graver det nyskrevne kapittel 2 i hans bok Alminnelig forvaltningsrett.

Sandbergs forslag

Ansvarlig faglærer, Kirsten Sandberg, har sendt Gravers forslag til høring hos øvrige faglærere i alminnelige forvaltningsrett. Høringssvarene viste at flere faglærere sluttet seg til Gravers forslag, mens det møtte sterk motstand fra to av lærerne, riktignok på noe ulikt grunnlag. Sandberg har også spurt ansvarlig faglærer for faget etikk på 4. studieår, Marit Halvorsen, om hvorvidt det er overlapp mellom litteraturen i dette faget (herunder Gravers bok Hva er rett?), og den litteratur som Graver foreslo å ta inn i faget alminnelige forvaltningsrett på 2. studieår. Sandberg har meddelt at det i følge Halvorsen er en del overlapp.

Sandbergs konklusjon, sendt i e-post til undertegnede og øvrige faglærere i alminnelig forvaltningsrett den 25. september er:

«Jeg er på denne bakgrunn kommet til at jeg som fagansvarlig lærer innstiller på endring i læringskravene, men at jeg foreløpig ikke innstiller på at det foreslåtte kapitlet gjøres til hovedlitteratur. Vi kan jobbe videre med å finne passende litteratur, evt komme tilbake til kapitlet i Hans Petters bok. Forslaget lyder dermed slik:

Under "Hva lærer du" foreslås inntatt:

Kunnskaper

Studenten skal ha kjennskap til (nytt kulepunkt)

- Etske spørsmål som ansatte i forvaltningen kan bli stilt overfor

Ferdigheter (nytt kulepunkt):

- Reflektere over etiske problemstillinger i forvaltningen»

Sandberg har senere (i e-post til undertegnede den 5. oktober), utdypet at de endringene i læringskravene som hun foreslår dekkes av eksisterende litteratur i faget (det som handler om hensynet til rettssikkerhet, styring og effektivitet), supplert gjennom undervisning. For det tilfelle endringene i læringskravene blir vedtatt vil det bli satt av tid i undervisning til etikk i alminnelig forvaltningsrett.

Forslag til vedtak

For å følge opp målsettingen om å integrere etiske problemstillinger og refleksjon i de enkelte fagene er det klart at det bør gjøres endringer i fagbeskrivelsen for alminnelig forvaltningsrett. Samtidig er det også klart at det er delte meninger i fagmiljøet om Gravers eller Sandbergs endringsforslag er best egnet til å realisere målsettingen om å integrere etikk i faget alminnelig forvaltningsrett.

Etter mitt syn skal det mye til for å fravike ansvarlig faglærers forslag om å endre fagbeskrivelser, når forslaget er basert på høring og diskusjoner med fagmiljøet. Selv om det er delte meninger i denne saken er det slik jeg ser det ikke tilstrekkelig grunner for å fravike ansvarlig faglærers forslag. Samtidig bør fagmiljøet i alminnelig forvaltningsrett oppfordres til å jobbe videre med å finne egnet litteratur som kan gi en mer inngående behandling av etiske problemstillinger og refleksjon i den alminnelige forvaltningsretten enn den eksisterende litteraturen, eventuelt på nytt vurdere Gravers fremstilling av etikk, slik også Sandberg åpner for. Etter å ha gjort erfaringer med å innta etiske problemstillinger og refleksjon i undervisningen i alminnelig forvaltningsrett kan det bli enklere å vurdere hvilken litteratur som vil være egnet for å integrere etikk i faget. På den bakgrunn foreslår jeg følgende vedtak:

1. Under "Hva lærer du" foreslås inntatt:

Kunnskaper

Studenten skal ha kjennskap til (nytt kulepunkt)

- Etske spørsmål som ansatte i forvaltningen kan bli stilt overfor

Ferdigheter (nytt kulepunkt):

- Reflektere over etiske problemstillinger i forvaltningen»
2. Det fortsettes at det settes av tid til å presenteres etiske problemstillinger og refleksjon i undervisning i alminnelig forvaltningsrett.
 3. Fagmiljøet i alminnelig forvaltningsrett oppfordres til å jobbe videre med å finne egnet litteratur som kan gi en mer inngående behandling av etiske problemstillinger og refleksjon i den alminnelige forvaltningsretten. Ansvarlig faglærer i alminnelig forvaltningsrett bes om å fremme forslag om å innta slik litteratur i faget, slik at endringer kan tre i kraft med virkning fra våren 2017.

Oslo 5. oktober 2015

Christoffer C. Eriksen

Til: PMR

Dato: 06.10.2015

Saksbehandler: RandiSaunes

Alternative vurderingsformer i rettsstudiet

Saken om alternative vurderingsformer legges med dette frem til foreløpig diskusjon, med sikte på vedtak i november. Grunnlaget for diskusjonen nå er arbeidsgruppens rapport og notat fra Christoffer Eriksen.

Etter møtet 16.06.15, da saken sist ble behandlet, har det vært gjennomført en bred diskusjon på faglæreremøtet for 2. studieår, og temaet skal også diskuteres på instituttseminar 09.10.15. Fagmiljøet på rettshistorie har i denne perioden også hatt møte, og stiller seg positive til arbeidsgruppens forslag om å skille rettshistorie fra emnet JUS3211, med en egen hjemmeeksamen. Forslaget om flervalgsprøve/Multiple Choice i emnet JUS4211 har hittil i liten grad vært gjenstand for diskusjon. Det er imidlertid uttalt skepsis til denne prøveformen, og særlig fra studentene.

Økonomi

Vedlagt følger eksamensbudsjett 2015, samt en foreløpig skisse til budsjett der de nye evalueringsformene er markert inn med rødt, til sammenligning. I dette forslaget er det lagt inn skoleeksamen, men redusert fra 6 til 4 timer. I dette alternativet øker eksamensbudsjettet med ca. 2 mill. fra ca. kr. 16 000 000.- til ca. kr. 18 000 000.-.

De foreslåtte vurderingsformene gir hovedsakelig høyere kostnader enn den tradisjonelle skoleeksamen. I tillegg blir det høyere kostnader dersom det er flere evalueringsformer pr semester. Kostnadene knyttet til semesteroppgave og hjemmeeksamen vil kunne være høyere og lavere enn det skisserte forslaget, alt ettersom hvor stor man velger at prøven skal være. Velger man en mer komprimert, kortere eksamen vil kostnadene bli lavere, og det samme gjelder semesteroppgaven. Endringene medfører mer administrasjon, men dette er ikke utredet nærmere. Dette avhenger av hvor omfattende prøveformene vil være.

Til diskusjon.

Eksamensseksjonen
Kontoradr.:

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 98 70
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no

Til Programrådet for Master i rettsvitenskap (PMR)

Bakgrunn og formål

I innstilling fra arbeidsgruppen for alternative evalueringsformer er det foreslått å erstatte dagens skoleeksamen i JUS2211 med en semesteroppgave tilsvarende 10 studiepoeng og en muntlig eksamen tilsvarende 20 studiepoeng.

Som studieårsansvarlig for 2. studieår har jeg diskutert forslaget med faglærerne på 2. studieår. Nedenfor oppsummerer jeg hovedpunkter fra diskusjonene, og presenterer min innstilling til arbeidsgruppens forslag om å endre evalueringsformen i JUS2211.

Oppsummering av diskusjonene

I samtaler og e-post utveksling med faglærer på 2. studieår er det kommet frem flere motforestillinger mot arbeidsgruppens forslag om å endre evalueringsformen i JUS2211. Blant annet er det hevdet at:

- utfasing av skoleeksamen kan påvirke undervisningsopplegget som er innrett mot trening til skriftlig praktikumsoppgaver;
- muntlig eksamen med en individuell karakter som teller 20 stp vil gi for stort rom for tilfeldigheter;
- karaktersetning av semesteroppgave gir fordel for studenter som har mulighet til å få hjelp hjemme; og
- gjennomføring av semesteroppgave og muntlig eksamen på samme emne vil kreve for mye ressurser.

Men flere faglærere er også positive til alternative evalueringsformer, både innslag av muntlige eksamen og semesteroppgave, men da på andre måter enn det arbeidsgruppen foreslår.

Basert på responsen fra faglærerne har diskusjonene om alternative evalueringsformer på 2. studieår ikke vært begrenset til arbeidsgruppens forslag. Det har også vært diskutert to forslag til alternative evalueringsformer:

(A)

Dagens 24 timers obligatorisk hjemmeoppgave i forvaltningsrett bygges ut til en semesteroppgave som gjelder alle fagene på jus2211 samt obligatoriske og anbefalte forkunnskaper med en utvidet ordgrense på inntil 6000-8000 ord. Det gis kun bestått/ikke bestått, men med krav for å bestå som tilsvarende C.

Dagens 6 timers skriftlig digital skoleeksamen reduseres til en 4 timers skriftlig digital skoleeksamen. Det innføres en muntlig eksamen som kan justere karakteren på skoleeksamen.

(B)

Det innføres en muntlig eksamen som kan justere karakteren på dagens 6 timers skoleeksamen

Av de som har uttalt seg om forslag (A) og (B) er det en unison oppfatning at disse forslagene er å foretrekke fremfor forslaget fra arbeidsgruppen for alternative evalueringsformer. Videre støtter de fleste forslag (A) fremfor forslag (B), men enkelte foretrekker forslag (B). Mange har også etterlyst nærmere utredning av både forslag (A) og forslag (B) før man tar endelig stilling.

Innstilling

Basert på diskusjonen med fagmiljøet er mitt syn at arbeidsgruppens forslag til endring av evalueringsform i JUS2211 ikke bør vedtas. I tråd med innspill fra flere faglærere er også mitt syn at andre evalueringsformer likevel bør utredes, men da under den forutsetning at studentene fortsatt evalueres gjennom en skoleeksamen i tillegg til eventuelle andre evalueringsformer.

22. september 2015

Christoffer C. Eriksen

Til PMR

Dato: 09.06.2015

Deres ref.:

Vår ref.:

Arbeidsgruppe for alternative vurderingsformer,

Gruppens mandat:

«Arbeidsgruppen skal utarbeide et forslag til alternative vurderingsformer til skoleeksamen i Masterstudiet i rettsvitenskap. Formålet er å oppnå varierte vurderingsformer på jusstudiet.

Arbeidsgruppen skal vurdere hvilke emner som best egner seg for andre vurderingsformer enn skoleeksamen, og skal vurdere om dette kan ses i sammenheng med de obligatoriske elementene i studiet. Arbeidsgruppen skal vurdere flere alternative vurderingsformer.

Arbeidsgruppen må vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av de forslag som legges frem.»

Arbeidsgruppen har vurdert vurderingsformer i lys av dagens studieordning. Arbeidsgruppen har i sitt mandat ikke funnet grunnlag for å foreta endringer i studiets oppbygning.

Gruppen har foreløpig kommet fram til følgende vurderingsformer som vi finner egnet for prøving ved Det juridiske fakultet:

- 1) Semesteroppgave og muntlig eksamen på JUS2211
- 2) Hjemmeeksamen i rettshistorie på JUS3211
- 3) Multiple choice prøve på JUS4211

Ønsket tidspunkt for implementering av forslagene er våren 2016. For multiple choice foreligger det foreløpig ikke en digital eksamensløsning, og implementering av denne vurderingsformen kan derfor bli senere enn vår 2016.

Forslag 1.

En semesteroppgave anses egnet til å evaluere studentenes evne til å foreta selvstendige juridiske analyser, herunder evnen til å identifisere, strukturere, analysere, drøfte og formidle rettslige problemstillinger. Studentene har uttrykt et sterkt ønske for en slik vurderingsform.

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

En muntlig vurdering tester kandidatens evne til muntlig resonnering og formidling. Kandidatene får mulighet til å vise andre ferdigheter og kompetanse enn ved tradisjonell skriftlig skoleeksamen.

Det gis separate karakterer på semesteroppgaven og på muntlig eksamen. Arbeidsgruppen foreslår at semesteroppgaven skal utgjøre 10 studiepoeng av emnet, og den muntlige prøven 20 studiepoeng.

Arbeidsgruppen foreslår at disse vurderingsformene sammen skal utgjøre vurderingsgrunnlaget i JUS2211.

Forslag 2.

Hjemmeeksamen er en anerkjent og velbrukt vurderingsform både ved fakultetet og ved UiO. I dag benyttes den særlig på 10 poengs emner ved KRIM og SMR. En egen hjemmeeksamen i rettshistorie vil kunne føre til økt fokus på emnet, da det i dag sjeldent gis eksamensoppgaver i emnet. Sist gitt på eksamen våren 2013 (1 av 6 timer).

Hjemmeeksamen i rettshistorie vil fremheve fagets store betydning i en fullverdig utdanning i rettsvitenskap.

Forslag 3.

Multiple choice er enkel og rimelig i administrasjon og bruk og den er godt egnet til å teste bredde i kunnskaper. Den gir også et godt grunnlag for rettferdig karaktersetning ut fra de kunnskaper og ferdigheter som den er egnet til å måle. Prøvingsformen er tidligere blitt benyttet ved eksamen i EØS-rett.

JUS4211 består av tre likeverdige fag, en multiple choice-prøve i tillegg til skriftlig skoleeksamen kan evalueringen fange opp større deler av fagene, og sikre kontroll av kandidatens breddekunnskap.

I PMR møte 21.4.15 ble det bedt om tilbakemeldinger fra studieårsansvarlige innen innsendingsfristen for PMR møte 16.6.15. Det foreslås at PMR innstiller til dekanatet å vedta de foreslåtte endringene.

Vedlegg:

Rapport fra arbeidsgruppen

Med hilsen

Marius Stene Fuglum

Sekretær for arbeidsgruppen for alternative vurderingsformer

Innstilling fra arbeidsgruppen for alternative vurderingsformer

Mars 2015

Innhold

I INNLEDNING.....	4
1. Arbeidsgruppens oppnevning, mandat og sammensetning	4
2. Nærmere om gruppens arbeid	5
3. Bakgrunnen for arbeidet	6
II PERSPEKTIVER PÅ ARBEIDET	7
1. Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket	7
2. Læringsmål og læringsutbytte for masterstudiet i rettsvitenskap.....	8
3. Arbeidsgruppens refleksjoner.....	9
III LOVER OG FORSKRIFTER	12
IV AKTUELLE VURDERINGSFORMER.....	16
1. Innledning.....	16
2. Oversikt over aktuelle vurderingsformer	16
2.1 Innledning.....	16
2.2 De enkelte vurderingsformene	17
2.2.1 Skriftlig skoleeksamen	17
2.2.2 Muntlig eksamen	19
2.2.3 Klasseromeksamen.....	20
2.2.4 Hjemmeeksamen	21
2.2.5 Semesteroppgave (fordypningsoppgave, bacheloroppgave, lite forskningsprosjekt).....	23
2.2.6 Mappeevaluering	25
2.2.7 Midtterminprøve.....	25
2.2.8 Multiple choice, flervalgs- og flersvarsprøve	26
2.2.9 Muntlig presentasjon	27
2.2.10 Deltakelse og aktivitet i undervisningen	27
2.2.11 Simulert rettsak («mock trial», «moot court»), prosesspill og liknende.....	28
2.2.12 Medstudentrespons.....	28
2.2.13 Obligatorisk aktivitet.....	29
2.2.14 Praksis	29
2.2.15 Gruppeevaluering – individuell evaluering.....	30
2.2.16 Andre idéer til ettertanke	30

V ARBEIDSGRUPPENS FORSLAG	31
1. Innledning.....	31
2. Semesteroppgave og muntlig eksamen – JUS2211.....	32
3. Hjemmeeksamen – JUS3211 – rettshistorie.....	37
4. Multiple choice – JUS4211	39
5. Valgemner	40
VI ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	41
VII Signaturer.....	44
VIII VEDLEGG	44

I INNLEDNING

1. Arbeidsgruppens oppnevning, mandat og sammensetning

Arbeidsgruppe for alternative vurderingsformer og eksamensinnhold (Master i rettsvitenskap) ble oppnevnt av dekanatet 26. juni 2013 som ledd i det pågående studiekvalitetsprosjektet.

Mandatet lyder slik:

«Arbeidsgruppen skal utarbeide et forslag til alternative vurderingsformer til skoleeksamen i Masterstudiet i rettsvitenskap. Formålet er å oppnå varierte vurderingsformer på jusstudiet.

Arbeidsgruppen skal vurdere hvilke emner som best egner seg for andre vurderingsformer enn skoleeksamen, og skal vurdere om dette kan ses i sammenheng med de obligatoriske elementene i studiet. Arbeidsgruppen skal vurdere flere alternative vurderingsformer.

Arbeidsgruppen må vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av de forslag som legges frem.»

Arbeidsgruppens sammensetning er:

Leder, professor dr. juris Trygve Bergsåker, Institutt for privatrett

Professor dr. juris Ulf Stridbeck, Institutt for offentlig rett

Professor dr. juris Morten Kjelland, Institutt for offentlig rett

Elisabeth Reien, seniorkonsulent, Studieseksjonen

Marius Stene Fuglum, rådgiver, Eksamenseksjonen

Christian Nicolai Skjold, JSU

Professor dr. juris Kåre Lilleholt (leder av arbeidsgruppen oktober 2013- desember 2013)

Professor dr. juris Kirsten Sandberg (leder av arbeidsgruppen august 2013-oktober 2013)

Anders Lie, JSU, medlem av arbeidsgruppen høsten 2013

Andreas Bjørklund, JSU, medlem av arbeidsgruppen våren 2014

Professor dr. juris Lee Andrew Bygrave var med i arbeidsgruppen i startfasen, men har senere ikke kunnet delta i drøftingene. Han har ikke vært med på å utarbeide gruppens endelige forslag. Skifte av studiedekan høsten 2013 og nytt skifte ved overgangen 2013–2014 har ført

til forsinkelse av arbeidet, siden det har vært oppfattet som en forutsetning at arbeides skal ledes av studiedekanen.

2. Nærmere om gruppens arbeid

Arbeidsgruppen ser det slik at gruppens arbeid bør omfatte å

- beskrive bakgrunnen for ønsket om flere og mer varierte vurderingsformer
- redegjøre for hvilke ferdigheter og kvalifikasjoner det er ønskelig å måle ved vurderingen
- redegjøre for hensyn som gjør seg gjeldende ved valg av evalueringsformer, herunder sammenhengen mellom læring og evaluering
- kartlegge de vurderingsformene som vi finner hos oss og andre steder
- vurdere eventuelle nye evalueringsformer ut over disse
- vurdere hvilke evalueringsformer som bør benyttes, samt hvilke emner i masterstudiet som passer for de enkelte vurderingsformene

En utredning av alternative vurderingsformer reiser spørsmål på flere plan:

(1) prøvingsformer (eksamensformer): skriftlig, muntlig, skoleeksamen, hjemmeeksamen osv. I forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo omtales prøvingsformene som «eksamensformer», se § 5-1. Dette omfatter også prøvingsformer som ikke er eksamen i tradisjonell forstand, f. eks. masteroppgaver og deltakelse i obligatoriske aktiviteter. Se nærmere nedenfor under III.

(2) karaktersystemer (bedømmingssystemer): A-F, bestått/ikke bestått, godkjent/ikke godkjent. I universitets- og høyskoleloven (uhl.) omtales karakterer som «vurderingsuttrykk», se § 3-9 og nedenfor under III. Ifølge § 3-9 sjette ledd regnes bare bestått/ikke bestått og gradert skala A-F som «vurderingsuttrykk». Evalueringsresultatet godkjent/ikke godkjent er altså ikke et «vurderingsuttrykk» etter loven.

(3) sensurordninger: en eller to sensorer, intern eller ekstern sensor, klagemulighet osv.

Vi bruker stort sett uttrykkene «evalueringsform» og «vurderingsform» om hverandre. Uttrykkene omfatter alle de tre elementene som er nevnt foran: eksamensform, karaktersystem og sensurordning. I noen sammenhenger vil det fremgå at det først og fremst er eksamensform som diskuteres, selv om temaet er angitt å være «evalueringsform» og dermed noe videre enn dette.

Vi benytter stort sett ordet «karakter» i stedet for «vurderingsuttrykk». Det er i noen sammenhenger naturlig å omtale også evalueringresultatet godkjent/ikke godkjent som «karakter».

Til tross for mandatets ordlyd – «alternative vurderingsformer og eksamensinnhold» – ser ikke arbeidsgruppen innholdet i eksamensoppgavene som eget tema. Vi diskuterer ikke slikt som valg mellom praktikum- og teorioppgaver ved skriftlig skoleeksamen, bruk av domsanalyse som oppgavetype, praktikumoppgavens kompleksitet osv. Vi har likevel noen bemerkninger som berører innholdet i noen sammenhenger, for eksempel ved omtalen av muntlig eksamen, hvor det redegjøres for ulike opplegg (forhåndsbestemt tema med en viss tid til forberedelse eller frie spørsmål uten forberedelse), og hvor det konkluderes med en anbefaling.

Vi nevner spesielt at vi ikke tar opp spørsmålet om kandidatene bør kunne velge mellom flere oppgaver ved skriftlig skoleeksamen. Flere oppgaver som kandidatene kan velge mellom, er svært vanlig ved eksamener ved UiO og andre steder. Det er det ingen tradisjon for dette ved Det juridiske fakultet, i hvert fall ikke innenfor de obligatoriske emnene i masterstudiet i rettsvitenskap.

Arbeidsgruppens forslag forholder seg til dagens studieordning, og vil kunne gjennomføres innenfor rammene av denne. Forslaget innebærer likevel en liten justering av studieordningen for JUS3211, se nedenfor under V.3.

3. Bakgrunnen for arbeidet

Arbeidet med alternative vurderingsformer ble opprinnelig satt i gang som en del av et større studiekvalitetsprosjekt. En viktig bakgrunn for studiekvalitetsprosjektet er Læringsmiljøundersøkelsen i 2012, som omfattet Universitetet i Oslo i tillegg til noen andre høyere læresteder.¹ I denne undersøkelsen var et av flere funn at studentene ved Det juridiske fakultet i Oslo ønsker mer varierte vurderingsformer. Et av spørsmålene i undersøkelsen lød slik: «I hvor stor grad opplever du at din kompetanse blir målt på en god og hensiktsmessig måte (eksamen, karaktergivende innleveringer og aktiviteter)?» Undersøkelsen viser at om lag ¼ av studentene synes at deres kompetanse i liten grad måles på en god og hensiktsmessig måte. Denne andelen er høyest ved Jurdisk fakultet, Samfunnsvitenskapelig fakultet og Utdanningsvitenskapelig fakultet.

Læringsmiljøundersøkelsen førte til en prosess, som skulle utvikle seg til det nevnte studiekvalitetsprosjektet. I sluttrapporten fra prosjekt «Studiekvalitet» fra årsskiftet 2013-2014 er det opplyst at utredningen av alternative vurderingsformer er et av flere tiltak som

¹ <http://www.umb.no/statisk/forsiden/LMU%20Gallup%202012.pdf>

ennå ikke er slutført. Under gruppens arbeid har studentrepresentanten i Arbeidsgruppen formulert følgende bakgrunn for studentenes ønske om mer varierte vurderingsformer:

«Uansett hvilken vurderingsform man velger, så vil man alltid måle "noe annet" i tillegg til det man ønsker å måle. Ved dagens sekstimers eksamen vil man f. eks. i tillegg til å måle juridiske kunnskaper også måle kandidatens evne til å prestere under stress, til å skrive "godt nok" på første forsøk og antageligvis en del andre egenskaper og ferdigheter som i større eller mindre grad går ut over det man "egentlig" skal måle. Dersom man for eksempel velger en form for "avhandling"/fordypningsoppgave vil de studentene som har gode dybdekunnskaper, som er flinke på over tid å skrive "enda bedre" (i motsetning til "godt nok" på kort tid) og som evner å se komplekse sammenhenger o.l. få mer nytte av disse andre egenskapene, mens en muntlig eksamen vil kunne være en fordel for de som er flinke til å ordlegge seg muntlig på stående fot, som har en selvsikker fremtoning mv.

Ingen av disse vurderingsformene er i mine øyne i seg selv "bedre" enn andre, og flere av disse egenskapene er jo ting man til en viss grad skal lære seg på studiet og som kan være gode å ha for en jurist. Men variasjon vil være et gode i seg selv fordi disse "andre" tingene man (ufriwillig) tester vil variere, slik at vurderingsformen blir mindre "skjev". Når man konsekvent tester én type eller samling utenforliggende egenskaper blir det en urettferdig fordel for en gruppe studenter, og denne bør utjevnes ved å ha flere vurderingsformer.

Oppsummert: Ved å innføre et utvalg forskjellige vurderingsformer vil eksamensordningen som sådan bli mindre urettferdig, ved at man i større grad vil "spre" fordelene og ulemper ved den enkelte vurderingsform, kontra én vurderingsform som gir urettferdige fordeler til en gruppe studenter som har naturlig anlegg for å gjøre det bra på nettopp denne vurderingsformen.»

II PERSPEKTIVER PÅ ARBEIDET

1. Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket

I Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk NKR er læringsmål og læringsutbytte delt inn i tre grupper av kvalifikasjoner som studentene skal ha etter endt studium: kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Målene om 1) kunnskap, 2) ferdigheter og 3) generell kompetanse er forklart slik:²«Kunnskaper er forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper, prosedyrer innenfor fag, fagområder og/eller yrker/yrkesfelt eller bransjer.

Under ferdigheter beskrives evne til å anvende kunnskap til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter – kognitive, praktiske, kreative og kommunikative ferdigheter.

Med generell kompetanse forstås evnen til å anvende kunnskap og ferdigheter på selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i utdannings- og yrkessammenheng.»³

² <http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Kompetanse/NKR2011mvedlegg.pdf>

³ Se side 6 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

2. Læringsmål og læringsutbytte for masterstudiet i rettsvitenskap

Arbeidet med vurderingsformer innenfor masterstudiet i rettsvitenskap bør ses mot de overordnede målsettingene for studiet. Opplysninger om dette finner man i læringsmål og læringsutbytte for programmet på fakultetets nettsider⁴, hvor kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse etter fullført studium er nærmere beskrevet:

«Kunnskaper

Kandidaten skal ha:

- God kunnskap om juridisk metode
- God kunnskap om retten på de fagområder som omfattes av studiet
- God kunnskap om sammenhengen mellom internasjonal og nasjonal rett
- God kunnskap om de verdiene som ligger til grunn for retten
- God kunnskap om vekselvirkningen mellom rett og samfunn
- God kunnskap om retten i et historisk perspektiv
- God kunnskap om etiske utfordringer og juristers rolle i samfunnet
- Spesialisert kunnskap innen fagområder som dekkes av masteroppgaven

Ferdigheter

Kandidaten skal kunne anvende juridisk metode til å analysere, drøfte og ta standpunkt til rettslige problemstillinger på en kritisk, selvstendig og etisk måte. Dette innebærer å kunne:

- Identifisere rettslige problemstillinger i et saksforhold
- Drøfte og løse konkrete rettsspørsmål, også på ukjente rettsområder
- Argumentere skriftlig og muntlig for et rettslig standpunkt på en tydelig og presis måte
- Utrede rettsreglene innen ulike rettsområder
- Bidra til å utforme lovforslag, avtaler, vedtekter og andre juridiske dokumenter
- Foreta rettspolitiske vurderinger av rettsreglene
- Gjennomføre et avgrenset forskningsprosjekt under veiledning og i tråd med forskningsetiske normer

Generell kompetanse

Kandidaten skal kunne bruke de juridiske kunnskapene og ferdighetene på selvstendig vis til å:

- Gjennomføre ulike typer juridiske arbeidsoppgaver
- Løse nye problemer og bidra til nytenking i en rettslig sammenheng
- Forstå og vurdere sammenhenger mellom retten og samfunnet, herunder rettens plass i styring av samfunnsutviklingen

⁴ <http://www.uio.no/studier/program/jus/hva-lerer-du/>

- Reflektere over jussens forhold til andre fag
- Identifisere etiske og yrkesetiske problemstillinger relatert til jussen og håndtere disse på en forsvarlig måte
- Samarbeide med jurister og andre profesjoner om rettslige problemstillinger
- Formidle juridiske resonnementer til jurister, andre profesjoner og allmennheten
- Fremme rett og rettferdighet»

I programbeskrivelsen for masterstudiet i rettsvitenskap finnes det også et avsnitt om juss og etikk:

«Jurister skal alltid legge til grunn høye etiske standarder og de skal kjenne og følge normene for faglig og akademisk redelighet. Gode jurister skal ha så vel menneskelige som faglige ferdigheter. Gjennom studiet vil du få kunnskap om forholdet mellom jussen og samfunnet, om reglers virkning og utvikling. Utdannelsen gir deg store muligheter til å påvirke andre menneskers tilværelse og til å delta i utforming av samfunnet. Med dette følger et stort ansvar.»

Beskrivelsen av læringsmål og læringsutbytte gir, sett i sammenheng med innholdet i kriteriene for læringsutbytte i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk NKR (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse), grunnlag for en forventning om bredde i vurderingsformer ved masterstudiet i rettsvitenskap.

Arbeidsgruppen anser det viktig at vurderingen av studentene er egnet til å måle tilegnelsen av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse som beskrevet i læringsmålene og læringsutbyttet ovenfor, inkludert bevissthet om og forståelse av forholdet mellom juss og etikk.

3. Arbeidsgruppens refleksjoner

I tillegg til de føringene som følger av NKR og læringsmålene for masterstudiet i rettsvitenskap, er det en del andre hensyn som er av betydning ved vurderingen av innføring av flere evalueringsformer i masterstudiet i rettsvitenskap:

Arbeidsgruppen anser det viktig i seg selv at evalueringsformene har en bredde og et mangfold som gjør at studentene oppfatter den totale vurderingen i løpet av studiet som relevant og rettferdig. Vi har i lys av dette tatt som utgangspunkt for arbeidet at bredde og mangfold i vurderingsformer er positivt i seg selv, uavhengig av sikre holdepunkter for hva de forskjellige vurderingsformene er egnet eller ikke egnet til å måle, og uavhengig av sikker viten om andre positive og negative sider ved de forskjellige evalueringsformene.

Det er viktig at den samlede vurderingen av studenten gjennom studiet gir fremtidige arbeidsgivere gode holdepunkter for å kunne bedømme søkere til forskjellige typer stillinger. Forskjellige arbeidsplasser med ulike typer stillinger kan innebære ulike krav og forventninger til dem som skal fylle stillingene. Det samlede settet av vurderingsformer bør derfor si noe om forskjellige sider ved den enkelte kandidatens kvalifikasjoner og egenskaper, samtidig som den samlede vurderingen også gir grunnlag for å bedømme kandidatens samlede faglige kvalifikasjoner.

Arbeidsgruppen legger vekt på samspillet mellom læring og evaluering. Det er grunn til å tro at de vurderingsformene som benyttes på et emne eller et program, har betydning for studentenes arbeidsmåter, studieteknikker og studievaner. Dette gjelder både prøvingsformen og karaktersystemet. Studentene vil naturlig legge opp sine arbeids- og studievaner slik at de best mulig treffer den prøvingsformen som de senere skal gjennom. En prøve som først og fremst måler positiv kunnskap, vil kunne fremme pugging og tilegning av slik kunnskap, mens en prøve som måler ferdigheter i juridisk metode og argumentasjon, vil kunne fremme studievaner som fører til at studentene tilegner seg slike ferdigheter. En evaluering med karakterer bestått/ikke bestått kan tenkes å føre til at studentene ikke anser det nødvendig å arbeide mot et like høyt faglig nivå som når evalueringen skjer etter gradert skala A til F.

Også på andre måter kan det være samspill og sammenheng mellom undervisning og prøving. Semesteroppgaver, andre skriftlige innleveringer og muntlige presentasjoner samt tilbakemeldinger av annen art til studentene i løpet av undervisningsperioden kan inngå i evalueringen av studenten, samtidig som studentens arbeid og tilbakemelding på dette fremmer læringen innenfor emnet. Også sluttevaluering i form av hjemmeeksamen vil normalt ha positiv betydning for læringen innenfor emnet.

Forskjellige prøvingsformer står i ulik stilling når det gjelder mulighet for klage over bedømmelsen (sensuren) og mulighet for gjentak av emnet. En karakter som er satt etter muntlig prøve, lar seg ikke overprøve ved klage (ut over saksbehandlingen og andre formelle forhold). Andre prøvingsformer kan gjøre det vanskelig for studenten å fremstille seg til ny prøving etter gjentak av emnet. Også dette er hensyn som teller i diskusjonen av forskjellige former for prøving.

Vi ser ikke bort fra at de evalueringsformene som benyttes, kan ha betydning for karakter- og konkurransepress blant studentene. Også studie- og læringsmiljøet mer generelt kan påvirkes av evalueringsformene. Viktigheten av et godt fysisk og psykisk lærings- og studiemiljø er kommet til uttrykk i universitets- og høyskoleloven § 4-3. Karakter- og konkurransepress innenfor masterstudiet i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Oslo er ofte omtalt, gjerne som et negativt element i studiemiljøet. Arbeidsgruppen vil for sin del bemerke at konkurranse mellom studentene og opptatthet av gode karakterer verken kan eller bør fremstilles som udelt negativt. Det er likevel en vanlig oppfatning at det er ønskelig å lette dette presset. Denne virkningen kan tenkes å inntre dersom evalueringen delvis skifter fra graderte karakterer til bestått/ikke bestått. Virkningen kan også inntre som følge av mer omfattende bruk av prøvingsformer hvor evalueringen kan påvirkes av andre faktorer enn den kunnskapen, de ferdighetene og den generelle kompetansen som studenten har tilegnet seg.

Ved noen prøvingsformer kan studenten trekke på ressurser som kan medføre en viss usikkerhet om hvorvidt prestasjonen, slik den er kommet til uttrykk gjennom karakteren, fullt ut gjenspeiler hans eller hennes individuelle faglige nivå. Hjemmeeksamen, masteroppgave, semesteroppgave og andre skriftlige innleveringer kan være eksempler på dette. Det kan være en fare for at studenten får bedre karakter enn hans eller hennes faglige nivå skulle tilsa. Et annet eksempel kan være prøving på gruppebasis, med felles karakter for alle i gruppen. Her kan det for øvrig også være en viss fare for at noen får dårligere uttelling enn det faglige nivået skulle tilsa. Alle disse prøvingsformene har åpenbare positive sider, både som ledd i mangfoldig og realistisk evaluering, og som ledd i en fruktbar vekselvirkning mellom læring og evaluering. Demping av karakter- og konkurransepresset og bedring av studie- og læringsmiljøet kan også følge av større vekt på samarbeid, presentasjoner, medstudentrespons og annet i undervisning og evaluering. Arbeidsgruppen er innforstått med at det ikke nødvendigvis vil være full enighet om en målsetting om å redusere karakterpresset ved fakultetet. Det må likevel kunne legges til grunn at det ikke er en målsetting å stimulere til karakterpress, og det kan derfor vanskelig telle negativt at en vurderingsform kan antas å bidra til mindre karakterpress og konkurranse i studiet, eller at den mer generelt kan bidra til et bedre studie- og læringsmiljø.

Konkurranse og karakterpress henger sammen, men kan også betraktes hver for seg, med ulike virkninger for studiet og lærings situasjonen. Måltrettet arbeid mot gode karakterer er i seg selv positivt, i hvert fall så lenge dette ligger innenfor rimelige grenser, og ikke går ut over god psykisk og fysisk helse, sosial omgang og andre kvaliteter i livet. Konkurransespektet ved karakterpresset kan være mer betenkelig, selv om heller ikke dette er uten positive sider. Konkurransen mellom studentene om gode karakterer kan skyldes forfengelig og ønske om å skille seg ut fra andre, men henger antakelig mest sammen med forventet fremtidig konkurranse om attraktive stillinger. Konkurransen kan gi seg utslag ut over arbeid for gode karakterer for egen del. Konkurransen kan også gi grunnlag for ønsker om å motvirke gode karakterer for medstudenter. Arbeidsgruppen har ikke grunnlag for å hevde at dette er et reelt problem, eller hvor omfattende problemet er i tilfelle. Vi ser likevel dette som et mulig problem for etablering av fruktbart samarbeid mellom studentene i studiesituasjonen. Samarbeid som ledd i læring er positivt, både i seg selv, og fordi samarbeid kan fremme god læring. En konkurransesituasjon som kan motvirke læringsfremmende samarbeid, må derfor regnes som negativt. Arbeidsgruppen vil anse det som en fordel om større bredde i prøvingsformer kan fremme samarbeid og annen positiv interaksjon mellom studentene. Mens dagens dominerende skriftlige skoleeksamen er utpreget individuelt orientert, med gode vilkår for konkurranse mellom enkeltstudenter, vil andre evalueringsformer kunne fremme samarbeid og deling i studieprosessen. Gruppeprøving av studenter med felles karakter for alle i gruppen vil, alt etter ordningens utforming, kunne stimulere til fruktbart samarbeid, som igjen kan bidra positivt i læringsprosessen. Det samme gjelder evaluering av individuelle prestasjoner som er fremkommet etter samarbeid mellom studenter.

Arbeidsgruppen ser at prøvingsformer som gir grunnlag for tvil om hvorvidt karakteren gjenspeiler den enkelte studentens faglige nivå, kan være uheldig for arbeidsgivere ved

ansettelse av jurister. Dette kan være en viktig innvending mot omfattende bruk av prøvingsformer som for eksempel hjemmeeksamen. Arbeidsgruppen vil på den annen side vise til at karakterene i de forskjellige emnene vil fremgå av kandidatens vitnemål. Bokstavkarakterer medfører at kandidatens samlede faglige nivå ikke lenger kan uttrykkes og rangeres gjennom en enkelt tallverdi med to desimaler. Når prøvingsformen i de forskjellige emnene er kjent, vil arbeidsgivere kunne gjøre seg opp en mening om søkeren ut fra karakterfordelingen mellom emner med tradisjonell og moderne prøving.

Innføring av flere vurderingsformer vil måtte få betydning for fakultetets tilbud om øvingsoppgaver underveis i studiet av det enkelte emnet. I dag tilbys studentene å levere en eller flere fakultetsoppgaver som øvelse og kontroll på eget nivå i løpet av semesteret forut for eksamen. Ved avslutningen av et kurs tilbys studentene å levere kursoppgaver. Fakultets- og kursoppgaver er lagt opp etter mønster av praktikums- og teorioppgaver slik disse vanligvis er ved skriftlig skoleeksamen i dag. De har likevel et begrenset omfang sammenlignet med en vanlig seks timers eksamen. Dersom vurderingsformen endres for et emne, må det overveies også å endre tilbudet om øvingsoppgaver forut for sluttvurderingen. Dette er ikke egentlig et hensyn ved vurderingen av nye prøvingsformer, men bør likevel nevnes i denne sammenhengen.

III LOVER OG FORSKRIFTER

Det følger av universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 3-9 første ledd at universiteter og høyskoler skal «sørge for at kandidatenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte». Dette er en selvsagt premiss for arbeidet med forslag til nye evalueringsformer. Det samme gjelder fortsettelsen: «Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium.»

Ifølge uhl. § 3-3 tredje ledd fastsetter universitetets styre bestemmelser om bl. a. «vurderingsformer».

Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo⁵ har følgende bestemmelse i § 5-1:

«(1) Ved Universitetet i Oslo kan følgende eksamensformer benyttes hver for seg eller sammen for det enkelte emnet:

- hjemmeeksamen
- klinisk prøve
- mappeeksamen

⁵ FOR-2005-12-20-1798, fastsatt av universitetsstyret med hjemmel i universitets- og høyskoleloven.

- masteroppgave
- muntlig presentasjon, individuell
- muntlig presentasjon i gruppe
- muntlig prøve, individuell
- muntlig prøve i gruppe
- praksis
- praktisk prøve
- rapport
- skriftlig oppgave, individuell
- skriftlig oppgave i gruppe
- skriftlig prøve, individuell
- deltagelse (bare for obligatoriske aktiviteter)
- øving (bare for obligatoriske aktiviteter)

(2) Fakultetet kan i program- eller emnebeskrivelsen fastsette at visse obligatoriske aktiviteter skal være godkjent eller at visse eksamener skal være bestått før oppmelding til eller gjennomføring av den enkelte eksamen.»

Om karaktersystemer bestemmer uhl. § 3-9 sjette ledd at vurderingsuttrykket uansett eksamensform «skal være bestått/ikke bestått eller en gradert skala med fem trinn fra A til E for bestått og F for ikke bestått».⁶ Det følger av dette at «godkjent/ikke godkjent» ikke regnes som «vurderingsuttrykk» (karakter). Innenfor de obligatoriske emnene i masterstudiet i rettsvitenskap brukes godkjent/ikke godkjent som kriterium for rett til å fremstille seg til avsluttende eksamen i emner med innslag av obligatorisk aktivitet (JUS2211 og JUS3111). Dette er i samsvar med det som er bestemt om obligatoriske aktiviteter i forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 5-1 annet ledd.

Om sensur bestemmer uhl. § 3-9 annet ledd at sensorer oppnevnes av universitetets styre. Dette gjelder sensorer ved «eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende studium». Videre heter det at det «skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelse av kandidatenes selvstendige arbeid i høyere grad». Denne bestemmelsen innebærer at det skal være to sensorer, hvorav minst en ekstern, ved bedømmelse av masteroppgaver (som i masterstudiet i rettsvitenskap har emnekoder JUR5030 og JUR5060). Loven har ikke krav om antall sensorer eller bruk av ekstern sensor ved andre vurderinger.

⁶ Kvalitative beskrivelser av kriteriene for de forskjellige karakterene er gitt i § 6-1 på bokmål, nynorsk og engelsk.

I forskrift om studier og eksamener ved UiO heter det i § 6-2 tredje ledd: «Fakultetet oppnevner sensorer.» Arbeidsgruppen legger til grunn at verken denne bestemmelsen eller uhl. § 3-9 annet ledd er til hinder for at prestasjoner kan bedømmes av kurslæreren alene når vurderingen gjelder slikt som skriftlige innleveringer, muntlige presentasjoner og andre aktiviteter som foregår i klassen som ledd i løpende undervisning. Krav om to sensorer er det som nevnt ifølge loven bare ved bedømmelse av masteroppgaven (JUR5030 og JUR5060). Arbeidsgruppens vurderinger og forslag omfatter ikke masteroppgaven.

Ifølge forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-2 annet ledd skal det ordinært være minst to «bedømmersensorer» ved muntlig eksamen. Fakultetet kan gjøre «unntak for visse typer løpende vurderinger/eksamener hvor dette kan være vanskelig å praktisere».

Ifølge forskriften § 6-1 fjerde ledd skal karakterskalaen bestått/ikke bestått «være et selvstendig vurderingsuttrykk uten sammenheng med den graderte karakterskalaen», dvs. skalaen med karakterer fra A til F. Dette innebærer at terskelen for bestått kan settes høyere enn grensen mellom F (ikke bestått) og E (bestått) etter den graderte karakterskalaen.

Anonymitet ved sensur skal sikres etter nærmere bestemmelser i § 6-3. Ved skriftlig eksamen med tilsyn skal anonymiteten sikres «så langt det er faglig eller praktisk mulig» (første ledd). Det fremgår av annet ledd at det ikke er et absolutt krav til anonymitet ved «eksamen uten tilsyn». Fakultetet skal i emnebeskrivelsen fastsette på hvilken måte kandidatens anonymitet kan sikres.

Kandidatens rett til begrunnelse for og klage over karakterfastsetting reguleres i uhl. § 5-3. Retten til begrunnelse følger av første ledd. Denne retten gjelder uansett vurderingsform, også ved muntlig eksamen. Nærmere regler om begrunnelse finnes i første, andre og tredje ledd. Kandidaten har ifølge fjerde ledd rett til å klage over karakteren. Denne retten gjelder ifølge femte ledd ikke ved bedømmelse av muntlig prestasjon, og heller ikke ved «vurdering av praksisstudier eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve». Hvis karakteren er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve, og klageren får medhold i klage over bedømmelsen av den skriftlige delen, skal det ifølge § 3-9 annet ledd femte punktum holdes ny muntlig prøve til fastsetting av den endelige karakteren.

Ved klage over karakterfastsettingen skal klagerens anonymitet ifølge § 6-3 tredje ledd sikres dersom dette er praktisk mulig.

Forprøver kan ifølge § 5-3 femte ledd annet punktum bare påklages når prøven ikke er bestått.

Ved klagesensur skal det ifølge § 3-9 femte ledd første punktum benyttes «minst to nye sensorer, hvorav minst én ekstern». Dette gjelder selv om det ved opprinnelig sensur bare var en sensor. Krav om to sensorer, hvorav minst en ekstern, for masteroppgaver og ved klagesensur er gjentatt i forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-2 første ledd. Det er her presisert at «den eksterne bedømmersensoren [må] hentes utenfor institusjonen», dvs. utenfor UiO.

Vi kan ikke se at noen av gruppens overveielser og forslag i det følgende står i fare for å komme i konflikt med gjeldende regler om eksamen og sensur.

Det følger av uhl. § 1-6 første ledd at «[u]niversiteter og høyskoler skal ha et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring», og at «[s]tudentevalueringer skal inngå i systemet for kvalitetssikring». Ifølge § 3-9 første ledd siste punktum skal det «være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene».

IV AKTUELLE VURDERINGSFORMER

1. Innledning

Arbeidsgruppen har innhentet opplysninger om vurderingsformer som benyttes ved en del høyere læresteder i Norge og andre land. Materialet er overveldende, og lar seg ikke gjengi i en rapport som denne, heller ikke i konsentrert form. Vi konstaterer likevel at evalueringformene konsentrerer seg om visse hovedformer. Nedenfor under 2 gjøres det rede for de vurderingsformene som arbeidsgruppen betrakter som mest aktuelle for oss. Noen av disse beskrives grundig, andre mer overfladisk.

Som vedlegg til rapporten er inntatt fullstendige oversikter over evalueringformer som i dag benyttes ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo.

2. Oversikt over aktuelle vurderingsformer

2.1 Innledning

Den kunnskapen som arbeidsgruppen har tilegnet seg om vurderingsformer ved andre institusjoner, viser som nevnt at disse konsentrerer seg om visse hovedformer. Noen steder er hovedvariantene justert med tilpasninger og tillegg. Arbeidsgruppen går ikke inn på spesielt tilpassede varianter som ikke kan ses å ha interesse for masterstudiet i rettsvitenskap. Det er en fordel i seg selv at arbeidet med innføring av alternative vurderingsformer tar utgangspunkt i enkle og lite kompliserte hovedvarianter av de forskjellige evalueringformene.

Arbeidsgruppen har ikke kommet frem til nye evalueringformer som ikke er kjent fra før.

Nedenfor gis det en oversikt over en del vurderingsformer som etter arbeidsgruppens oppfatning kan være aktuelle i masterstudiet i rettsvitenskap. Oversikten omfatter også vurderingsformer som benyttes i dag. Det gis indikasjoner på sterke og svake sider ved de forskjellige vurderingsformene, både sett opp mot de kvalifikasjonene som det anses ønskelig å måle og ut fra andre relevante hensyn. Vi gjør oppmerksom på at vi ved utarbeiding av oversikten først og fremst har hatt de obligatoriske emnene i masterstudiet for øye. Innenfor valgemnene kan det gjøre seg gjeldende andre hensyn enn de som gjør seg gjeldende for de obligatoriske emnene. Særlig viktig i denne sammenhengen er det at noen valgemner er små målt i antall studenter, med den økte muligheten dette gir for evalueringformer som er velegnet for små grupper, bl. a. løpende evaluering av deltakelse i timen og annen løpende evaluering som ledd i undervisningen i emnet. Selv om vi ikke har foretatt særlige vurderinger ut fra de hensynene som kan gjøre seg gjeldende for forskjellige valgemnene, regner vi likevel med at oversikten har interesse også for valgemnene.

Arbeidsgruppen har ikke diskutert eller vurdert evalueringformer for ex phil og ex fac.

Arbeidsgruppen foreslår at fakultetet i første omgang utvider bruken av fire velkjente vurderingsformer i forhold til den bruken som gjøres av disse i dag. De fire er (1) hjemmeeksamen, (2) semesteroppgave, (3) muntlig eksamen og (4) flervalgs- eller flervalgsprøver («multiple choice»). Alle disse er i bruk ved fakultetet også i dag, men arbeidsgruppen foreslår utvidet bruk ved at de delvis erstatter tradisjonell skoleeksamen som vurderingsform på obligatoriske emner i masterstudiet i rettsvitenskap. Tradisjonell skoleeksamen vil likevel beholde plassen som den viktigste vurderingsformen også i den nærmeste fremtiden. Forslagene er begrunnet og nærmere beskrevet nedenfor under V.

Digital eksamen behandles ikke spesielt i det følgende. Bruk av PC i stedet for penn og papir med digital innlevering og oversendelse av besvarelsen til sensorene er en viktig nyskaping som ledd i en naturlig utvikling innenfor flere sektorer i universitetsverden som i verden for øvrig. Digitalisering av eksamen kan gi nye muligheter med hensyn til bruk av rettskilder, og kan således gi grunnlag for modernisering og forbedring av evalueringsformer som benyttes i dag. Dette kommenteres noen steder i det følgende. Digital eksamen regnes likevel ikke som en egen «ny» evalueringsform i det følgende.

2.2 De enkelte vurderingsformene

2.2.1 Skriftlig skoleeksamen

Skriftlig skoleeksamen (eksamen under tilsyn) er den vurderingsformen som er mest brukt i jusstudiet i Norge, både tradisjonelt og i dag. Eksamensoppgaven kan være teoretisk eller praktisk, eller den kan ha innslag av begge deler. Tidsrammen for eksamen varierer. I dag er seks klokketimer den vanlige tidsrammen for skriftlig skoleeksamen i obligatoriske emner i masterstudiet i Oslo. Også kortere eksamenstid forekommer i noen emner. I valgemenene er vanlig eksamenstid fire timer.

Skriftlig skoleeksamen ved Det juridiske fakultet i Oslo kjennetegnes ellers ved at besvarelsene vanligvis sensureres av to sensorer og bedømmes etter gradert karaktersystem A-F.

Skriftlig eksamen gjennomføres tradisjonelt med penn og papir, og med et begrenset antall lovlige hjelpemidler (lovsamling mv.). Digital eksamen er under innføring. Høsten 2014 er alle skoleeksamener i obligatoriske emner fra annet til fjerde studieår digitale, og i tillegg arrangeres digital eksamen i en del valgemenner. Dette innebærer at kandidatene benytter PC under eksamen, besvarelsene leveres digitalt til sensur og blir sendt ut til sensur elektronisk. Digital eksamen kan innebære nye muligheter for bruk av hjelpemidler under eksamen. Dette kommenteres andre steder i denne rapporten.

Tradisjonell skriftlig skoleeksamen er egnet til å teste kunnskaper og forståelse, skriftlig fremstillingsevne og evne til å ferdigstille et arbeid innenfor en gitt tidsramme (under tidspress). Praktikumsoppgaver tester ferdigheter i analyse og metodebruk i form av

problemidentifikasjon og problemformulering, rettskildebruk, avveininger mellom rettskilder og hensyn. Teorioppgaver tester evnen til å utrede rettsregler og reelle hensyn mv. på et rettsområde. Evnen til å foreta rettspolitiske vurderinger av rettsreglene og til å se sammenhenger mellom nasjonal og internasjonal rett kan testes i teorioppgaver dersom oppgaven legger opp til det.

Tradisjonell skoleeksamen er velkjent og velprøvd med hensyn til gjennomføring og sensur. Oppgaven kan lages slik at den omfatter flere temaer innenfor emnet. Oppgavesettet kan inneholde både en begrenset praktikum (som kan omfatte flere problemstillinger om flere enkelttemaer) og en begrenset teorioppgave innenfor rammen av en seks timers eksamen. Tradisjonell skoleeksamen er fleksibel med hensyn til testens bredde, dybde og vanskelighetsgrad. Karakteren kan etterprøves ved klage. Evalueringsformen skaper ingen særlige problemer knyttet til gjentak.

Tradisjonell skriftlig skoleeksamen oppfyller ikke alle de ønskene man kan og bør ha til en god evalueringsordning. Det finnes svakheter både ved prøvens innhold og ved dens ytre forutsetninger. Løsningen på praktikumsoppgaver vil måtte skje på et grunnlag som vanskelig kan være realistisk sammenlignet med den praktiske virkeligheten, særlig på grunn av begrenset tilgang til relevante kilder og manglende mulighet for å fremskaffe ytterligere opplysninger om faktum. Uavhengig av oppgavetype vil eksamensprestasjonen kunne avhenge av kandidatens dagsform, uten at prestasjoner over lengre tid verdsettes eller måles. Bare skriftlig fremstillingsevne testes, ikke muntlig formidlingsevne. Det er vanskelig å fange opp etiske vurderinger i testen, med mindre oppgaven dreier seg om nettopp dette.

Skriftlig skoleeksamen har ikke noe selvstendig innslag av læring knyttet til selve evalueringen, slik f. eks. semesteroppgave og hjemmeeksamen har (se nedenfor om disse). Det er en fare for at forberedelse til skriftlig skoleeksamen ikke gir grunnlag for de beste læringsstrategiene for studentene.

Betegnelsen «åpen bok»-eksamen brukes gjerne om en variant av skriftlig skoleeksamen der kandidatene har anledning til å ta med hjelpemidler i form av litteratur, domsamlinger, lovforarbeider osv. Den ekstreme varianten er at det ikke er noen begrensninger på hva kandidatene kan bringe med til eksamen. Mer begrensede varianter er at kandidatene kan ta med noen definerte hjelpemidler, f. eks. pensumlitteraturen (den anbefalte hovedlitteraturen) i faget. Åpen bok-eksamen gir grunnlag for mer realistisk metode og rettskildebruk enn tradisjonell skoleeksamen, og reduserer kanskje også behovet for innlæring (pugging) av pensumlitteraturen og vidløftige innarbeidelser av hjelpemidler. Mest realistisk er den ekstreme varianten med adgang til å bringe med hjelpemidler etter kandidatens eget valg. Praktiske problemer med ubegrenset adgang til å medbringe hjelpemidler til eksamensbordet har tidligere medført at eksamensformen er blitt forkastet ved Det juridiske fakultet i Oslo. Modifiserte varianter reiser ikke nødvendigvis praktiske problemer i samme grad.

Digital eksamen gir mulighet for tilgang til en mengde rettskilder og andre hjelpemidler uten slike praktiske problemer som oppstår ved papirbasert åpen bok-eksamen.

Digital eksamen kan for øvrig tenkes ordnet slik at kandidatene har tilgang til noen rettskilder og andre hjelpemidler, uten å ha full tilgang til internett under eksamen. Tilgangen kan f. eks. begrenses til Lovdata. Arbeidsgruppen ser at det her er mange spennende og fremtidsrettede muligheter, som kan gjøre skriftlig digital skoleeksamen til en mye mer realistisk prøve enn dagens skriftlige skoleeksamen. De mulighetene som digital skoleeksamen kan gi, kan tilsa en viss tilbakeholdenhet med å bytte ut skriftlig skoleeksamen med andre eksamensformer i dagens situasjon.

2.2.2 Muntlig eksamen

Muntlig eksamen gjennomføres hovedsakelig på to forskjellige måter. Den tradisjonelle måten i jusstudiet er at kandidaten besvarer spørsmål eller blir bedt om å redegjøre for et tema innenfor læringskravene for emnet, uten noen forhåndsinformasjon om hvilke enkelttemaer som vil bli tatt opp. En mer moderne variant er at kandidaten får noe tid til å forberede et tema som han eller hun så skal redegjøre for muntlig. Temaet kan være teoretisk, eller prøven kan ta utgangspunkt i et praktisk tilfelle (case), som skal diskuteres og løses. Teoretiske temaer kan være oppgitt eller selvvalgt fra kandidatens side. Kandidatens redegjørelse kan følges opp av spørsmål fra eksaminators (sensors) side. Det er ingen klar grense mellom muntlig eksamen på den ene siden, og muntlig presentasjon av et tema, et oppgavesvar eller en rettslig utredning på den andre (men utenfor «muntlig eksamen» og inn under «presentasjon» faller stort sett tilfeller hvor fremstillingen gjelder et selvstendig arbeid, gjerne med selvvalgt tema, hvor også andre enn sensorene er til stede ved fremføringen, typisk andre studenter i den undervisningsgruppen (klassen) som kandidaten tilhører). Også simulert rettssak («mock trial», «moot court»⁷) kan ligge opp mot muntlig eksamen, men er likevel noe annet enn muntlig eksamen i tradisjonell forstand. Presentasjoner og simulert rettssak omtales noe nærmere nedenfor.

Muntlig eksamen kan benyttes alene eller som supplement til andre vurderingsformer. I jusstudiet fantes tidligere en ordning hvor det etter skriftlig skoleeksamen ble gitt en foreløpig karakter, som kunne justeres etter muntlig tilleggseksaminasjon. Denne ordningen benyttes fortsatt for 60 sp masteroppgaver (JUR5060), og den ble benyttet en periode som supplement til skriftlig hjemmeeksamen. Formålet med muntlig tilleggseksamen kan være å gi et bredere og bedre grunnlag for evalueringen, eller formålet kan være å kontrollere at det virkelig er den aktuelle kandidaten som har stått for den skriftlige delen av eksamen (hjemmeeksamen mv.).

Muntlig eksamen tester kunnskaper og muntlig fremstillings- og formidlingsevne. Testen kan legges opp slik at den også prøver evne til resonnement, god rettskildebruk og metode. Kandidaten kan få anledning til å utdype eller forklare mulige ufullstendigheter eller uklårheter i sitt første forsøk eller første svar på eksaminators spørsmål. Misforståelser kan

⁷ <http://www.jus.uio.no/nifs/forskning/arrangementer/gjesteforelesninger-seminarer/sjorett/2015/02-02-mock.html>

oppklares. Kandidaten kan ledes inn på rett spor, og følgefeil av innledende feil kan unngås. Testen er fleksibel, med muligheter for god bredde i temaer som testes.

Som ved skriftlig skoleeksamen vil kandidatens prestasjon kunne avhenge av dagsformen. I tillegg kan selve eksamenssituasjonen være vanskelig å håndtere for noen kandidater. Bedømmelse og sensur kan være usikker, og den kan kanskje påvirkes av faktorer som strengt tatt ikke er relevante for bedømmelsen.

Muntlig eksamen har i likhet med skriftlig skoleeksamen ikke noe selvstendig innslag av læring knyttet til selve evalueringen, bortsett fra den læringen som ligger i forberedelse av oppgitt tema eller case.

Karaktersystemet kan være graderte karakterer A-F eller bestått/ikke bestått (eventuelt godkjent/ikke godkjent). Ifølge forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-2 annet ledd skal det ved muntlig eksamen ordinært være to sensorer. Det er vanskelig å tenke seg muntlig eksamen med graderte karakterer med bare en sensor. Det er for øvrig ikke noe krav om at minst en av to sensorer skal være ekstern, men dette kan fastsettes av fakultetet i emnebeskrivelsen, se § 6-2 annet ledd siste punktum.

Bedømmelsen ved muntlig eksamen kan ikke overprøves ved klage. Muntlig eksamen skaper ingen spesielle problemer for gjentak av emnet.

Ifølge uhl. § 3-9 tredje ledd skal muntlig eksamen være offentlig, med mindre hensynet til gjennomføringen av eksamen tilsier noe annet. Det er en viss adgang til å gjøre unntak for offentlighet i det enkelte tilfellet.

Ressurs- og kostnadsbruken ved muntlig eksamen vil avhenge av opplegget.

2.2.3 Klasseromeksamen

Med klasseromeksamen menes en kort skriftlig eksamen i klasserommet, ofte som avslutning på et kurs eller et emne. Besvarelsen rettes og bedømmes gjerne av kurslæreren alene. Klasseromeksamen kan være eneste evaluering, eller den kan være et supplement til hjemmeeksamen, mappeevaluering, gruppeevaluering eller annen hovedevaluering. Det kan benyttes graderte karakterer A-F (der karakteren eventuelt kan være satt som felleskarakter sammen med annen evaluering), bestått/ikke bestått eller godkjent/ikke godkjent (som nevnt foran under III, regnes sistnevnte bedømmelse ikke som karakter («vurderingsuttrykk») etter universitets- og høyskoleloven). Klasseromeksamen med varighet 45 minutter og med bestått/ikke bestått som karakter ble inntil våren 2013 benyttet i JUS2211 Obligatorisk kurs i forvaltningsrett. Fra høsten 2014 er klasseromeksamen her erstattet med 24 timers hjemmeeksamen med godkjent/ikke godkjent som bedømmelse.

Klasseromeksamen er en slags lettvariant av skriftlig skoleeksamen. Det er begrenset dybde og bredde i testen, og sensuren er mindre betryggende, hvis oppgaven rettes og bedømmes av kurslederen alene. Det må antas at karakteren kan overprøves ved klage.

Prøven er enkel og rimelig i gjennomføring. Klasseromeksamen skaper ingen spesielle problemer for gjentak av emnet.

2.2.4 Hjemmeeksamen

Hjemmeeksamen innebærer at kandidaten leverer en oppgavebesvarelse som er utarbeidet over en viss tid, uten andre begrensninger i bruk av hjelpemidler enn det som følger av et krav om at innleveringen skal være et selvstendig arbeid av kandidaten selv. Tidsrom og omfang kan variere, fra noen timer og begrenset omfang til et par uker med større omfang.

Hjemmeeksamen på 24 timer er innført i JUS2211 Obligatorisk kurs i forvaltningsrett med virkning fra høsten 2014, med omfangsbegrensning på 2000 ord. Hjemmeeksamen (innleveringen) kan være selve vurderingsgrunnlaget for emnet, eller den kan være en prekvalifisering for annen avsluttende evaluering. I sistnevnte tilfelle vil bedømmelsen gjerne være godkjent/ikke godkjent, uten karakter. Innleveringen kan også være ledd i en mer omfattende mappeevaluering, se nedenfor. Når innleveringen utgjør hele eller en del av evalueringen i emnet, kan enten graderte karakterer A-F eller bestått/ikke bestått benyttes.

Antall sensorer vil kunne være avhengig av karaktersystem (herunder godkjent/ikke godkjent) og evalueringens betydning for den samlede evalueringen i emnet. Karakteren kan overprøves ved klage. Hvis hjemmeeksamen er en prekvalifisering for adgang til å gå opp til senere eksamen, følger det av forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-4 annet ledd at fakultetet i emnebeskrivelsen kan «fastsette at klageprosedyre kan finne sted allerede etter separat prøve når resultatet er til hinder for videre studieprogresjon i semesteret».

Hjemmeeksamen skaper ingen spesielle problemer for gjentak av emnet.

Ved studieordningen av 2004 ved Det juridiske fakultet i Oslo ble det innført en stor hjemmeeksamen med påfølgende muntlig prøve. Denne ordningen ble avsluttet våren 2008 blant annet som følge av stor ressursbruk (som for en stor del var knyttet til den muntlige prøven) og en opplevelse av urettferdig forskjell mellom studenter avhengig av muligheter for hjelp fra fagpersoner innenfor familien eller andre steder.

Alt etter omfang og tidsramme kan det være en uklar grense mellom hjemmeeksamen og semesteroppgave (fordypningsoppgave). Hjemmeeksamen går stort sett ut på å besvare en oppgave som er felles for alle (eller mange), mens temaet for semesteroppgave vil variere fra student til student, og kan gjerne være selvvalgt av studenten.

Hjemmeeksamen kan benyttes alene eller i kombinasjon med skriftlig skoleeksamen, muntlig eksamen, flervalgs-/flersvarsprøve eller annen tilleggsevaluering. Oppgaven kan bevares i gruppe eller individuelt.

Hjemmeeksamen innebærer evaluering på et grunnlag som er realistisk sammenlignet med det virkelige arbeidslivet, ved at kandidaten kan benytte alle relevante hjelpemidler, inkludert samarbeid med andre og diskusjoner med fagpersoner, og ved at det er gitt en tidsramme for arbeidet, noe som ofte vil forekomme i det virkelige arbeidslivet. Evalueringsformen kan fremme innlæring og studiemåter som tilstreber ferdigheter i analyse og metode fremfor pugging og læring av positivt rettsstoff. Hvis oppgaven besvares i gruppe, vil evne til samarbeid komme til nytte i oppgaveløsningen og dermed i evalueringen. I prinsippet vil alle elementer i læringsmål og læringsutbytte som er beskrevet for masterstudiet i rettsvitenskap, kunne testes ved hjemmeeksamen. Prestasjonen er ikke avhengig av kandidatens dagsform, med mindre tidsperioden for eksamensarbeidet er svært kort. Bedømmelsen kan overprøves ved klage.

Hjemmeeksamen gir grunnlag for et bedre samspill mellom evaluering og læring enn f. eks. skriftlig skoleeksamen. Samspillet gjelder både studentenes valg av læringsstrategi, som ikke trenger å være innrettet mot å skulle prestere ved skriftlig skoleeksamen, og selve arbeidet med oppgaveløsningen, som i seg selv medfører læring innenfor oppgavens faglige tema.

På den annen side kan hjemmeeksamen, som allerede nevnt, oppfattes som urettferdig ved at kandidater med faglige ressurser i familie- og vennekretsen kan få hjelp til oppgaven som andre kandidater ikke får. Dette kan skape urettferdig og uakseptabel ulikhet mellom kandidatene, eller i hvert fall en uheldig forestilling om dette.

Også deltakelse i kollokviegrupper kan innebære urettferdig og uakseptabel ulikhet, eller en uheldig forestilling om dette. Grupper som er sammensatt av faglig sterke studenter, kan gi drahjelp til mindre sterke studenter. Selv om det ikke er gitt at dette kan sies å være uheldig eller uakseptabelt, kan det etter omstendighetene oppfattes som urettferdig av studenter som ikke har innpass i sterke kollokviegrupper.

Hjemmeeksamen stiller krav til plagiatkontroll, og det kan også være ønskelig med annen form for kontroll av at forutsetningen om selvstendig arbeid er oppfylt.

Ressursbruk knyttet til hjemmeeksamen lar seg neppe beskrive generelt. Hjemmeeksamen og annen innlevering av begrenset omfang med bedømmelse godkjent/ ikke godkjent eller eventuelt bestått/ikke bestått må antas å kunne sensureres av bare en sensor. Andre hjemmeeksamener bør bedømmes av to sensorer, og sensuren vil kunne være arbeidskrevende på grunn av omfanget av innleveringen og store variasjoner i innhold som følge tidsrammen og muligheten for å benytte alle hjelpemidler.

Individuell hjemmeeksamen vil i utgangspunktet være mer ressurskrevende pr student enn hjemmeeksamen som besvares i grupper.

Hvis hjemmeeksamen suppleres av annen evaluering, f. eks. en muntlig prøve slik det var etter studieordningen av 2004, vil ressursbruken påvirkes av dette.

2.2.5 Semesteroppgave (fordypningsoppgave, bacheloroppgave, lite forskningsprosjekt)⁸

Semesteroppgave⁹ er et selvstendig skriftlig arbeid som gjøres i løpet av et semester eller del av et semester, og som resulterer i en innlevering til bedømmelse. Arbeidet kan gjøres individuelt eller i grupper. Det kan være begrenset til en periode på for eksempel 3-4 uker, eller det kan foregå over en større del av semesteret. Veiledningen kan være begrenset til godkjenning av tema og problemstilling for oppgaven, samt individuell veiledning eller gruppeveiledning i starten, eller veiledning kan tilbys også underveis i skriveprosessen, på individuell basis eller gruppebasis. Oppgaven kan inngå i en samlet vurdering som en del av slutt karakter for emnet, eller som prekvalifisering til avsluttende evaluering. Bruk av betegnelsen «semesteroppgave» indikerer et omfang som gjør det naturlig med karakter ut over godkjent/ikke godkjent som prekvalifisering. Karaktersystemet kan være graderte karakterer A-F eller bestått/ikke bestått.

Det kan være et uskarpt skille mellom semesteroppgave og større hjemmeeksamen. Se om dette ovenfor under omtalen av hjemmeeksamen.

Semesteroppgaven kan benyttes som vurderingsform alene eller i kombinasjon med andre vurderingsformer.

En semesteroppgave gir nyttig og verdifull trening i å finne og formulere problemstillinger samt å finne og anvende rettskilder. Et selvstendig arbeid som dette, gjerne forholdsvis tidlig i studiet, kan virke som inspirasjon for studentene. Oppgaven tester evne til selvstendig arbeid, muligens noe bedre enn hjemmeeksamen. Studentene lærer – og testes i – å utvikle argumenter og å trekke konklusjoner. Semesteroppgaven kan ses som en oppfølging av fakultetets satsing på tidlige metodekurs slik som «Rettskilder til fots», og kan også være nyttig som trening til masteroppgaven senere i studiet. Arbeidsgruppen anser det verdifullt at studentene gjennom en slik evalueringsform øves og testes i *anvendelse* – ikke bare *omtale* – av rettskildelæren. Synspunktet forsterkes av at studentene gjennom denne typen *aktiv* rettskildeb bruk antas å ville rette økt oppmerksomhet mot metodespørsmål generelt, og at vi dermed vil se økt opptatthet av juridisk metode når studentene videre i studiet (og i arbeidslivet) studerer sekundærkilder (lærebøker mv.). Dette fanger inn en viktig sammenheng mellom evalueringsform på den ene siden, og undervisningsform og ønskede læringsstrategier på den andre siden. Oppgaven vil kunne være et viktig ledd i studiet, læringen og forståelsen av et emne. For øvrig vil fordelene ved denne evalueringsformen i det vesentlige være de samme som for hjemmeeksamen. I prinsippet kan alle elementer i læringsmål og læringsutbytte som er beskrevet for masterstudiet i rettsvitenskap, testes ved en semesteroppgave.

⁸ Arbeidsgruppens tidligere studentmedlem Anders Lie har skrevet et notat om «fordypningsavhandling» og studentenes begrunnelse for å ønske dette. Notatet er tatt inn som vedlegg 4.

⁹ Som overskriften viser, har arbeidsgruppen vært noe i tvil om hva en slik oppgave som omtales her, bør kalles. Vi er blitt stående ved «semesteroppgave» som en passende betegnelse

Som redegjørelsen foran viser, kan det være en smaksak om en semesteroppgave som beskrevet foran først og fremst betraktes som en læringsform eller som en evalueringsform. Når studentene får karakter på oppgaven og karakteren kommer på vitnemålet, er oppgaven i alle tilfelle en evalueringsform. I tillegg vil arbeidet med oppgaven ha et sterkt innslag av læring. Læringsaspektet er minst like sterkt som for hjemmeeksamen.

På den annen side er det mulig at studentenes totale læring kan påvirkes negativt av en semesteroppgave ved at det brukes mye tid på et smalt tema til fortrensel for bredere studier. Dersom den enkelte studenten skal kunne velge tema mer eller mindre fritt, vil læringskravene i emnet og innholdet i hovedlitteraturen kunne komme i bakgrunnen.

Den mulige urettferdigheten som følge av ulike muligheter for hjelp og bistand som er nevnt under beskrivelsen av hjemmeeksamen foran under 2.2.4, kan gjøre seg gjeldende også ved bruk av semesteroppgave som evalueringsform.

Også muligheten for at oppgaven ikke er et selvstendig arbeid fra studentens side og behovet for tiltak for å sikre mot fusk vil kunne gjøre seg gjeldende for semesteroppgaver som for hjemmeeksamen.

En hovedutfordring med en semesteroppgave som beskrevet vil være den ressursbruken den krever, særlig for lærestedet, men også for studentene. Semesteroppgaven vil være tidkrevende for studentene, og det kan være at den oppfattes slik at læringsutbyttet i bredde og dybde ikke står i forhold til den tiden og de ressursene for øvrig som vil gå med til oppgaven. For lærestedet vil veiledning og oppfølging av studentene underveis i arbeidet kreve betydelige ressurser. Et velfungerende opplegg med semesteroppgave vil forutsette veiledning og annen oppfølging i startfasen av skriveprosessen og underveis i denne. Studentene kan ikke bare overlates til seg selv i denne prosessen. Ressursbruken vil avhenge av omfanget av nødvendig veiledning og oppfølging og om dette skal ytes individuelt overfor hver enkelt student eller på gruppebasis.

Ved en semesteroppgave som beskrevet vil det normalt være naturlig at det deltar to sensorer ved bedømmelsen. Karakteren kan overprøves ved klage. Hvis semesteroppgaven er en prekvalifisering for adgang til å gå opp til senere eksamen, følger det av forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-4 annet ledd at fakultetet i emnebeskrivelsen kan «fastsette at klageprosedyre kan finne sted allerede etter separat prøve når resultatet er til hinder for videre studieprogresjon i semesteret».

Det følger av forskrift for studier og eksamener ved UiO § 5-6 tredje ledd at fakultet i emnebeskrivelsen kan «fastsette at en semesteroppgave eller tilsvarende som har fått et bestått eksamensresultat ikke kan leveres på nytt i bearbeidet form».

2.2.6 Mappeevaluering

Mappeevaluering kjennetegnes i hovedsak av at studentene leverer flere skriftlige arbeider i løpet av semesteret (emnet), at de får løpende tilbakemeldinger og eventuelt også karakter på innleveringene, og at endelig karakter i emnet fastsettes på grunnlag av en samlet vurdering av prestasjonene gjennom semesteret. Den praktiske gjennomføringen av mappeevaluering forutsetter i utgangspunktet at det er kurslæreren alene som setter karakter. En variant av mappeevaluering kan være at studentene må få et visst antall innleveringer godkjent av kurslæreren (prekvalifisering), men at sluttkarakteren fastsettes på annet grunnlag, eventuelt på grunnlag av en enkelt innlevering, som kan bedømmes av en eller to sensorer.

Vurderingsformen kan benyttes alene eller i kombinasjon med andre evalueringsformer.

Ved mappeevaluering måles studentene ved sitt arbeid gjennom et helt semester. Dagsform ikke er avgjørende. En løpende evaluering som denne gjennom semesteret kan på den annen side oppfattes som urimelig ved at faglig nivå i begynnelsen av emnet teller i bedømmelsen også når studenten viser faglig fremgang gjennom semesteret.

I uhl. § 5-3 fjerde ledd siste punktum er det fastsatt egne regler for klage over «løpende vurdering». Institusjonen (universitetet) kan selv bestemme om det skal klages over det enkelte elementet i bedømmelsen, eller først når det samlede resultatet for faget eller emnet er kunngjort. I forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-4 første ledd er det bestemt at eventuell klageprosedyre i tilknytning til karakterfastsettelsen ved «løpende vurdering som skal eller kan inngå i eksamen i et emne», skal «finne sted først når det samlede resultatet fra emnet er kunngjort».

Det er ingen egen regulering av adgang til gjentak av emnet når studenten har fått karakter etter mappeevaluering. Dette innebærer at det vil være adgang til gjentak.

2.2.7 Midtterminprøve

Midtterminprøve er en prøve som arrangeres i løpet av semesteret (emnet), og som kan være en del av grunnlaget for endelig karakter eller en prekvalifisering for å kunne gå opp til slutteksamen, i så fall gjerne med bedømmelse godkjent/ikke godkjent. Det følger av forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-4 annet ledd at fakultetet i emnebeskrivelsen kan «fastsette at klageprosedyre kan finne sted allerede etter separat prøve når resultatet er til hinder for videre studieprogresjon i semesteret». Obligatoriske hjemmeoppgaver i JUS2211 og JUS3111 kan ses som en form for midtterminprøve.

En midtterminprøve må antas å gi studentene læringsmessig utbytte gjennom den tilbakemeldingen de får i løpet av semesteret om sitt faglige nivå.

Ressursbruken knyttet til midtterminprøve vil avhenge av opplegget.

Hvis bedømmelsen er en del av grunnlaget for karakteren i emnet, vil den kunne overprøves ved klage. I forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-4 første ledd er det bestemt at eventuell klageprosedyre i tilknytning til karakterfastsettelsen ved «løpende vurdering som skal eller kan inngå i eksamen i et emne», skal «finne sted først når det samlede resultatet fra emnet er kunngjort». Hvis midtterminprøven er en prekvalifisering for adgang til å gå opp til senere eksamen, følger det av forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-4 annet ledd at fakultetet i emnebeskrivelsen kan «fastsette at klageprosedyre kan finne sted allerede etter separat prøve når resultatet er til hinder for videre studieprogresjon i semesteret».

2.2.8 Multiple choice, flervalgs- og flersvarsprøve

Multiple choice er en velprøvd evalueringsform på flere samfunnsområder, også – og kanskje først og fremst – utenfor høyere utdanning. Vurderingsformen innebærer i utgangspunktet at kandidaten velger mellom flere oppgitte svarmuligheter, hvor bare ett svar kan sies å være korrekt (såkalt flervalgsoppgave). Prøven kan også utformes slik at flere svaralternativer er korrekte (såkalt flersvarsoppgave). Prøven kan enten bestå i korte kunnskapsspørsmål, eller den kan arrangeres i mer avansert form med korte cases med flere svaralternativer, hvorav bare ett er korrekt. Dersom den korte varianten velges, kan det bygges opp en beholdning av oppgaver (spørsmålsreservoar) som kan brukes over tid. Dette vil være ressurskrevende i oppstartsfasen, men lite ressurskrevende i driftsfasen.

Flervalgs- og flersvarsprøve kan benyttes alene eller i kombinasjon med andre evalueringsformer, eventuelt som prekvalifisering til endelig evaluering i emnet.

Blant fordelene ved multiple choice er at testen er lite ressurskrevende, eventuelt bortsett fra oppstartsfasen, se ovenfor. Også sensuren er lite ressurskrevende, særlig varianten med korte kunnskapsspørsmål. Testen kan favne bredt innenfor læringskravene, forutsatt at man har utviklet tilstrekkelig bredde i spørsmålsbeholdningen. Testmetoden sikrer kontroll med et minstemål av kunnskaper. En annen styrke ved denne evalueringsformen er at den fremmer likebehandling av studentene, idet selve bedømmingen ikke avhenger av den enkelte sensorens skjønn. Det bør være tilstrekkelig med en sensor. Med moderne digital teknologi vil formentlig sensuren kunne skje elektronisk. Tiden fra prøven avlegges til sensuren er ferdig kan være begrenset, alt etter hvordan ordningen utformes.

Studentene kan benytte tidligere eksamensoppgaver i sin forberedelse til eksamen, og finne ut hvor det er hull i kunnskapen. Multiple choice kan derfor indirekte være et nyttig ledd i læringen.

Metoden med korte kunnskapsspørsmål tester bare ren kunnskap, ikke slikt som analytiske og metodiske ferdigheter, evne til å identifisere problemstillinger osv. Testmetoden kan fremme innlæring (pugging) fremfor forståelse. Kandidaten kan få god karakter uten god

problemforståelse. Varianten med korte cases er noe bedre i så måte. Svakheterne ved metoden vil være mer avgrenset dersom multiple choice-prøven benyttes for å vurdere om studentene har et minstenivå av kunnskap og forståelse, for eksempel som ledd i en prekvalifisering før ordinær eksamen med bedømmelse godkjent/ikke godkjent, eller som en mindre del av en større eksamen.

Multiple choice er ikke uttrykkelig nevnt i oversikten over eksamensformer i forskrift om studier og eksamener ved UiO § 5-1 første ledd. Arbeidsgruppen ser det slik at punktet om «skriftlig prøve, individuell» omfatter bl. a. multiple choice, og at denne prøvingsformen derfor kan benyttes ved Universitet i Oslo.

Karakteren som gis ved multiple choice, vil i prinsippet kunne påklages (men prøvingsformens karakter vil i praksis innebære begrenset mulighet for å nå frem med klage). Hvis prøven er en prekvalifisering for adgang til å gå opp til senere eksamen, følger det av forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-4 annet ledd at fakultetet i emnebeskrivelsen kan «fastsette at klageprosedyre kan finne sted allerede etter separat prøve når resultatet er til hinder for videre studieprogresjon i semesteret».

2.2.9 Muntlig presentasjon

Muntlig presentasjon av et tema kan enten være et selvstendig element i en evaluering, eller presentasjonen kan være basert på en skriftlig innlevering. Presentasjonen skjer i klassen med medstudenter til stede. Dette skiller muntlig presentasjon fra muntlig eksamen.¹⁰

Evaluering gjennom muntlig presentasjon kan være ledd i en løpende evaluering gjennom emnet, hvor også andre elementer inngår i evalueringen. Evalueringsformen vil inngå i en vekselvirkning med læringen, i og med at studenten selv må forberede presentasjonen og dermed det temaet som skal presenteres. Det er mulig at muntlig presentasjon som ledd i evaluering bør forutsette at det gis opplæring i muntlig presentasjonsteknikk.

Ifølge forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-2 annet ledd skal det ved muntlig eksamen ordinært være to sensorer. Det kan gjøres unntak for «visse typer løpende vurderinger/eksamener hvor dette kan være vanskelig å praktisere».

2.2.10 Deltakelse og aktivitet i undervisningen

¹⁰ Som nevnt foran under 2.2.2, er en muntlig eksamen som hovedregel offentlig. Det er noe annet enn slik organisert tilstedeværelse som kjennetegner en presentasjon.

Det kan stilles krav om at studentene deltar aktivt med muntlige innlegg i klassen. Det forventes i så fall at studentene stiller godt forberedt, og at de deltar i diskusjoner og analyser. Hver enkelt student må yte selvstendig medvirkning til problemformuleringer og løsninger. Godkjent aktivitet kan være vilkår for å fremstille seg for avsluttende evaluering (prekvalifisering), og kan i prinsippet også gi grunnlag for karakter. Evaluering av aktiv deltakelse vil innebære en fruktbar vekselvirkning mellom evaluering og læring. Slik evaluering vil i praksis måtte begrenses til deltakelse i mindre grupper (klasser). Evalueringen foretas av læreren.

Evalueringsformer som ikke passer i store studentgrupper, vil innenfor masterstudiet i rettsvitenskap i utgangspunktet passe best i valgemner med få studenter. De kan også benyttes i emner med flere studenter, herunder i obligatoriske emner i masterstudiet, dersom studentene deles i mindre undervisningsgrupper. Man kan da tenke seg evaluering på grunnlag av deltakelse og aktivitet, og også f. eks. mappeevaluering (som også passer best i mindre grupper), selv om det samlede antall studenter i emnet er stort. En motforestilling mot dette er at evalueringen (vektlegging, nivå osv.) kan komme til å variere fra gruppe til gruppe, siden evalueringen utføres bare av kurslæreren. Dette kan skape ulikhet og urettferdighet i forholdet mellom studenter i samme kull (på samme studietrinn). Denne effekten kan igjen motvirkes ved at det ikke gis karakter, men bare bestått eller ikke bestått.

Ifølge forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-2 annet ledd skal det ved muntlig eksamen ordinært være to sensorer. Det kan gjøres unntak for «visse typer løpende vurderinger/eksamener hvor dette kan være vanskelig å praktisere».

2.2.11 Simulert rettssak («mock trial», «moot court»), prosesspill og liknende

Simulert rettssak kan arrangeres i mange forskjellige former. Praktisk gjennomføring, ressursbruk m. v. vil avhenge av opplegget. Simulert rettssak kan benyttes i evalueringen, både som gruppeevaluering og som utgangspunkt for individuell evaluering. Simulert rettssak er nyttig som ledd i læring.

Selv om arbeidsgruppen finner det klart at simulert rettssak kan være nyttig som ledd i både læring og evaluering, går vi ikke nærmere inn på simulert rettssak som evalueringsform i denne rapporten.

2.2.12 Medstudentrespons

Medstudentrespons innebærer at studentene «retter» og kommenterer hverandres skriftlige arbeider eller muntlige presentasjoner. Medstudenter kommenterer skriftlige innleveringer, eller de kan opptre som opponenter på skriftlige innleveringer eller muntlige presentasjoner. Medstudentenes respons kan være eneste tilbakemelding på arbeidet, eller det kan etterfølges

av tilbakemelding og evaluering fra læreren. Ved skriftlige arbeider kan det leveres en bearbeidet versjon til læreren etter medstudentenes kommentarer.

Medstudentrespons har vært prøvd på JUS1111. Dette er i utgangspunktet mer en læringsmåte enn en evalueringsmåte, men kan også inngå i evalueringen av studentene.

2.2.13 Obligatorisk aktivitet

Obligatoriske aktiviteter kan være enten obligatorisk oppmøte eller obligatoriske bidrag i form av innleveringer eller presentasjoner. Obligatorisk oppmøte gir i seg selv ikke grunnlag for evaluering, men kan være prekvalifisering som vilkår for sluttevaluering i emnet. Også obligatoriske innleveringer og presentasjoner kan være slik prekvalifisering, men kan dessuten inngå i evalueringen, med gjerne med karakter bestått/ikke bestått eller godkjent/ikke godkjent (som egentlig ikke er «karakter» i universitets- og høyskolelovens forstand).

Masterstudiet i rettsvitenskap har i dag innslag av obligatoriske aktiviteter i JUS2211 og JUS3111 (begge med krav om både obligatorisk oppmøte og obligatorisk innlevering, på JUS3111 er det i tillegg en obligatorisk muntlig presentasjon), samt på JUS4111 Metode og etikk (med krav om obligatorisk oppmøte i undervisning i etikk). Gjennomførte obligatoriske aktiviteter er i alle disse emnene vilkår for fremstilling for slutteksamen.

Det følger av uhl. § 3-10 annet ledd at gjennomført obligatorisk undervisning eller praksis kan settes som betingelse for oppmelding til eksamen. Obligatorisk aktivitet er for øvrig nærmere regulert i forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo §§ 4-4 og 5-1 annet ledd.

Obligatorisk oppmøte kan benyttes for å sikre at studentene er til stede og lærer noe i fag som anses viktige i studiet, og kan således være et alternativ til kontroll av kunnskap og innsikt gjennom eksamen i en eller annen form. Obligatorisk oppmøte kan også være et poeng i seg selv, ved at studentene må innrette sin hverdag etter krav og forventninger fra andre, slik det er i det arbeidslivet de utdannes for.

Evaluering gjennom obligatoriske innleveringer eller presentasjoner vil inngå i en fruktbar vekselvirkning med læring.

2.2.14 Praksis

Praksis som evalueringsform kan anta mange ulike former og gjennomføres på mange forskjellige måter. Fakultetet har i dag et eget valgemenue, JUS5010 Praksisordning, der studentene er på utplassering hos offentlige og private arbeidsgivere rundt omkring i landet. Emnet er tredelt med en kort praksisforberedende undervisning, en utplasseringsperiode og en

avsluttende rapport. Alle elementene må være godkjente for at emnet skal være bestått. Emnet vurderes til bestått/ikke bestått.

Arbeidsgruppen ser at praksis som evalueringsform kan ha gode grunner for seg, men går ikke nærmere inn på dette i denne rapporten.

2.2.15 Gruppeevaluering – individuell evaluering

Flere av de evalueringsformene som er gjennomgått foran, kan gjennomføres på gruppebasis. Dette gjelder bl. a. hjemmeeksamen, semesteroppgaver og presentasjoner. Gruppeevaluering i egentlig forstand innebærer at alle deltakerne i gruppen får samme karakter på innleveringen eller presentasjonen. Dette kan fremme samarbeid, og det kan antas å bidra til dempet konkurranse mellom studentene. På den annen side kan det kanskje hevdes at gruppeevaluering som dette kan gi den enkelte studenten en urimelig mulighet for å dra nytte av medstudenters arbeid, dyktighet og anstrengelser.

Gruppeinnlevering av hjemmeeksamen og semesteroppgave kan suppleres med muntlig prøve som kontroll på den enkelte studentens bidrag og som middel til fastsettelse av endelig karakter for den enkelte studenten. I så fall kan deltakerne i gruppen ende opp med ulike karakter for samlet prestasjon.

2.2.16 Andre idéer til ettertanke

I gjennomgåelsen av materiale fra forskjellige innen- og utenlandske læresteder har vi funnet noen innspill som vi har notert oss til ettertanke og eventuell senere utvikling hos oss:

Kontrollprøver av forskjellig art kan arrangeres med god spredning av spørsmålene, og med krav om at ingen spørsmål kan ha blankt eller klart uriktig svar. Dette kan sikre mot at studenter lar være å sette seg inn i deler av emnets temaer.

Det kan etableres selvtester for studentene i løpet av semesteret. Testene kan vise studentenes nivå og om de er klare for avsluttende evaluering. Testen kan gjøres digital, og kan gjennomføres på PC, nettbrett eller mobiltelefon.

Ved skriftlig skoleeksamen i form av case eller praktikum kan kandidatene få oppgaven på forhånd, med en viss tid (timer eller dager) til forberedelse. Studentene gjøres kjent med at oppgaven på eksamensdagen vil avvike noe fra forhåndsoppgaven. Kandidatene må derfor skrive en selvstendig besvarelse på eksamensdagen, og de må vise at de behersker temaet og metoden. Denne prøvingsformen tester studentene i å se problemstillinger og å finne kildemateriale innenfor et tema som de vet om på forhånd, samt å se relevansen av forskjeller i faktum, partenes ønsker og krav osv.

En test kan gå ut på å utarbeide en kort sammenfatning av det vesentlige i en dom, en artikkel eller annen juridisk tekst.

V ARBEIDSGRUPPENS FORSLAG

1. Innledning

Som nevnt foran under IV.2.1, har arbeidsgruppen samlet seg om tre hovedforslag om nye evalueringsformer. Det er (1) semesteroppgave og muntlig eksamen på JUS2211, (2) hjemmeeksamen i rettshistorie på JUS3211 og (3) et innslag av multiple choice på JUS4211. Siden forslaget på JUS2211 inneholder både semesteroppgave og muntlig prøve, foreslås det i realiteten en utvidelse av bredden i evalueringsformer med fire nye¹¹ former. Forslagene beskrives og begrunnes nærmere nedenfor under 2–4..

Masterstudiet i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Oslo består av i alt åtte obligatoriske emner, i tillegg til masteroppgaven, ex phil og ex fac, og av to (fra høsten 2015 tre) semiobligatoriske emner. Ved innføringen av større bredde i evalueringsformer har arbeidsgruppen valgt å holde første studieår utenfor. Vi er kommet til at ingen av de foreslåtte nye evalueringsformene passer godt helt i begynnelsen av studiet. Vi ser det også som en fordel at evalueringen på første år følger det velprøvde mønsteret en tid fremover, og at første år inntil videre skjermes for forsøk med nye evalueringsformer. Ingen av forslagene gjelder etter dette første studieår. Dermed gjenstår seks obligatoriske emner som kan være aktuelle for nye evalueringsformer, to på hvert av de følgende andre, tredje og fjerde år. Det har for arbeidsgruppen vært naturlig å arbeide mot en målsetting om at nye evalueringsformer spres over studiet. Det bør innføres nye evalueringsformer på alle de tre nevnte studieårene, men ikke på hvert enkelt emne. Vi har i lys av dette blitt stående ved et forslag om nye evalueringsformer som skissert ovenfor, og som nærmere begrunnet og beskrevet nedenfor under punkt 2-4.

Vi forutsetter at alle forslagene, unntatt muntlig eksamen, kan gjennomføres digitalt, med de gevinster dette medfører sammenlignet med bruk av papir. Vi har ikke forsøkt å gi nærmere beskrivelser av den digitale gjennomføringen, og heller ikke av de fordeler og eventuelle ulemper som kan ligge i dette.

Forslagene er slik at de kan gjennomføres innenfor rammen av gjeldende studieordning, men med en liten tilpasningen i JUS3211, se nedenfor under 3.

¹¹ Med «nye» menes ikke annet enn at disse formene bare benyttes i meget begrenset omfang i obligatoriske emner i dag. Alle forslagene gjelder ellers gamle, velkjente og velprøvde evalueringsformer.

Når det gjelder valgemner, ser vi det slik at fastsetting av evalueringsform i stor utstrekning bør overlates til den eller de som er faglig ansvarlig for emnet. Det er redegjort nærmere for dette nedenfor under 5.

Arbeidsgruppen skal ifølge mandatet vurdere om andre vurderingsformer enn skoleeksamen kan ses i sammenheng med de obligatoriske elementene i studiet. Vi fremmer ingen nye forslag om slike koblinger. Det er i dag få obligatoriske aktiviteter innenfor de obligatoriske emnene i masterstudiet i rettsvitenskap. Vi foreslår ingen nye obligatoriske aktiviteter ut over det som følger av forslagene om nye evalueringsformer.

2. Semesteroppgave og muntlig eksamen – JUS2211

2.1 Innledning

Arbeidsgruppen foreslår at evalueringen på JUS2211 foretas ved en semesteroppgave tilsvarende 10 sp og en muntlig eksamen tilsvarende 20 sp. Forslaget går ut på at JUS2211 fortsatt skal være ett emne med en enkelt emnekode, men med to karakterer med ulik vektning på vitnemålet. Vektingen av semesteroppgaven gir et utgangspunkt for fastsetting av passende omfang på denne. For øvrig vil ikke vektingen ha annen betydning enn at den vil gi uttrykk for fakultetets syn på den innbyrdes viktigheten av de to elementene i den samlede evalueringen på emnet.

Forslaget om en kombinasjon av semesteroppgave og muntlig eksamen og plasseringen på JUS2211 begrunnes nedenfor. Vi nevner allerede innledningsvis at kombinasjonen av muntlig og skriftlig evaluering er i godt samsvar med emnebeskrivelsen for JUS2211, hvor det angis at «[s]tudenten skal etter endt emne kunne bruke reglene i offentligrettslige fag på faglig forsvarlig vis ved å kunne føre muntlige og skriftlige juridiske resonnmener basert på anerkjent juridisk metode», se <http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS2211/>

2.2 Semesteroppgave (metodeorientert fordypningsoppgave)

Arbeidsgruppen foreslår at en av de nye evalueringsformene skal være en semesteroppgave (fordypningsoppgave). Med dette menes en oppgave hvor studentene selv velger et tema i en emnebank, og skriver en individuell oppgave tilsvarende om lag 10 studiepoeng. Evalueringsformen representerer noe nytt, i tråd med arbeidsgruppens mandat. Vi foreslår at semesteroppgaven legges til fjerde semester (JUS2211), se begrunnelsen nedenfor. Til dette semesteret hører alminnelig forvaltningsrett, samt velferdsrett og miljørett.

Med utgangspunkt i en vektning tilsvarende 10 sp mener vi at omfanget på semesteroppgaven passende kan settes til 6.000 – 8.000 ord. Det må tas stilling til en del enkeltheter som går på om innholdsfortegnelse, noter, litteraturliste osv. skal regnes med.

Hovedbegrunnelsen for vårt forslag om innføring av en semesteroppgave som beskrevet er at en slik oppgave anses egnet til å evaluere studentenes evne til å foreta selvstendige juridiske

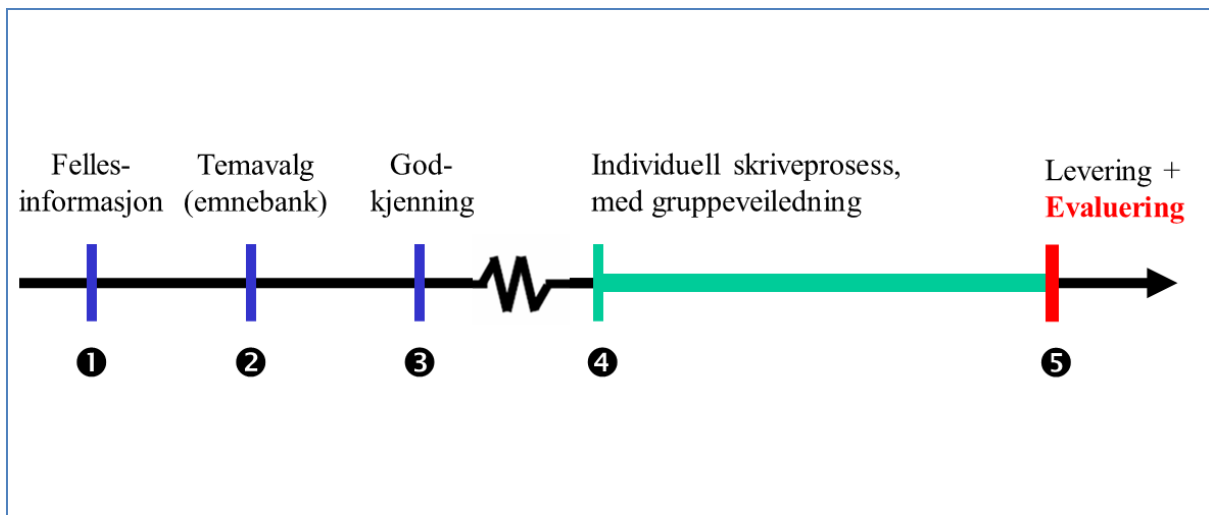
analyser (se foran under IV.2.2.5). Dette gjelder to ulike egenskaper. For det første kan en semesteroppgave gi grunnlag for å evaluere kandidatenes *kunnskaps- og innsiktsnivå*, både innenfor det valgte emnet og dets sammenhenger med andre fag. For det andre kan en semesteroppgave gi grunnlag for å evaluere *ferdigheter*, nærmere bestemt evnen til å anvende – ikke bare omtale – juridisk metodelære, herunder evnen til å identifisere, strukturere, analysere, drøfte og formidle rettslige problemstillinger. Sml. den generelle ferdighetsbeskrivelsen for masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo, <http://www.uio.no/studier/program/jus/hva-lerer-du/>

Det er flere mulige plasseringer av en semesteroppgave som denne i masterstudiet i rettsvitenskap. Vi foreslår JUS2211, ut fra en sammensatt begrunnelse:

Fagkretsen her – med generell og spesiell forvaltningsrett – er mangefasettert og gir grunnlag for å utarbeide en *varierte og mangfoldig emnebank*, slik at man unngår at oppgavetemaene over tid blir «ut-terpet». For eksempel favner den alminnelige forvaltningsretten vidt, og fagene velferdsrett og miljørett rommer en rekke, ulikeartede delemner med mange forbindelseslinjer. Det vises her til fakultetets emnebeskrivelse. Den fanger også inn JUS2211-fagkretsens europeiske og internasjonale dimensjon, sml. poengteringen av at «forvaltningsrett [har] flere forbindelser til emnet statsforfatningsrett og internasjonal rett» og at «[f]orvaltningsretten må også ses i sammenheng med folkeretten, inkludert internasjonale menneskerettigheter og EØS-rett», <http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS2211/>.

I tillegg har vi lagt vekt på at det er viktige *sammenhenger mellom evalueringsformer og undervisningsformer* – som igjen har en side mot studentenes «læringsstrategier». Ved å plassere semesteroppgaven relativt tidlig i rettsstudiet, kan få en *tidlig bevisstgjøring* av den juridiske metoden. Semesteroppgaven kan ses som en naturlig videreføring av det første studentene møter på studiet, kurset «Rettskilder til fots» på JUS1111 (satsingsområde siden 2004), se <http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS1111/index.html> Det selvstendige arbeidet med å utforme en juridisk tekst av et visst omfang kan bidra til at studentene får et mer bevisst forhold til rettskildebbruk og argumentasjonsmåte i andre rettslige tekster (herunder pensumbøker).

Arbeidsgruppen har vurdert *gjennomførbareheten* av forslaget om en semesteroppgave. I kartleggingen av dette har det vært nødvendig å plassere denne evalueringsformen inn i et mer helhetlig perspektiv, hvor også organisatoriske, administrative og ressursmessige sider belyses. Vi har funnet det hensiktsmessig å knytte noen bemerkninger til de ulike hovedtrinnene i prosessen frem mot en leverings- og bedømmingsklar oppgave. Det skal gjøres med støtte i figuren, som viser hovedtrinnene i semesteroppgavens kronologi.

Figur 1. Semesteroppgavens kronologi – plassering av evalueringstrinnet

Beskrivelsen av de fem hovedtrinnene knytter an mot JUS2211, men flere av synspunktene antas å ha et mer generelt nedslagsfelt.

❶ Fellesinformasjon: Studentene antas å ha behov for en innføring i prosessen med å skrive en semesteroppgave. Dette underbygges av erfaringer fra blant annet JUR5030 (masteroppgave), sammenholdt med at studenter på JUS2211 befinner seg langt tidligere i studieforløpet. En plenumsgjennomgang vil ha karakter av å være en introduksjonsforelesning, og bør gi en oversikt over hovedtrinnene i prosessen, hvilket undervisning- og veiledningstilbud som gis fra fakultetet mv. Oppstarten bør være omtrent tre uker etter semesterstart. Introduksjonsforelesningen i starten av semesteret bør også omfatte noe informasjon om de juridiske emnene som inngår i faget for å gjøre temavalg enklere for studentene.

❷ Temavalg: På bakgrunn av fellesinformasjonen har studentene et fundament for å velge tema. Det må velges fra en emnebank, som utarbeides og oppdateres av faglærerne (her fra JUS2211). Innen rammen av temaene i emnebanken står studentene fritt til individuelt å utforme sitt eget prosjekt.

❸ Godkjenning: Arbeidsgruppen har vurdert om studentene må lage en tradisjonell projektskisse, men besvart dette med nei. Utarbeidelse av en vanlig projektskisse fremstår som uforholdsmessig ressurskrevende, i lys av at semestersoppgaven foreslås å utgjøre 10 studiepoeng. Vi går inn for at prosjektet må *godkjennes*, og forslår i denne sammenhengen at studentene må skissere hovedtrekkene i sitt prosjekt. Et slikt *neddempet projektnotat* kan for eksempel gjennomføres ved at studentene fyller inn et nettskjema med faste punkter (oppgavetittel, problemstillinger og perspektiv, avgrensninger og hoveddeler), og som sendes inn elektronisk for godkjenning. Godkjenningen kan foretas av eksempelvis faglærere eller kursledere.

④ **Individuell skriveprosess, med gruppeveiledning:** Forutsatt at temaet godkjennes, går prosjektet over i en fase der studenten arbeider mer selvstendig med utformingen av oppgaven. Her bør det tilbys veiledning, og da som gruppeveiledning ut fra prosjektets begrensede omfang. Gruppeveiledningen kan for eksempel bestå av en generell del og en «spørsmål & svar»-del (det siste for å dekke behov for svar på individuelle spørsmål, men uten at man tilbyr veiledning i målestokken 1:1 = uforholdsmessig ressurskrevende per i dag).

⑤ **Evalueringsprosess:** Prosjektet avsluttes og sendes inn elektronisk til evaluering (bedømmelse). Karakteren fastsettes med A–F. Sensuren bør av kvalitetssikringshensyn foretas av to sensorer. Sensorer bør også sensurere oppgaver med tilstørende temaer.

For plagiatskontroll kan eksisterende systemer benyttes.

2.3 Muntlig eksamen

Arbeidsgruppens forslag går ut på at det i tillegg til evaluering gjennom semesteroppgaven skal foretas enda en evaluering gjennom en avsluttende muntlig eksamen på JUS2211. Det er flere begrunnelser for dette. En semesteroppgave tidlig i studiet kan ikke ha et slikt omfang at den kan utgjøre eneste evaluering i et emne som JUS2211. Det ligger i sakens natur at semesteroppgaven ikke skal konkurrere med masteroppgaven senere i studiet. Dermed er det behov for en tilleggsevaluering i emnet. Muntlig eksamen peker seg ut som et naturlig valg i denne sammenhengen. Dette er en tradisjonell og velprøvd evalueringsform som tester evne til muntlig resonnering og formidling, og som også har andre positive sider som evalueringsform, se foran under IV.2.2.2. Vi ser det også slik at fagene på JUS2211 er godt egnet for muntlig eksamen som evalueringsform.

Som nevnt foran under 2.2, ser vi for oss at semesteroppgaven skal tilsvare 10 sp og muntlig eksamen 20 sp. Vårt forslag er at det gis separate karakterer på semesteroppgaven og på muntlig eksamen, begge etter gradert skala A-F. Vi kan ikke foreslå at den enkelte kandidatens semesteroppgave skal følges opp ved den muntlige prøven, verken temamessig gjennom spørsmål eller diskusjon knyttet til oppgavens innhold, eller ved kontroll av at oppgaven virkelig er et selvstendig arbeid fra kandidatens side. Minst en av sensorene ved muntlig eksamen måtte i så fall også ha sensurert eller satt seg godt inn i kandidatens semesteroppgave. Slik sammenkobling mellom semesteroppgaven og muntlig eksamen ville kreve ressurser og logistikk i et omfang som vi ikke kan gå inn for i denne omgang.

Sensuren på semesteroppgaven bør foreligge før muntlig eksamen avvikles. Sensurfristen er ifølge uhl. § 3-9 fjerde ledd tre uker fra innleveringen av oppgaven. Det må tas hensyn til dette når arbeidsperioden og innleveringsfristen for semesteroppgaven, samt tidsperioden for muntlig eksamen, bestemmes.

Muntlig eksamen kan legges opp på forskjellige måter. Den tradisjonelle måten på Det juridiske fakultet har vært at sensorene står fritt til å velge spørsmål og temaer innenfor læringskravene, og at kandidaten ikke får noen holdepunkter om dette før selve prøven holdes.

Mer moderne varianter er at kandidaten får en viss tid til å forberede et tema eller en oppgave (case), se overfor under IV.2.2.2. Forberedelse av en oppgave (case) vil i praksis forutsette at flere kandidater forbereder samme oppgave ved en og samme eksamen. Det ville ikke være praktisk mulig å lage separate oppgaver for alle kandidatene. Vi foreslår en eksamensordning hvor kandidaten får opplyst et tema en viss tid (for eksempel en time) før prøven holdes. Spørsmålene for den enkelte kandidaten holdes innenfor dette temaet. Det bør utarbeides spørsmålsbanker for forskjellige temaer for å sikre mest mulig lik behandling av kandidatene, og det bør av samme grunn holdes sensormøte for samtlige sensorer forut for avviklingen av den muntlige eksamen. En ordning som dette gjør at eksamen bør kunne avvikles over en viss tid uten at det er nødvendig med sofistikerte tiltak for å begrense studentenes mulighet for kommunikasjon seg imellom i eksamensperioden.

Ut fra emnets totale omfang og størrelsen på semesteroppgaven ser arbeidsgruppen for seg at en normal muntlig eksamen bør være ca 45 minutter, eventuelt at rammen settes til minst 30 og høyst 60 minutter. Kandidatene bør meddeles karakteren etter hvert som de er ferdige med prøven.

Det er to sensorer på muntlig eksamen, se forskrift om studier og eksamener ved UiO § 6-2 annet ledd. Det er ingen klagerett over karakterfastsettelsen.

Sensorene bør ikke ha kjennskap til karakteren på semesteroppgaven når de gjennomfører og setter karakter på muntlig eksamen. De bør ha kjennskap til tittelen på den enkelte kandidatens semesteroppgave slik at de kan ta hensyn til dette ved valg av tema og spørsmål for den muntlige prøven.

2.4 Gjentak, stryk og klage

Fakultetet kan ifølge forskrift om studier og eksamener ved UiO § 5-6 tredje ledd bestemme at semesteroppgave som er gitt bestått karakter, ikke kan leveres på nytt i bearbeidet form. Det er ingen regel som begrenser gjentak av emnet med levering av helt ny semesteroppgave. Det er heller ingen regel som gir adgang til å begrense gjentak av emner med muntlig eksamen som evalueringsform. Arbeidsgruppen forstår dette slik at det ikke kan innføres begrensning på gjentak av emnet JUS2211. Det må tas standpunkt til om gjentak i tilfelle må omfatte både ny semesteroppgave og ny muntlig eksamen. Det samme gjelder når kandidaten har fått strykkarakter på en av de to evalueringene.

Karakteren på semesteroppgaven kan påklages, men ikke karakteren på muntlig eksamen.

3. Hjemmeeksamen – JUS3211 – rettshistorie

Arbeidsgruppen har samlet seg om et forslag om hjemmeeksamen som evalueringsform i rettshistorie på JUS3211. Rettshistorie har i dag 8 sp av totalt 20 sp på JUS3211. De øvrige fagene på JUS3211 er dynamisk tingsrett og selskapsrett, hver med 6 sp.

Arbeidsgruppens begrunnelse for forslaget er todelt. For det første må bruken av hjemmeeksamen begrunnes. Dernest må valget av rettshistorie som velegnet for hjemmeeksamen begrunnes.

En alminnelig redegjørelse for hjemmeeksamen og fordeler og ulemper ved denne eksamensformen er gitt foran under IV.2.2.4. Hjemmeeksamen er en velprøvd eksamensform som brukes i stort omfang på forskjellige studier ved UiO og andre steder. Når bredden i evalueringsformer skal utvides, er det etter arbeidsgruppens syn ikke mulig å unngå å trekke inn hjemmeeksamen i en eller annen form.

Arbeidsgruppens begrunnelse for å plassere denne eksamensformen på rettshistorie henger sammen med fagets egenart og med den samlede fagsammensetningen på JUS3211. Det er vanskelig (men ikke umulig) å integrere rettshistorie i oppgaver sammen med dynamisk tingsrett og selskapsrett på en enkelt 6 timers eksamen. Dette skaper en viss risiko for at rettshistorie faller utenfor eksamensoppgavene oftere enn det som er ønskelig. En egen eksamen i faget rettshistorie kan bøte på dette, og fremheve fagets store betydning i en fullverdig utdanning i rettsvitenskap. En deling av JUS3211 i to eksamener kan da passende gjøres slik at den ene prøven – den som gjelder rettshistorie – gjennomføres som hjemmeeksamen.

Som det fremgår ovenfor under del II 2.2.4, er det mange valg som må gjøres ved utformingen av en ordning med hjemmeeksamen. Tre viktige spørsmål gjelder eksamenstiden, omfanget på besvarelsen og karaktersystemet. Med utgangspunkt i at faget er på 8 sp, kan omfanget på besvarelsen passende settes til 5-7.000 ord. Det må tas stilling til en del enkeltheter som går på om innholdsfortegnelse, noter, litteraturliste osv. skal regnes med. Fristen for levering kan passende settes til en uke etter kunngjøringen av oppgaven. Sensur gjennomføres med to sensorer. Eksamen i rettshistorie får egen karakter på vitnemålet etter gradert skala A-F. Karakterfastsettelsen er gjenstand for klage på vanlig måte.

Det er hensiktsmessig at hjemmeeksamen i rettshistorie arrangeres forut for den skriftlige eksamen i JUS3211 og i det valgemnet som kandidaten tar i samme semester. Det ville være en klar fordel om undervisning og eksamen i rettshistorie kan plasseres så tidlig i semesteret at studentene får tid og anledning til å konsentrere seg om arbeidet med dette faget minst mulig forstyrret av eksamenslesing i de øvrige fagene, samt at de får god tid til å forberede eksamen i de øvrige fagene inkludert valgemnet etter at de er ferdige med rettshistorie.

Arbeidsgruppens forslag om separat hjemmeeksamen i rettshistorie kan gjennomføres enten ved deling av JUS3211 i to emner med hver sin kode, hvor rettshistorie er det ene og dynamisk tingsrett og selskapsrett det andre. Slik oppdeling vil kunne gi grunnlag for separate

gjentak og for at strykkarakter vil få begrenset betydning. En løsning med to karakterer i samme emne (som foreslås for JUS2211, se ovenfor) vil medføre at begge eksamener må tas på ny ved gjentak og stryk. Valg av løsning har ingen betydning for klageretten. Klage kan uansett begrenses til en eksamen.

Et problem med to emner kan være at ingen av emnene vil få et antall studiepoeng som er delelig med fem, slik det «ordinært» skal være ifølge forskrift om studier og eksamener ved UiO § 3-1 annet ledd. Vi anser det ikke aktuelt å gå inn på en omfordeling av studiepoeng mellom retts historie på den siden og dynamisk tingsrett og selskapsrett på den andre. Regelen om antall studiepoeng delelig med fem er ikke et absolutt krav. Det følger av § 3-1 annet ledd siste punktum at regelen kan fravikes i studieprogram for femårige grader.

Arbeidsgruppen foreslår at JUS3211 deles i to emner med hver sin emnekode og med henholdsvis 8 og 12 sp.

For plagiatskontroll kan eksisterende systemer benyttes

Arbeidsgruppens leder Trygve Bergsåker har følgende særmerknad om hjemmeeksamen: Jeg er enig i arbeidsgruppens forslag om hjemmeeksamen som prøvingsform i retts historie. Etter mitt syn er tiden moden for innføring av hjemmeeksamen også i andre emner, f. eks. i JUS 2111, JUS 3111 eller for den saks skyld i de øvrige fagene i JUS3211. Det brukes gjerne som argument mot hjemmeeksamen at vurderingsformen er urettferdig ved at noen studenter kan få hjelp til besvarelsen som andre ikke har like lett for å få, slik at noen får bedre karakter enn de egentlig fortjener. Slik hjelp kan man få fra familie og venner, eller fra medstudenter f. eks. i en god kollokviegruppe. Etter mitt syn må slik bistand fra andre aksepteres, også når den fører til bedre karakter enn studentens eget, individuelle faglige nivå (hva nå det måtte bety) skulle tilsi. Diskusjoner med og innhenting av innspill og synspunkter fra andre er naturlige og viktige ledd i god juridisk metode i den virkelige verden. Det må kunne forutsettes og forventes at hver enkelt student respekterer et krav om at prestasjonen skal være et selvstendig arbeid fra hans eller hennes side, dvs. at den er fremkommet som et resultat av studentens eget arbeid med oppgaven, og at den ikke helt eller delvis er skrevet eller diktert av andre. Studenten bør ved innleveringen bekrefte at oppgaven i sin helhet er resultat av et selvstendig arbeid. Kanskje kan det også finnes måter å avsløre oppgaver som ikke er tilstrekkelig selvstendige fra studentens side, generelt eller på stikkprøvebasis. Uansett vil det være slik at det vil fremkomme av vitnemålet at en karakter er satt etter hjemmeeksamen. Et vitnemål med en enslig A på hjemmeeksamen vil kunne vise at dette er en kandidat som drar nytte av mulighet for bruk av skriftlige og muntlig kilder, uten at han eller hun gjør det like godt i arbeid uten slik mulighet. Det er for øvrig også mulig at hjemmeeksamen med anledning til bruk av kilder som vedkommende ikke har i hodet, kan bidra til oppmyking av karakterpress og konkurranse, og bidra til et bedre studie- og læringsmiljø med større innslag av samarbeid mellom studentene.

Jeg er enig med arbeidsgruppens øvrige medlemmer i at retts historie vil være godt egnet for hjemmeeksamen. Samtidig finner jeg det noe defensivt å begrense bruken av hjemmeeksamen til dette faget. Det samme ville for øvrige gjelde hvis man skulle velge ett eller flere av de

semiobligatoriske fagene rettsøkonomi, retts sosiologi eller rettsfilosofi som arena for hjemmeeksamen. Alle disse fagene skiller seg fra de vanlige juridiske fagene med hensyn til analyse, metode og kildebruk. Hjemmeeksamen gir anledning til en mer realistisk test av juridisk metode og kildebruk osv. Jeg mener at det bør være plass for hjemmeeksamen også innenfor ett eller flere av de vanlige juridiske fagene.

4. Multiple choice – JUS4211

Arbeidsgruppen foreslår et innslag av multiple choice i eksamen på JUS4211. Forslaget går ut på at en del av eksamen er en multiple choice-prøve, mens resten er tradisjonell skriftlig skoleeksamen. Vi foreslår en multiple choice-test av en times varighet, og deretter tradisjonell eksamen på fem timer, slik at eksamensdagen blir på til sammen seks timer som nå. Vi ser for oss at denne tidsfordelingen er bindende, slik at multiple choice-delen må avsluttes og leveres inn før resten av eksamen starter.

Også dette forslaget trenger en todelt begrunnelse. For det første må bruk av multiple choice som prøvingsform begrunnes. Dernest må plasseringen på JUS4211 begrunnes.

Når det gjelder det første, vil arbeidsgruppen minne om ønsket om flere og mer varierte prøvingsformer. Multiple choice peker seg ut som en velegnet ny prøvingsform ved utvidelsen av spekteret av prøvingsformer. Vi viser til redegjørelsen ovenfor under IV.2.2.8, og gjentar her at multiple choice synes å være enkel og rimelig i administrasjon og bruk, at den er godt egnet til å teste bredde i kunnskaper, og at den må antas å gi godt grunnlag for rettferdig karaktersetting ut fra de kunnskaper og ferdigheter som den er egnet til å måle. Den viktigste betenkeligheten synes å være at multiple choice er mindre godt egnet til å teste analytisk evne og metodebruk. Vi peker på at dette vil kunne testes i resten av eksamen på JUS4211.

Arbeidsgruppen finner at det lille innslaget av multiple choice som foreslås, vil passe godt på JUS4211. Emnet består av tre likeverdige fag, og det kan være vanskelig å lage en tradisjonell eksamen med slik bredde som er ønskelig ved evalueringen av studentene. Med en multiple choice-prøve i tillegg til skriftlig skoleeksamen kan evalueringen fange opp større deler av fagene, noe som kan sikre kontroll av kandidatenes kunnskaper og andre ferdigheter både i bredden og i dybden. Når det i tillegg er ønskelig at nye evalueringsformer spres over studiet fra annet til fjerde år, peker JUS4211 seg ut som et naturlig sted for en liten multiple choice-test.

Testen vurderes sammen med resten av eksamen til en felles karakter etter gradert skala A-F.

Studentrepresentant fra JSU ønsker å bemerke at eksamen i JUS4211 allerede er omfattende, og at en multiple choice prøve i tillegg til denne ikke er ønskelig.

5. Valgemner

Arbeidsgruppen ser det slik at evalueringen innenfor valgemnene i utgangspunktet bør kunne bestemmes av den eller de som er faglig ansvarlig for det enkelte faget, med godkjenning av studieårsansvarlig, studiedekan eller PMR. Dette gjelder valgemner på både BA-nivå og MA-nivå. Evalueringsformen kan bestemmes ut fra antall studenter og fagets egenart. Valgemnene er ulike i karakter og i størrelse, målt ved antall studenter. Gruppen antar at også undervisningen er lagt opp på forskjellige måter, og vil minne om sammenhengen mellom undervisning og evaluering. Evalueringen kan knyttes tett opp mot undervisningen, både temamessig og på andre måter. Som det fremgår av redegjørelsen ovenfor, er det noen evalueringsformer som egner seg godt for mindre studentgrupper, men som passer dårlig for større grupper. Det gjelder bl. a. mappeevaluering og evaluering på grunnlag av aktivitet og deltakelse i timene. Slike former for evaluering forutsetter stort sett bruk av bare en sensor (læreren). Evaluering som dette med bare en sensor kan etter omstendighetene suppleres med en tilleggsevaluering med to sensorer. Det kan være en skriftlig skoleeksamen, muntlig eksamen, hjemmeeksamen, flervalgsprøve. Arbeidsgruppens forslag er etter dette at evaluering i valgemnene bestemmes fra fag til fag. Utgangspunkt bør tas i de formene som er beskrevet foran, men gruppen vil ikke utelukke at det også kan benyttes andre evalueringsformer, herunder varianter av de kjente formene, etter godkjenning av PMR. Det bør tilstrebes enn viss spredning i evalueringsformer mellom valgemner innenfor en og samme valgemneprofil, slik at en student som velger flere emner innenfor samme profil, får målt sine samlede kunnskaper og ferdigheter på forskjellige måter.

VI ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Sensurkostnader ved eksamen (Grovt overslag, tallene er ikke endelige)

Kostnadsoverslag alternative vurderingsformer

(antall kandidater er hentet fra budsjettet for 2015, se tabell nederst i dokumentet)

Eksamensform	Klokketimer	Antall kandidater	Total kostnad	Pris per student
Muntlig eksamen	13,5 (for 8 kand)	425	453,262	1066,50
Hjemmeeksamen	2,6	425	698 360	1643
Semesteroppgave (20studiepoeng) 2 sensorer	6,6	425	1 772 760	4171,20
Semesteroppgave (10 studiepoeng) 2 sensorer	3,3	425	884977,5	2082,3
Semesteroppgave (10 studiepoeng) 1 sensor	3,3	425	442488,75	1041,15

Kostnadsoverslag muntlig eksamen:

(med utgangspunkt i tall fra IKRS)

Overslaget tar utgangspunkt i at hver kommisjon består av to sensorer, hver kommisjon sensurerer 8 kandidater per dag og samme uttelling i timer som ved IKRS. Avhengig av lengden vi foreslår på den muntlige prøvingen vil flere eller færre kandidater avlegge eksamen per dag, og påvirke dette utgangspunktet. Det er tatt utgangspunkt i antallet budsjetterte kandidater på JUS2211 for 2015, og regnestykket gjelder for hele studieåret. Overslaget gjelder kun sensur, i tillegg kommer utgifter til eksamensvakter og utforming av oppgave og sensorveiledning.

Muntlig eksamen med inntil 8 kandidater per sensor per dag gir fradrag for 13,5 klokketimer. Med timesats på 316 blir dette en sensurkostnad på **1066,50** per kandidat. (13.5 timer*316 kr= 4266kr, 4266kr/8 kandidater = 533,25kr for en sensur på en kandidat* 2 sensorer)

I 2015 er det budsjettert med 425 kandidater, og den totale summen blir da: 453,262 kroner.

Kostnadsoverslag semesteroppgave

Kostnadene ved semesteroppgave for JUS2211 avhenger for det første av hvor stort omfang oppgaven skal ha. Ved IKRS gir en fordypningsoppgave på 20 studiepoeng 6,6 timer for sensur. Om vi begrenser oppgaven til 10 studiepoeng vil det være naturlig å redusere dette med 50% og gi uttelling for 3,3 timer. Videre vil sensur kostnadene avhenge av om vi foreslår en eller to sensorer på oppgaven.

Ved IKRS har de en fordypningsoppgave/forskningsprosjekt på 2 studieår. Denne utgjør 20 studiepoeng, og skal være mellom 20-30 sider. Sensur av oppgaven gir fradrag på 6,6 timer. Om vi ser for oss en tilsvarende oppgave (i omfang og lengde) vil sensurkostnadene ligge tett opp mot dette.

Kostnadsoverslag hjemmeeksamen:

Det er igjen tatt utgangspunkt i i antall budsjetterte kandidater på JUS3211 for 2015. Overslaget har også tatt utgangspunkt i sensurkostnadene for stor hjemmeeksamen på KRIM, som gir timefradrag på 2,6 timer. Det er også gjort under forutsetning av at vi har to sensorer. Totalkostnaden per kandidat blir da 1643 kroner. For hele studieåret blir det en total utgift på 698,360

Kostnader per sensur 4 og 3 timers eksamen:

Ved skoleeksamen over 3 og 4 timer får hver sensor godskrevet 1 time. Timesatsen for 2014 er 315,50,-. Ved sensur benyttes to sensorer og den totale kostnaden ved sensur per student blir da:

631 kr.

Kostnader per sensur 5 og 6 timers eksamen:

Ved skoleeksamen over 5 og 6 timer får sensorer godskrevet 1,4 timer. Ved sensurering benyttes to sensorer, og den totale kostnaden blir da:

894 kr

Budsjetterte kostnader og kandidater vår og høst 2015:

Emne	Antall kandidater	Kostnad sensur per kandidat	Total kostnad
JUS1111	570	894	509580
JUS1211	520	894	564880
JUS2111	450	894	402300
JUS2211	425	894	379950
JUS3111	475	894	424650
JUS3211	425	894	379950
JUS4111	425	894	268175

JUS4211	475	894	424650
JUS4121 og JUS4122	390	894	348660
JUR5030	550	5048	2776400
JUR5060	45	9465	425925
Valgemner BA	2000	631	1262000
Valgmener MA	1900	631	1198900

Utdrag fra Regler for godskriving og uttak av undervisnings og eksamensbanken:

IKRS

Eksamensformer	Fradrag i klokketimer	Klagebehandling
Essay 5-6 sider	1,7 t pr. essay	4,4 t pr. klage
Essays 10 sider	2,6 t pr. essay	4,4 t pr. klage
Heldags skoleeksamen (8 t)	1,7 t pr. oppgave	4,4 t pr. klage
Skoleeksamen (6 t)	1,25 t pr. oppgave	4,4 t pr. klage
Kortere skoleeksamen (4 t)	0,9 t pr. oppgave	2,2 t pr. klage
Prosjektbeskrivelse 5 sider	0,9 t pr. oppgave	2,2 t pr. klage
Fordypnings/prosjektoppgave 20-30 sider	6,6 t pr. kandidat	8,8 t pr. klage
Masteroppgave (maks 130 sider)	17,7 t pr. oppgave	
Presentasjon av oppgitt tema MA	2,2 t pr. presentasjon	
Muntlig eksamen pr dag (inntil 8 kand.)	13,5 t	
Muntlig tilbakemelding etter skriftlig eksamen	4,4 t pr. student (skal vurderes nærmere)	

Master i rettsvitenskap

Sensur 1.- 4. studieår/avdeling, valgmemner, ex.fac og emneleveranser	Fradrag i klokketimer	Kommentar
Sensur av 5- og 6-timers eksamen	1,27 t pr besvarelse	Gjelder også klager og utsatt prøve
Sensur av 4-timers eksamen	0,9 t pr besvarelse	Gjelder også klager og utsatt prøve

Hjemmeeksamen (tall fra KRIM)

Ved KRIM har de to forskjellige størrelser på hjemmeeksamen; 2400 ord (ca 6 sider) og 4000 ord (ca 10 sider).

Ved hjemmeeksamen på 2400 ord får intern sensor:

Ekstern sensor: 1,5 (6) timer

Intern: 1,7 timer

Hjemmeeksamen 4000 ord:

Ekstern: 2,5 timer

Intern: 2,6 timer

VII SIGNATURER

Leder, professor dr. juris Trygve Bergsåker

Professor dr. juris Ulf Stridbeck

Professor dr. juris Morten Kjelland

Elisabeth Reien, seniorkonsulent

Ulrike Graf Rugtveit, JSU

VIII VEDLEGG

1. Oversikt over evalueringsformer ved Det juridiske fakultet UiO
2. Eksamensoversikt 1-4 studieår
3. Oversikt over vurderingsformer ved UiT og UiB
4. Notat om fordypningsoppgave, Andres Lie JSU
5. Praktisk gjennomføring av muntlig eksamen
6. Eksempler på prøving i rettshistorie

Til: PMR, diskusjonssak

Dato: 06.10.2015

Saksbehandler: RandiSaunes

Informasjon om nye, felles retningslinjer for masteroppgaver – UIT/UIB/UIO

Nye felles retningslinjer for læringsmål, instruks for veileder, instruks for sensorer og karakterbeskrivelser er nå vedtatt for de tre fakultetene med virkning fra og med høst 2015. Unntaket er at Oslo ikke har inkludert den spesifikke karakterbeskrivelsen, men viderefører den generelle karakterbeskrivelsen også for masteroppgaver. Vedtakene er samlet i et dokument, vedlegg 3.

Når brev sendes sensorene i masteroppgaver høst 2015, vil endringene bli kommunisert som «Nytt for høst 2015» i sensorbrevet. PMR inviteres til å komme med synspunkter i fht det forelagte forslag til tekst, se vedlegg 1. Dette er et forslag fra Det juridiske fakultet, Bergen, og legges uredigert frem i møtet. Det må imidlertid gjøres noen tilpasninger som følge av at Oslo ikke har vedtatt den spesifikke karakterbeskrivelsen.

Vedlegg:

1. Nytt for høst 2015
2. Sensorbrev for masteroppgaver høst 2015
3. Sammenstilling av masteroppgaveprosjektet – felles retningslinjer

Forslag til felles tekst:**Nytt fra høsten 2015:**

Fra høsten 2015 har vi endrete læringsmål for masteroppgavene. Læringsmålene finnes i emnebeskrivelsen: Emnebeskrivelsen: JUS399 Masteroppgave (30sp) eller JUS398 Masteroppgave (60 sp).

Det er også utarbeidet nye karakterbeskrivelser og instruks for veiledere og sensorer: Instruks for veiledning og sensur på JUS399 masteroppgave.

Fra instruksen for sensorer fremheves særlig følgende

- Vurderingen av masteroppgaven skal knyttes nært til læringsmålene.
- Momenter knyttet til metode og kildebruk skal tillegges større vekt – i begge retninger – enn de materielle momentene. For bestått karakter er det likevel et krav at masteroppgaven avdekker avansert kunnskap innen temaet, eller innen deler av det.
- Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng vektlegges i begge retninger.
- Momenter som avdekker selvstendighet skal belønnes. Det gjelder for eksempel der studenten behandler et tema som ikke har god dekning i litteraturen, forutsatt at det gjøres på en faglig forsvarlig måte, eller der studenten reiser eller belyser problemstillinger på interessante måter, forutsatt at det gjøres på en faglig forsvarlig måte.
- Momenter som viser at studenten har vært i stand til selv å se faglige eller metodiske sammenhenger som ikke leses direkte ut av litteratur eller andre kilder, belønnes. Herunder også blikk for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, dog uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de lege lata og de lege ferenda.
- Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig og skjønnsom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper, har også betydning for bedømmelsen. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig.
- Der avgrensing er gjort eksplisitt og godt begrunnet, skal det ikke trekkes for manglende behandling av temaer det er avgrenset mot. Dette henger sammen med de begrensinger som ligger i rammen for masteroppgaven.
- Evne til framstilling og formidling er et selvstendig mål med oppgaven: Språkbeherskelse, fremstillingsevne, klarhet, oversiktighet, presisjon og systematisk ryddighet, herunder ryddige kildehenvisninger vektlegges i begge retninger.

Endringene er resultat av en samordning mellom de tre juridiske fakultetene. Det er fortsatt enkelte ulikheter, men disse er så vidt beskjedne at de ikke bør være til hinder for en målsetning om i hovedsak lik sensur.

Sensorene gjøres særskilt oppmerksomme på at det har vært en ikke ubetydelig utvikling i sensuren av masteroppgaver de seneste årene. A'en henger høyere nå enn hva som synes å ha vært situasjonen en del år tilbake og oppgaver som alt i alt er helt OK, men heller ikke

mer, bedømmes nå regelmessig til C, se vedlagt statistikk. I hvert fall i Oslo synes det dessuten å være en tendens til at svakere besvarelser vurderes til D.

Det er enighet mellom de tre fakultetene at dette er en ønskelig utvikling som bør videreføres. Karakteren A skal forbeholdes de virkelig gode («fremragende») oppgavene. Karakteren C må ikke betraktes som en dårlig karakter, men tvert i mot som riktig vurdering av en oppgave som alt i alt er «en god prestasjon» (men heller ikke mer). Svakere oppgaver som preges av «mangler med hensyn til selvstendighet og evne til å se sammenhenger» skal vurderes til karakteren D eller, dersom det er snakk om «alvorlige mangler», E. Oppgaver som ikke dokumentert kunnskaper, forståelse og ferdigheter over et visst minimum i alle læringsmålene, skal underkjennes (F).

UNIVERSITETET I OSLO

DET JURIDISKE FAKULTET

Til alle sensorer

Oslo, 08.10.15

Sensur av masteroppgave 30 studiepoeng høst 2015

Vi viser til tidligere kontakt vedrørende sensuroppdrag av masteroppgave på 30 sp høst 2015.

Viktig informasjon! Masteroppgaven sendes på egen mail gjennom et sikret system som heter Filesender. Følg lenken du får i mailen, og du vil få opp masteroppgaven du skal sensurere. Det er viktig at du lagrer den på din egen pc med en gang. Studentene leverer ikke lenger papirutgave av masteroppgaven. Under følger informasjon rundt sensur. Som vedlegg til mailen ligger en liste med kommisjonsfordelingen for semesterets kandidater. Kandidatnummeret til din student står på forsiden av masteroppgaven du har fått tilsendt i egen mail. Ved hjelp av kandidatnummeret finner du hvem du sensurerer sammen med i den vedlagte kommisjonslisten. Der ligger også mailadresse til medsensor. Oppdragsavtale/honorarskjema for sensuroppdraget blir sendt i egen mail, fra adressen oppdragsavtale@jus.uio.no. Oppdragsavtalen fyller du ut, scanner inn og returnerer til den samme mailadressen.

Når karakteren er fastsatt skal det føres protokoll med masteroppgavens tittel og karakter. Sensor 1 legger fram sin innstilling først. Protokollen sendes kun ut til sensor 1. Begge sensorer bes om å skrive under på samme protokoll med blå penn. **Den originale eksamensprotokollen med begge sensorenes underskrifter sendes i vanlig post til Masteroppgaveansvarlig, Eksamensseksjonen, Det juridiske fakultet, UiO, P.b. 6706 St. Olavs plass, 0130 Oslo. For å spare tid kan protokollen godt sendes til faksnummer 22 85 98 70, så lenge originalen sendes i posten.**

Sensuren skal være oss i hende senest: onsdag 16. desember innen kl. 15.00. Denne fristen er absolutt.

Erfaringen viser at kandidaten etter sensur av masteroppgave ofte tar kontakt med begge sensorer for begrunnelse. Vi minner derfor om at eventuell uenighet mellom sensorene ikke bør kommuniseres til kandidaten. Sensorene må være tilgjengelig for å gi begrunnelse ut mai. Vi anbefaler at sensorene enes om hvem som gir begrunnelsen for kommisjonens sensurvedtak. Sensorene velger selv om de vil gi muntlig eller skriftlig begrunnelse. Hvis studenten ber om begrunnelse skal dere har gitt den innen to uker. Jf lov om universiteter og høyskoler § 5-3 (https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15#KAPITTEL_1-5).

Ta gjerne kontakt med meg på telefon 22 85 93 15 eller e-post masteroppgaver@jus.uio.no hvis du har spørsmål.

På forhånd takk for hjelpen.

Vennlig hilsen
Berit Garvik
Eksamensseksjonen

Vedlegg:

Utfyllende retningslinjer for karakterfastsettelse og reglement for masteroppgaver i masterstudiet i rettsvitenskap

Vedlegg til mail:

Kommisjonsfordeling

Eksamensprotokoll (kun til sensor 1)

Masteroppgaver – fellesprosjektet. Oversikt over vedtak i Bergen, Tromsø og Oslo.

Sammenstillingen viser

Sammenstillingen i tabellen under her viser forskjeller og likheter mellom Oslo, Tromsø og Bergen med hensyn til lokal implementering av fellesprosjektet.

- Fakultetsstyret i Bergen gjorde ingen endringer i fellesprosjektets tilrådinger i sine vedtak 17. mars og 9. juni 2015¹.
- Oppstillingen for Tromsø viser det SU i Tromsø vedtok 11. februar 2015² – gjennomstreking er det de har strøket i forhold til fellesprosjektet, fet skrift er det de har tilføyd (bortsett fra delen om veiledning, der er bare Tromsøs egen, nye tekst satt inn). Se også fotnoter til fremstillingen for Bergen (som er lik fellesprosjektet). Tromsø har gjort tilføyelser i *læringsmålene*. For karakterer er det bare bokstav B som er gjenstand for en mindre omformulering – som neppe rokker ved fellesprosjektet. *Sensur*: Tromsø har strøket reservasjonen mot at veileder kan sensurere masteroppgave. Instruksen for *veiledere* er betydelig omformulert. Deler av den sammenfaller i innhold med fellesprosjektet, på andre felter er der avvik.
- Oslo: Viser det PMR i Oslo vedtok 12. mai 2015³. Det er senere avklart at Oslo har reservert seg med hensyn til karakterbeskrivelsen. De beholder den generelle *karakterbeskrivelsen*, og den er satt inn i oversikten her. Oslo har gjort endringer i *læringsmålene*: «Avansert» kunnskap» er der endret til «inngående» - det går ikke fram nøyaktig hvilken betydning Oslo legger i denne nyansen. Oslo har ikke gjort endringer i instruksen for *veiledere*. *Sensur*: Oslo har satt inn «Veileder deltar ikke i sensur av masteroppgaver» i sensorinstruksen, ellers er den uendret. I instruksen for sensur av masteroppgaver (fellesprosjektet/Bergen) er ordlyden: «Veileder deltar som hovedregel ikke i sensur av masteroppgaver på 30 studiepoeng, og aldri i sensur av masteroppgaver på 60 studiepoeng». Denne merknaden fra for Oslo anses ikke å innebære et avvik fra fellesprosjektet.

¹ http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll_fakultetsstyremote_17._mars_2015.pdf Se sak 26/15. Se også sak 51/15 fra motet 9. juni: http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/fakultetstyremote_9._juni_2015_-_til_publicering.pdf

² <https://uit.no/Content/406836/Referat%20fra%20m%C3%B8te%20i%20Studieutvalget%2011.%20februar%202015.pdf> Se sak 2/15.

³ <http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2015/pmr4/protokoll.html> Se sak 5.

Virkeområde

Tromsø og Oslo gjør ordningen gjeldende både for store og små masteroppgaver. I Bergen gjøres ordningen gjeldende bare for små masteroppgaver. Det henger sammen med at rammebetingelsene⁴ for store er mye forskjellig fra de som gjelder for små i Bergen, og fra de som gjelder for store i Oslo og Tromsø.

Ikrafttredelse

Endringene gjøres gjeldende fra H15 for alle tre fakultetene.

	Fellesprosjektet=Bergen	Tromsø	Oslo ⁵
Karakterbeskrivelsen	A: En fremragende prestasjon. Alle aktuelle momenter i læringsmålene er dokumentert nådd, oppgaven representerer overbevisende argumentasjon og meget god forståelse av fagfeltets tradisjoner. Oppgaven preges av konsistens, god oversikt og språklig klarhet.	Ingen endring	Framifrå prestasjon som skiller seg klart ut. Kandidaten syner særs god vurderingsevne og stor grad av sjølvstende.
	B: En meget god prestasjon. Alle aktuelle momenter i læringsmålene er dokumentert nådd. Oppgaven representerer god argumentasjon, og innsikt i fagfeltets forskningstradisjoner. Oppgaven er oversiktig og preget av språklig klarhet.	B: En meget god prestasjon. Alle aktuelle momenter i læringsmålene er dokumentert nådd. Oppgaven representerer god argumentasjon, og innsikt i fagfeltets forskningstradisjoner . Oppgaven er oversiktig og preget av språklig klarhet.	Mykje god prestasjon. Kandidaten syner mykje god vurderingsevne og sjølvstende.
	C: En god prestasjon. De fleste momentene i læringsmålene er dokumentert nådd, og det er ingen alvorlige mangler i forhold til de øvrige.	Ingen endring.	Jamt god prestasjon som er tilfredsstillende på dei fleste områda. Kandidaten syner god vurderingsevne og sjølvstende på dei viktigaste områda.

⁴ I Bergen er det strenge opptakskrav for å skrive stor masteroppgave, det er tilstedeværelseplikt og relativt tett integrasjon med aktuell forskergruppe. Vi har få store mastere – de tre foregående studieårene har vi hatt til sammen 33.

⁵ Oslo har valgt å unnta karakterbeskrivelsene fra sitt vedtak. I vedtakets siste avsnitt heter det: «Brev til sensorerne må formuleres på en slik måte at det ikke oppfordrer til endret bruk av karakterskalaen sammenlignet med situasjonen i dag.» Det opplyses [e-post fra Randi Saunes 10. juli 2015] at Oslo vil nytte UiOs karakterskala. Ifølge nettsiden her: <http://www.uio.no/studier/admin/eksamen/karakterskala/> er den sammenfallende med de generelle karakterbeskrivelsene UHR har vedtatt: <http://www.uhr.no/utdanning/karakterpanel> 1%20 Disse er også sammenfallende med UiBs generelle karakterbeskrivelser, se § 7.1 punkt 3 her: <http://regler.app.uib.no/regler/Del-2-Forskning-utdanning-og-formidling/2.2-Utdanning/2.2.2.-Forskrift-om-opptak-studier-vurdering-og-grader-ved-Universitetet-i-Bergen/Forskrift-om-opptak-studier-vurdering-og-grader-ved-Universitetet-i-Bergen>

D: En prestasjon som preges av mangler med hensyn til selvstendighet og evne til å se sammenhenger. Det kan være mangler ved alle momentene i læringsmålene, men ingen av dem må være alvorlige.	Ingen endring.	Akseptabel prestasjon med nokre vesentlege manglar. Kandidaten syner ein viss grad av vurderingsevne og sjølvstende.
E: En prestasjon preget av alvorlige mangler, men der det likevel er dokumentert kunnskaper, forståelse og ferdigheter over et visst minimum i alle læringsmålene.	Ingen endring.	Prestasjonen tilfredsstillar minimumskrava, men heller ikkje meir. Kandidaten syner lita vurderingsevne og lite sjølvstende.
F: En prestasjon som ikke oppfyller minstekravene i ett eller flere av læringsmålene.	Ingen endring	Prestasjon som ikkje tilfredsstillar dei faglege minimumskrava. Kandidaten syner både manglande vurderingsevne og sjølvstende.

For læringsmål er det en del avvik⁶. Forskjellene er framstilt under her – understreket, fet kursiv under «Tromsø» gjelder momenter som ikke fins (eksakt) i fellesprosjektet, gjennomstreket tekst under «Fellesprosjektet» gjelder momenter som ikke fins (eksakt) i Tromsøs versjon. For å se hvor stor forskjellen egentlig er, holder det altså å sammenligne gjennomstreket tekst med fet, understreket kursiv. For Oslos versjon er alle endringer i forhold til fellesprosjektet tatt inn i oversikten under Oslo – understrekinger utgår, tilføyelser i fet skrift.

Læringsmål	Fellesprosjektet=Bergen	Tromsø ⁷	Oslo
ene	Kunnskaper Studenten skal tilegne seg - avansert materiell kunnskap innenfor det fagfeltet masteroppgaven omhandler	Kunnskap: Etter bestått masteroppgave skal studenten ha: - avansert materiell kunnskap innenfor det fagfeltet masteroppgaven omhandler	Kunnskaper Studenten skal tilegne seg - avansert Inngående materiell kunnskap innenfor det fagfeltet masteroppgaven

⁶ I sitt notat til SU bemerker Tromsø: «Etter en sammenligning mellom våre emnebeskrivelser og de foreslåtte kravene til læringsutbytte, ser vi at vi har de fleste punktene allerede, men de er formulert noe annerledes. Siden alle tre lærestedene i stor grad benytter de samme personene til veiledning og sensur er det et selvstendig poeng at kravene i stor grad er formulert likt. For ikke å samtidig miste kunnskaps-/ferdighetskrav som er sentrale for oss, foreslår vi derfor å ta utgangspunkt i de foreslåtte læringskrav, og utbrodere noe der det er behov»

⁷ Tromsø nytter ikke kategorien «generell kompetanse» i sine læringsmål. Fra notatet til SU: «I arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket ble det etter lengre diskusjon og vurdering besluttet å ikke benytte kategorien «generell kompetanse». Vi ønsker ikke å åpne denne diskusjonen på ny, da dette er helhetlig gjennomført gjennom hele studiet, og det foreligger gode grunner for å kun ha kategoriene «kunnskap» og «ferdigheter». Vi må derfor se på om disse punktene kan inntas på annet vis. Vi anser at punkt en og tre under generell kompetanse er dekket av studieplanens krav til ferdigheter. Punkt to, «kunne formidle omfattende selvstendige arbeider og beherske jussens uttrykksformer» vurderer vi som dekket av det femte strekpunktet under «ferdigheter» i emnebeskrivelsen.»

<ul style="list-style-type: none"> - avansert kunnskap om de særskilte metodiske utfordringene på fagområdet - kunnskap om de etiske spørsmålene som reises innen fagfeltet - avansert kunnskap om grunnleggende vitenskapsidealer, herunder krav til referanser og respekt for andres arbeider 	<ul style="list-style-type: none"> - avansert kunnskap om de særskilte metodiske utfordringene på fagområdet, <u>med sikte på å kunne foreta selvstendig analyse av tema og kildemateriale</u> - avansert kunnskap om grunnleggende vitenskapsidealer, herunder krav til referanser og respekt for andres arbeider - <u>avansert kunnskap om bearbeidelse og fremstilling av større juridiske eller delvis juridiske problemstillinger</u> - kunnskap om de etiske spørsmålene som reises innen fagfeltet, <u>og om etiske dilemmaer i juridisk forskning</u> 	<p>omhandler</p> <ul style="list-style-type: none"> - avansert Inngående kunnskap om de særskilte metodiske utfordringene på fagområdet - kunnskap om de etiske spørsmålene som reises innen fagfeltet - avansert Inngående kunnskap om grunnleggende vitenskapsidealer, herunder krav til referanser og respekt for andres arbeider
<p>Ferdigheter Studenten skal være i stand til å</p> <ul style="list-style-type: none"> - utforme og analysere en rettslig problemstilling i samsvar med faglige idealer⁸ - bruke juridisk metode på en selvstendig måte - identifisere, formulere og drøfte rettslige problemstillinger, herunder å disponere stoffet i hovedproblemstillinger, argumentasjon og konklusjoner - skrive en selvstendig framstilling - orientere seg i tilfanget av kilder: finne relevante kilder og selvstendig og kritisk skille kilder med akademisk tyngde fra andre - skille mellom rettsdogmatiske og rettspolitiske analyser i juridisk arbeid, 	<p>Ferdigheter: Etter bestått masteroppgave skal studenten kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifisere, formulere og drøfte rettslige problemstillinger <u>i samsvar med faglige idealer</u>, herunder å disponere stoffet i hovedproblemstillinger, argumentasjon og konklusjoner - bruke juridisk metode på en selvstendig måte, <u>herunder argumentere åpent og mest mulig fullstendig med presise og etterprøvbare kildehenvisninger</u> - skrive en selvstendig framstilling - orientere seg i tilfanget av kilder; finne relevante kilder og selvstendig og kritisk skille kilder med akademisk tyngde fra andre - <u>fremstille og kommunisere rettslige</u> 	<p>Ferdigheter Studenten skal være i stand til å</p> <ul style="list-style-type: none"> - utforme og analysere en rettslig problemstilling i samsvar med faglige idealer de krav som stilles til god juridisk metode - bruke juridisk metode på en selvstendig måte - identifisere, formulere og drøfte rettslige problemstillinger, herunder å disponere stoffet i hovedproblemstillinger, argumentasjon og konklusjoner - skrive en selvstendig framstilling - orientere seg i tilfanget av kilder: finne relevante kilder og selvstendig og kritisk skille kilder med akademisk tyngde fra andre - skille mellom rettsdogmatiske og

⁸ Tromsø anser at denne er omfattet av strekpunkt 3 i fellesprosjektet – ref. deres strekpunkt to inkludert endring.

	herunder kritisk å vurdere gjeldende rett og drøfte behovet for endringer	<p><u>resonnementer på en tydelig og presis måte, skriftlig til fagfellesskapet</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - skille mellom rettsdogmatiske og rettspolitiske analyser i juridisk arbeid, herunder kritisk å vurdere gjeldende rett og drøfte behovet for endringer - <u>identifisere og forstå samfunnsmessig relevans av de(n) rettslige problemstillingen(e) som utredes</u> - <u>fremstille en større juridisk utredning på minimum 25 000 ord og maksimum 40 000 ord</u> 	rettspolitiske analyser i juridisk arbeid der dette faller seg naturlig i forhold til problemstillingen, herunder kritisk å vurdere gjeldende rett og drøfte behovet for endringer
	<p>Generell kompetanse Studenten skal etter gjennomført masteroppgave</p> <ul style="list-style-type: none"> - kunne anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder innenfor jussen - kunne formidle omfattende selvstendige arbeider og beherske jussens uttrykksformer - kunne bidra til nytenking og løsning på nye problemer 		<p>Generell kompetanse Studenten skal etter gjennomført masteroppgave</p> <ul style="list-style-type: none"> - kunne anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder innenfor jussen - kunne formidle presentere omfattende selvstendige arbeider og beherske jussens uttrykksformer de sentrale juridiske uttrykksformer - kunne bidra til nytenking og løsning på nye problemer

Instruks for sensorer

	Fellesprosjektet=Bergen	Tromsø ⁹	Oslo
Instruks for sensorer	<p>Masteroppgave sensureres av to sensorer.</p> <p>Veileder deltar som hovedregel ikke i sensur av masteroppgaver på 30 studiepoeng, og aldri i sensur av masteroppgaver på 60 studiepoeng.</p> <p>Vurderingen av masteroppgaven skal knyttes</p>	<p>1. Masteroppgaven sensureres av to sensorer.</p> <p>Veileder deltar som hovedregel ikke i sensur av masteroppgaver på 30 studiepoeng, og aldri i sensur av masteroppgaver på 60 studiepoeng.</p>	<p>Masteroppgave sensureres av to sensorer.</p> <p>Veileder deltar som hovedregel ikke i sensur av masteroppgaver på 30 studiepoeng, og aldri i sensur av masteroppgaver på 60 studiepoeng.</p> <p>Vurderingen av masteroppgaven skal knyttes</p>

⁹ Fra SU-møtet i Tromsø er nå bare referatet tilgjengelig på nett, ikke sakspapirene. Referatet viser at følgende innstilling ble enstemmig vedtatt: «Studieutvalget vedtar foreslåtte endringer i emnebeskrivelsene for JUR-3901 og JUR-3902, samt endringene i retningslinjer for veiledning av masteroppgaver. Disse endringene trår i kraft fra og med høsten 2015.

Studieutvalget tilrår vedtakelse av en egen instruks for sensorer av masteroppgaver samt karakterbeskrivelser for masteroppgavene, og at disse trår i kraft fra og med høsten 2015.» Det går imidlertid ikke fram hva «foreslåtte endringer» og «endringene» er, og heller ikke om «egen instruks for sensorer av masteroppgaver» er fellesprosjektets instruks, eller et lokalt forslag.

<p>nært til læringsmålene.</p> <p>Momenter knyttet til metode og kildebruk skal tillegges større vekt – i begge retninger – enn de materielle momentene. For bestått karakter er det likevel et krav at masteroppgaven avdekker <i>avansert kunnskap</i> innen temaet, eller innen deler av det.</p> <p>Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng vektlegges i begge retninger.</p> <p>Momenter som avdekker selvstendighet skal belønnes. Det gjelder for eksempel der studenten behandler et tema som ikke har god dekning i litteraturen, forutsatt at det gjøres på en faglig forsvarlig måte, eller der studenten reiser eller belyser problemstillinger på interessante måter, forutsatt at det gjøres på en faglig forsvarlig måte.</p> <p>Momenter som viser at studenten har vært i stand til selv å se faglige eller metodiske sammenhenger som ikke leses direkte ut av litteratur eller andre kilder, belønnes. Herunder også blick for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, dog uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de lege lata og de lege ferenda.</p> <p>Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig</p>	<p>2. Vurderingen av masteroppgaven skal knyttes nært til læringsmålene.</p> <p>3. Momenter knyttet til metode og kildebruk skal tillegges større vekt – i begge retninger – enn de materielle momentene. For bestått karakter er det likevel et krav at masteroppgaven avdekker <i>avansert kunnskap</i> innen temaet, eller innen deler av det.</p> <p>4. Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng, vektlegges i begge retninger.</p> <p>5. Momenter som avdekker selvstendighet skal belønnes. Det gjelder for eksempel der studenten behandler et tema som ikke har god dekning i litteraturen, forutsatt at det gjøres på en faglig forsvarlig måte, eller der studenten reiser eller belyser problemstillinger på interessante måter, forutsatt at det gjøres på en faglig forsvarlig måte.</p> <p>6. Momenter som viser at studenten har vært i stand til selv å se faglige eller metodiske sammenhenger som ikke leses direkte ut av litteratur eller andre kilder, belønnes. Herunder også blick for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, dog uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de</p>	<p>nært til læringsmålene.</p> <p>Momenter knyttet til metode og kildebruk skal tillegges større vekt – i begge retninger – enn de materielle momentene. For bestått karakter er det likevel et krav at masteroppgaven avdekker <i>avansert inngående kunnskap</i> innen temaet, eller innen deler av det.</p> <p>Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng vektlegges i begge retninger.</p> <p>Momenter som avdekker selvstendighet skal belønnes. Det gjelder for eksempel der studenten behandler et tema som ikke har god dekning i litteraturen, forutsatt at det gjøres på en faglig forsvarlig måte, eller der studenten reiser eller belyser problemstillinger på interessante måter, forutsatt at det gjøres på en faglig forsvarlig måte.</p> <p>Momenter som viser at studenten har vært i stand til selv å se faglige eller metodiske sammenhenger som ikke leses direkte ut av litteratur eller andre kilder, belønnes. Herunder også blick for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, dog uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de lege lata og de lege ferenda.</p> <p>Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig</p>
--	---	--

	<p>og skjønnsom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper, har også betydning for bedømmelsen. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig.</p> <p>Der avgrensning er gjort eksplisitt og godt begrunnet, skal det ikke trekkes for manglende behandling av temaer det er avgrenset mot. Dette henger sammen med de begrensinger som ligger i rammen for masteroppgaven.</p> <p>Evne til framstilling og formidling er et selvstendig mål med oppgaven: Språkbeherskelse, fremstillingsevne, klarhet, oversiktighet, presisjon og systematisk ryddighet, herunder ryddige kildehenvisninger vektlegges i begge retninger.</p>	<p>lege lata og de lege ferenda.</p> <p>7. Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig og skjønnsom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper, har også betydning for bedømmelsen. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig.</p> <p>8. Der avgrensning er gjort eksplisitt og godt begrunnet, skal det ikke trekkes for manglende behandling av temaer det er avgrenset mot. Dette henger sammen med de begrensinger som ligger i rammen for masteroppgaven.</p> <p>9. Evne til framstilling og formidling er et selvstendig mål med oppgaven: Språkbeherskelse, fremstillingsevne, klarhet, oversiktighet, presisjon og systematisk ryddighet, herunder ryddige kildehenvisninger, vektlegges i begge retninger.</p>	<p>og skjønnsom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper, har også betydning for bedømmelsen. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig.</p> <p>Der avgrensning er gjort eksplisitt og godt begrunnet, skal det ikke trekkes for manglende behandling av temaer det er avgrenset mot. Dette henger sammen med de begrensinger som ligger i rammen for masteroppgaven.</p> <p>Evne til framstilling og formidling er et selvstendig mål med oppgaven: Språkbeherskelse, fremstillingsevne, klarhet, oversiktighet, presisjon og systematisk ryddighet, herunder ryddige kildehenvisninger vektlegges i begge retninger.</p>
--	--	--	--

Instruks for veiledere

Instruks for veiledere	Fellesprosjektet=Bergen	Tromsø ⁹	Oslo
	<p>Veiledningen skal følge studenten gjennom alle momentene i læringsmålene.</p> <p>Veileder må være forberedt på å introdusere</p>	<p>1. Generelt:</p> <p>Veiledningen skal følge studenten gjennom alle momentene i læringsmålene. Antall timer til</p>	<p>Veiledningen skal følge studenten gjennom alle momentene i læringsmålene.</p> <p>Veileder må være forberedt på å introdusere</p>

<p>studenten for elementære krav til skriftlige arbeider, som krav til kildehenvisninger. Også etiske betraktninger kan være ukjent for studenten, men forutsettes å være innarbeidet i løpet av skriveprosessen.</p> <p>Veileder skal i innledningsfasen være hjelpelig med å formulere og avgrense problemstillingen som behandles i oppgaven, herunder også å veilede om hva som realistisk kan omhandles innenfor ordgrensen.</p> <p>Veileder har ikke ansvar for det endelige resultatet; studentenes faglige rekkevidde vil variere, og det er ingen grunn til at ikke dette skal gjenspeiles også i masteroppgaven. Veilederens rolle er å hjelpe studenten til å kunne yte sitt beste.</p> <p>Veileder kan bistå i utformingen av tema for oppgaven dersom studenten ber om det. Det gjelder både med hensyn til omfang og med hensyn til faglig relevans - er det noe interessant å skrive om her innenfor de rammer som gjelder for en masteroppgave? Likevel bør veilederen mest mulig inspirere studenten til å finne temaer og problemstillinger som studenten selv kan se er viktige og faglig interessante.</p>	<p>veiledning følger av reglement for valgfri del § 19 nr 1-3. Veiledningen skal normalt foregå gjennom et oppstartsmøte, en grundig gjennomgang skriftlig og muntlig midtveis og en gjennomlesning med tilbakemelding i sluttfasen, se reglementet § 19 nr 4. Det er studentens ansvar å ta kontakt med veileder for å få underskrevet veiledningskontrakten og avtale oppstartsmøte. En kopi av veiledningskontrakten sendes likevel veileder i tilfelle studenten ikke har denne med på første møte. Dersom studenten ikke tar kontakt, bør veileder kontakte studenten.</p> <p>Veileder skal ikke gi mer enn det antall timer veiledning som framgår av veiledningskontrakten. Honorar for veiledning utbetales i henhold til faktisk medgått tid, dog ikke ut over maksimal veiledningstid. Den enkelte bør således holde oversikt over timeantallet slik at dette kan meldes inn etter endt veiledning.</p> <p>2. Oppstartsmøte:</p> <p>I oppstartsmøtet bør tema for oppgaven avgrenses nærmere hvis det er behov for det. Det er viktig at oppgaven er avgrenset godt, særlig fordi studentene har kort tid til rådighet. Av samme grunn bør studenten oppfordres til å levere første tekstutkast så tidlig som mulig. Videre bør det diskuteres hvilke hovedproblemstillinger studenten tar sikte på</p>	<p>studenten for elementære krav til skriftlige arbeider, som krav til kildehenvisninger. Også etiske betraktninger kan være ukjent for studenten, men forutsettes å være innarbeidet i løpet av skriveprosessen.</p> <p>Veileder skal i innledningsfasen være hjelpelig med å formulere og avgrense problemstillingen som behandles i oppgaven, herunder også å veilede om hva som realistisk kan omhandles innenfor ordgrensen.</p> <p>Veileder har ikke ansvar for det endelige resultatet; studentenes faglige rekkevidde vil variere, og det er ingen grunn til at ikke dette skal gjenspeiles også i masteroppgaven. Veilederens rolle er å hjelpe studenten til å kunne yte sitt beste.</p> <p>Veileder kan bistå i utformingen av tema for oppgaven dersom studenten ber om det. Det gjelder både med hensyn til omfang og med hensyn til faglig relevans - er det noe interessant å skrive om her innenfor de rammer som gjelder for en masteroppgave? Likevel bør veilederen mest mulig inspirere studenten til å finne temaer og problemstillinger som studenten selv kan se er viktige og faglig interessante.</p>
--	--	--

		<p>å drøfte (disposisjon). Veileder og student skal avtale tidspunkter for minst to innleveringer av tekst, eventuelt avtale et annet opplegg innenfor tidsrammene for veiledning. Avtalt tidspunkt for siste innlevering bør være tilstrekkelig tidlig til at studenten kan bearbeide teksten etter å ha fått veileders innspill. Planen for veiledningen tas inn i veiledningskontrakten.</p> <p>I tillegg kan det med fordel avklares hvilken målsetning studenten har og hvilke forventninger vedkommende har til veiledningen. Veileder kan også gi tips om kilder.</p> <p>3. Gjennomlesning av tekst og veiledningsmøter:</p> <p>Etter gjennomlesninger av tekst, bør studenten få grundig skriftlig tilbakemelding på blant annet avgrensninger, metode, struktur, henvisninger og språk/presisjon. Kommentarene bør gis med særlig henblikk på kravene til masteroppgaven, se reglementets §§ 11, 12, 15 og 22 nr 3.</p> <p>Studenten har som nevnt krav på grundig tilbakemelding. Samtidig er ett av kravene at masteroppgaven skal være en selvstendig analyse av et tema med tilhørende kildemateriale, jf. reglementets § 15. Dette reiser spørsmål om hvor langt veileder skal gå i</p>	
--	--	--	--

		<p>veiledningen.</p> <p>Det må være klart at veileder skal påpeke feil og svakheter. Veileder bør imidlertid også gi en god del konkrete anbefalinger uten at det er problematisk i forhold til selvstendigheten. Slike tips er noen ganger nødvendig for at studenten skal forstå hva som er problemet og vil andre ganger kunne gi inspirasjon til å gå noen skritt videre. Det er uansett studenten som må jobbe med teksten for å innarbeide de foreslåtte endringer på en god måte.</p> <p>Erfaringsmessig vil svake studenter mange ganger ikke klare å ta til seg forslagene, mens dyktige studenter i større grad vil kunne nyttiggjøre seg slike innspill. Det er derfor ikke så stor risiko for at veileder hjelper studenten til en "ufortjent" god karakter ved å gi en del konkrete forslag. Slike kommentarer kan gjerne gis i en spørrende form. Veileder skal på ingen måte skrive oppgaven for studenten.</p> <p>Dersom det er skrevet godt og/eller omfattende om temaet/problemstillingen tidligere bør veileder foreta en vurdering av om det er mulig å skrive en masteroppgave som oppfyller vilkårene til selvstendighet.</p> <p>Dersom ikke, bør studenten veiledes til å velge en annen problemstilling. Manglende selvstendighet vil føre til dårligere karakter/ev. stryk.</p> <p>Et annet krav er at argumentasjonen i oppgaven skal være åpen og mest mulig</p>	
--	--	--	--

		<p>fullstendig. Kildehenvisningene skal være presise og etterprøvbare, jf. reglementet § 15. Dette innebærer ikke at det stilles krav om at veileder skal kontrollere at kildehenvisningene er korrekte, med unntak av tilfeller hvor veileder vet eller tror at en henvisning er uriktig. Da bør han/hun i alle fall be studentene kontrollere henvisningen. Veileder bør gjøre studenten oppmerksom på at det ikke er veileders oppgave å føre kontroll med kildene, og dersom disse er for utilstrekkelige kan det føre til plagiatsak med annullering av oppgaven og utestengelse som resultat, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-7, første ledd. Veileder må imidlertid føre kontroll med at det henvises (særlig at ikke store tekststykker mangler henvisninger) og at henvisningene er presise (ledd og evt. punktum i paragrafer, sidetall i juridisk teori og forarbeider med mer).</p> <p>I bedømmelsen skal i tillegg studentens evne til å formulere presise problemstillinger, studentens generelle fremstillingsevne og emnets vanskelighetsgrad vektlegges. Det samme gjelder oppgavens omfang i forhold til emnet som behandles, jf. reglementet § 22 nr. 3. Det stilles strengere krav til metode, fordypning og selvstendighet for oppgaver på 60 sp. Veileder bør således påpeke metodiske svakheter, vise til drøftelser hvor problemstillingene ikke er formulert tilstrekkelig presist/det overhodet ikke er</p>	
--	--	--	--

		<p>formulert problemstillinger og forklare hvilke drøftelser som bør nyanseres eller gjøres mer utførlig.</p> <p>Veileder bør avslutningsvis gi en oppsummerende kommentar hvor blant annet de sentrale punkter med forbedringspotensial fremheves.</p> <p>Studenten har i henhold til reglementet krav på både muntlig og skriftlig tilbakemelding på arbeidet, for eksempel i form av et møte (eventuelt pr telefon) samtidig med eller etter at studenten har fått de skriftlige kommentarene. I møtet kan kommentarer klargjøres eller utdypes og studenten kan få svar på andre spørsmål som han/hun har.</p> <p>I alle veiledningsforhold har veilederen et ansvar for å overholde de etiske retningslinjer som er gitt av universitetet, se retningslinjene her. I retningslinjene utdypes blant annet hvordan veiledningsmøter skal foregå og hva som menes med at studentene har krav på god faglig støtte i sitt arbeid.</p>	
--	--	--	--

Ressurser:

<\\klient.uib.no\FELLES\ADM\JURFA\Studieseksjonen\Prosjekter-i-seksjonen\Masteroppgaver-fellesprosjekt-med-UiO-UiT\NOTAT 2014 02 05 Masteroppgave i rettsvitenskap - overleveres.docx>
<http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2015/pmr4/dokumenter/masteroppgaver-ny.pdf>
<http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2015/pmr4/protokoll.html>

https://uit.no/ansatte/organisasjon/innkallingerreferater?p_dimension_id=88177&p_menu=31568&6F5F110CB74D5D33E040F28154A46751_p_search_id=89148

<https://uit.no/Content/406836/Referat%20fra%20m%C3%B8te%20i%20Studieutvalget%2011.%20februar%202015.pdf>

http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll_fakultetsstyremote_17_mars_2015.pdf

http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/fakultetsstyremote_9_juni_2015_-_til_publicisering.pdf

Til: Studieårsansvarlige lærere og PMR

Dato: 06.10.2015

Undervisningsbudsjett 2016

Følgende forutsetninger er lagt til grunn for undervisningsbudsjettet:

- opptaket er på 430 studenter per år fordelt på vår og høst
- undervisningsvolumet tilsvarer oppsettet i 2015, med de endringer som er foretatt i løpet av 2015, herunder oppgavekurs i kjøps- og avtalerett på 1. studieår og storkurs i retts historie på 3. studieår
- Fordelingen mellom interne og eksterne lærere er differensiert i de enkelte fag (se detaljer i excelarkene)

Oppsummering	2016			2015
	Antall timer undervisning	Kurs- og fak-oppgaver ¹	Kostnad kr	Kostnad kr
1. studieår	3810 ²	400	5 582 654	6 552 554
2. studieår	2 296	238	4 667 486	4 756 286
3. studieår	1 984	107	4 467 000	4 264 200
4. studieår	1 632	192	3 518 400	3 405 900
Valgemner 3.-5. studieår	1 383		2 739 750	2 603 250
Internasjonale master			500 000	500 000
Emneleveranser til studieprogrammer utenfor fakultetet			343 900	343 900
Veiledning MA-oppgaver	1 950 ³		2 663 700	2 663 700

¹ Innleverte kurs- og fakultetsoppgaver omregnet i undervisningstimer

² Inkl. 1 728 timer studentledete kollokvier

³ 550 masteroppgaver à 30 sp, 50 masteroppgaver à 60 sp.

Internasjonalisering			343 000	316 000
Språkfag for jurister			577 500	577 500
Totalt			25 403 390	25 983 290

Videre saksgang:

Undervisningsbudsjettet for 2016 legges frem for Fakultetsstyret i oktober og vedtas i Fakultetsstyret 10.12

Saksbehandlere: Julie Orning og Trond Skjeie

iii
1. studieår

Budsjettark 1. studieår

Forventet antall studenter pr semester	260
--	-----

Timesats undervisning	1 950	Timesats kollokvie*	430
-----------------------	-------	---------------------	-----

Timer pr studiepoeng 24

Budsjett																										
Fag	Studiepoeng	Timer disponibelt pr år	Antall Forelesninger	Antall kurs-timer	Basis-grupper timer	Antall deltakere per kurs	Antall deltakere per basisgr.	Antall grupper vår	Herav antall eksterne grupper vår	Antall grupper høst	Herav antall eksterne grupper høst	Antall basis-grupper vår	Antall basis-grupper høst	Antall timer vår	Antall timer høst	Antall timer planlagt pr år	Total undervisningskostnad	Fakultets-oppgaver som tilbys vår	Fakultets-oppgaver som tilbys høst	Fakultets-oppgaver kostnad	Kurs-oppgaver som tilbys vår	Kurs-oppgaver som tilbys høst	Kurs-oppgaver kostnad	Totalt antall timer undervisn. og oppg.	Totalt antall timer undervisn. og oppg.	
Ex.phil 10 sp																	0									
JUS1111																	0									
Privatrett 1	20	960																								
Rettskilder til fots	1	48	5	10		12		16	0	16	0			165	165	330	643 500			0				0	330	
Kjøps- og avtalerett	10	480	18	38		35		6	4	6	4			246	246	492	959 400	2	2	156 000	1	1	78 000	612		
Erstatningsrett	9	432	16	16		35		6	0	6	0			112	112	224	436 800	1	1	78 000	1	1	78 000	304		
JUS1211																	0									
Privatrett II	30	1440																								
Rettskildelære	5	240	12	6		35		6	0	6	0			48	48	96	187 200	1	1	78 000				0	136	
Menneskerettigheter	4	192	10	10		35		6	2	6	2			70	70	140	273 000	1	1	78 000				0	180	
Fast eiendoms rettsforhold	9	432	18	14		35		6	2	6	2			102	102	204	397 800	1	1	78 000	1		39 000	264		
Familie- og arverett	12	576	24	20		35		6	0	6	0			144	144	288	561 600	1	1	78 000	1		39 000	348		
Basisgrupper					16		17	9	9	9	9	9	8	144	128	272	530 400			0				0	272	
Oppgaveløsningsseminar fak.oppg			14												14	28	54 600			0				0	28	
Totalt		2400	79	94	16				17		17			1 031	1 029	2 074	4 044 300	6	6	546 000	4	2	234 000	2 474	4 824 318	
Forelesning kollokvieledere			4												4	8	15 600									
Kollokviegrupper				24		6		36		36				864	864	1 728	742 736									
Totalt																1 736	758 336									

Budsjetteres av fakultetsbiblioteket:

Menneskerettigheter Bibliotekskurs	0	0	0	2		35		8		8				16	16	32	62 400		1	54 600		2	109 200	116	
Innføring i rettsstudiet Bibliotekskurs	0	0	0	2		35		8		8				16	16	32	62 400	1		54 600			0	60	

iii
2. studieår

Forventet antall studenter pr semester	215
Timer disponibelt totalt	2 400
Timer pr studiepoeng	24

1950
300

Fag	Studiepoeng	Timer disponibelt pr år	Budsjett																				Totalt antall timer undervisning og oppgaver	Totalt kostn. undervisn. og oppgaver
			Forelesn.-timer	kurs-timer	Antall deltakere per kurs	Antall deltakere PBL	Antall grupper vår	Herav antall eksterne grupper vår	Antall grupper høst	Herav antall eksterne grupper høst	Antall grupper PBL vår	Antall grupper PBL høst	Antall timer vår	Antall timer høst	Antall timer planlagt pr år	Total undervisnings-Kostnad	Fakultets-oppgaver som tilbys vår	Fakultets-oppgaver som tilbys høst	Fakultets-oppgaver kostnad	Kurs-oppgaver som tilbys vår	Kurs-oppgaver som tilbys høst	Kurs-oppgaver kostnad		
Ex.fac.			20	14	15	0	12		12		0		188	188	376	733 200			0			0	376	
JUS2111																							0	
Statsforfatningsrett og internasjonal rett	20	960																					0	
Statsforfatningsrett	10	480	22	14	35	15	7	5	7	5	12	12	170	168	338	659 100	1	1	51 600	1	1	51 600	391	
EØS-rett	5	240	10	6	35	15	7	5	7	5	12	12	148	148	296	577 200	1	1	51 600		0	0	322	
Folkerett	5	240	10	10	35	15	7	4	7	4	0	0	81	80	161	314 786	1	1	51 600	1	1	51 600	214	
Introduksjon			4								0		4	4	8	15 600			0			0	8	
obligatorisk kurs fak.bibl inkl. oppsamling				4				8		8			32	32	64	124 800			0			0	64	
JUS2211																							0	
Forvaltningsrett	30	1440																					0	
Alminnelig forvaltningsrett	15	720	30	16	35	15	7	5	7	6	12	12	238	238	476	928 200	1	1	51 600	1	1	51 600	529	
Velferdsrett	8	384	20	10	35	15	7	4	7	4	12	12	138	138	276	538 200	1	1	51 600			0	302	
Miljørett	7	336	10	10	35		7	7	7	7	0		80	80	160	312 000	1	1	51 600			0	186	
Manuduksjoner			6				0				0		6	6	12	23 400			0			0	12	
Eksamensrettet kurs				6	35		6	6	6	6	0		37	36	73	142 071			0			0	73	
obligatorisk oppsamling				16			1	1	1	1			16	16	32	62 400			0			0	32	
Introduksjon			3																					
Oppgaveløsningsseminar fak.oppg			12								0		12	12	24	46 800			0			0	24	
Totalt undervisning		2400	132	84									1 150	1 146	2 296	4 203 086	6	6	309 600	3	3	154 800	2 534	4 667 486

Forventet antall studenter pr semester	215
Timer pr studiepoeng	24

Timesats undervisning	1 950
-----------------------	-------

Budsjett

Fag	Studiepoeng	Timer disponibelt pr år	Forelesn. timer	kurs-timer	Basis-grupper timer	Antall deltakere per kurs	Antall deltakere per basisgruppe	Antall grupper vår	Herav antall eksterne grupper vår	Antall grupper høst	Herav antall eksterne grupper høst	Antall basis-grupper vår	Antall basis-grupper høst	Antall timer vår	Antall timer høst	Antall timer planlagt pr år	Total undervisningskostnad kr	Fakultets oppgaver som tilbys vår	Fakultets oppgaver som tilbys høst	Fakultets oppgaver kostnad	Kursoppgaver som tilbys vår	Kursoppgaver som tilbys høst	Kursoppgaver kostnad	Totalt antall timer undervisning og oppgaver	Totalt antall kostn. Undervisn. og oppg.
JUS3111																									
Formuerett I	30	1440																							
Introduksjon	1	48	8											8	8	16	31 200			0			0		16
Obligasjonsrett 1	14	672	24	18		30		8	2	8	2			168	168	336	655 200	1	1	64 500	1	1	64 500		402
Obligasjonsrett 2	6	288	10	6		30		8	2	8	2			58	58	116	226 200	1	1	64 500			0		149
Avtalerett	4	192	10											10	10	20	39 000	1	1	64 500			0		53
Obligatorisk oppgavekurs	5	240		10		25		10	5	10	5			100	100	200	390 000			0	1	1	64 500		233
Basisgrupper					20		24	11	4	11	4	11	11	220	220	440	858 000			0			0		440
Oppsamlingskurs Obligatorisk kurs				10		5		1	1	1	1			10	10	20	39 000			0	1	1			
Kurs i Lovdata				10		25		10	10	10	10			100	100	200	390 000			0					
Oppsamlingskurs Lovdata				2		5		1	1	1	1			2	2	4	7 800			0					
JUS3211														0	0	0				0			0		0
Formuerett II 20 sp	20	960												0	0	0			0			0		0	0
Dynamisk tingsrett	6	288	24	20		37		6	3	6	3			144	144	288	561 600	1	1	64 500	1	1	64 500		354
Selskapsrett	6	288	16	16		37		6	3	6	3			112	112	224	436 800	1	1	64 500	1	1	64 500		290
Rettshistorie	8	384	16	8		55		4		4				48	48	96	187 200	1	1	64 500			0		129
														0	0	0			0			0		0	0
Oppgaveløsningsseminar fak.opp			12											12	12	24	46 800			0			0		24
Totalt undervisning		2400	108	100	20									992	992	1 984	3 822 000	6	6	387 000	5	5	258 000	2 091	4 467 000

Forventet antall studenter pr semester	250
Timer disponibelt totalt	2 800
Timer pr studiepoeng	20

1950
300

Budsjett																					
Fag	Studiepoeng	Timer disponibelt pr år	Forelesnings-timer	kurs-timer	Antall deltakere per kurs	Antall grupper kurs vår	Herav antall eksterne kurs vår	Antall grupper høst	Herav antall eksterne kurs høst	Antall timer vår	Antall timer høst	Antall timer planlagt pr år	Total undervisningskostnad	Fakultetsopp-gaver som tilbys vår	Fakultetsopp-gaver som tilbys høst	Fakultetsopp-gaver kostnad	Kursopp-gaver som tilbys vår	Kursopp-gaver som tilbys høst	Kursopp-gaver kostnad	Totalt antall timer undervisn. og oppg.	Totalt kostn. undervisn. og oppg.
JUS4211																					
Prosess og strafferett	30	1200										994									
Introduksjon (4211)			3																		
Sivilprosess	10	400	20	18	35	7	5	7	5	146	146	292	569 400	1	1	37 500	1	1	37 500	330	
Strafferett	10	400	20	16	35	7	6	7	6	132	132	264	514 800	1	1	37 500	1	1	37 500	302	
Straffeprosess	10	400	20	16	35	7	5	7	5	132	132	264	514 800			0	1	1	37 500	283	
Yrkesteknikk			0							0	0	0	0			0			0	0	
Rettskurs				9	25	6		6		54	54	108	210 600			0			0	108	
Prosjektkurs (tidl klinisk)*			2	6	50	2		2		14	14	28	54 600			0			0	28	
Manuduksjoner			13			0				13	13	26	50 700			0			0	26	
Oppgaveløsningsseminar fak.opp-g			6			6				6	6	12	23 400			0			0	12	
																0			0	0	
JUS4111																					0
Metode og etikk	10	400										360									360
Introduksjon (4111)			2			0				2	2	4	7 800			0			0	4	
Metode	7	280	18	8	15	12	2	12	2	114	114	228	444 600	1	1	37 500			0	247	
Etikk	3	120	4	8	40	9	3	6	1	76	52	128	249 600	1	1	37 500			0	147	
Perspektivfag 4121/4122 (10 sp hver)																0			0	0	
intro i rettsøkonomi/retts-sosiologi			3							3	3	6	11 700			0			0	6	
Retts-sosiologi (økning høst 2015)	10	400	12	8	35	4	2	4	2	44	44	88	171 600	1	1	37 500			0	107	
Rettsøkonomi	10	400	14	10	35	3	2	3	2	44	44	88	171 600	1	1	37 500			0	107	
Rettsfilosofi	10	400	12	8	18	3		3		36	36	72	140 400	1	1	37 500			0	91	
Manuduksjoner (spørre-time) Metode			2							2	2	4	7 800			0			0	4	
Oppgaveløsningsseminar fak.opp-g**			10							10	10	20	39 000			0			0	20	
Totalt		2800	148	107						828	804	1 632	3 143 400	7	7	262 500			112 500	1 824	3 518 400

*Ikke undervisning i 2016
** Tatt utgangspunkt i at Rettsfilosofi har Fakultetsopp-gave

Timesats undervisning 1 950

Fag	Studiepoeng	Timer disponibelt pr emne	Forelesningstimer			Total undervisningskostnad	Antall eksterne forelesningstimer	Ekstern kostnad	Eksterne timer
			Antall timer vår	Antall timer høst	Antall timer planlagt pr år				
Grunnleggende skatterett	10	40	20	0	20	39 000	0	0	
Rettsøkonomi	10	40	0	0	0	0	0	0	
Petroleumskontrakter	10	40	20	20	40	78 000	0	0	
Arbeidsrett, kol.del	10	20	22		22	42 900	0	0	
Barnerett	10	20	20		20	39 000	0	0	
Bygge- og entrepriserett	10	20	20		20	39 000	0	0	
Design-, varemerke- og patentrett	10	20	20		20	39 000	0	0	
Forsikringsrett	10	20	20		20	39 000	0	0	
Husleie- og eiersekseksjonsrett	10	20	0		0	0	0	0	
Informasjonsrett	10	20			0	0	0	0	
Kommunalrett	10	20	4		4	7 800	0	0	
Konkurranserett	10	20			0	0	0	0	
Kriminologi	10	20			0	0	0	0	
Odels- og åsetesrett	10	20			0	0	0	0	
Personvern	10	20			0	0	0	0	
Romersk rett	10	20			0	0	0	0	
Selskapsrett	10	20	20		20	39 000	0	0	
Sjørett: Kontrakter JUS5403	10	20	20		20	39 000	0	0	
Sjørett: Ansvar & forsikring	10	20	22		22	42 900	0	0	

Sosialrett	10	20	4		4	7 800		0	0
Trygderett	10	20	20		20	39 000		0	0
Utlendingsrett	10	20	20		20	39 000		0	0
Markedsrett	10	20	20	20	40	78 000		0	0
Internasjonal gjeldsforfølgingsrett	10	20	20		20	39 000		0	0
Finansmarkedsrett	10	20		20	20	39 000		0	0
Almen rettsteori	10	20	0		0	0		0	0
Diskriminerings- og likestillingsrett	10	20		20	20	39 000		0	0
Ekspropriasjonsrett	10	20		20	20	39 000		0	0
Europarett	10	20			0	0		0	0
Garantirett	10	20			0	0		0	0
Helserett	10	20		27	27	52 650		0	0
Int. privatrett	10	20		20	20	39 000		0	0
Lovgivningslære	10	20		20	20	39 000			
Int. menneskerettigheter	10	20		20	20	39 000		0	0
Naturressursrett	10	20	0	0	0	0		0	0
Opphavsrett	10	20		20	20	39 000		0	0
Petroleumsrett JUS5410	10	20		20	20	39 000		0	0
Rettslig bevisteori	10	20		20	20	39 000			
Rettshistorie	10	20		20	20	39 000		0	0
Retts sosiologi	10	20			0	0		0	0
Samerett	10	20		4	4	7 800		0	0
Skatterett	10	20		20	20	39 000		0	0
Grunnleggende regnskapsforståelse	10	20		12	12	23 400		0	0
Arbeidsrett, ind.del	10	20		22	22	42 900		0	0
Grunnleggende skatterett	10	20	20	0	20	39 000		0	0

Markedsrett	10	20		20	20	39 000		0	0
Emner som tilbys på engelsk								0	0
English Law of Contract	10	40	22	22	44	85 800		0	0
Comparative Public Law	10	20	22			42 900			
Criminology	10	20	22		22	42 900		0	0
EU- Substantive Law	10	20	22		22	42 900		0	0
Electronic Commerce Law	10	20	22		22	42 900		0	0
Enforcement and dispute Resolution in Digital Context	10	20	22		22	42 900		0	0
International Climate change and Energy Law	10	20	22		22	42 900		0	0
International commercial Law	10	20	22		22	42 900		0	0
International Constitutional Law and Democracy	10	20	22		22	42 900		0	
International Criminal Law	10	20	22		22	42 900		0	0
International Investment Law	10	20	22		22	42 900		0	0
Law of the Sea	10	20	22		22	42 900			
Marine Insurance	10	20	22		22	42 900		0	0
Petroleum Law JUS5411	10	20	22		22	42 900		0	0
Privacy, DataProtection and Lex Informatica	10	20	22		22	42 900		0	0
Refugee and Asylum Law	10	20	22		22	42 900		0	0
Women's Law and Human Rights	10	20	22		22	42 900		0	0

International Comparative Labour Law	10	20	22		22	42 900		0	0
Comparative Private Law	10	20		22	22	42 900		0	0
EU Competition Law	10	20		22	22	42 900		0	0
Electronic Communications law	10	20		22	22	42 900		0	0
Intellectual Property Law in the Information Society	10	20		22	22	42 900		0	0
International Commercial Arbitration	10	20		22	22	42 900		0	0
International Environmental Law	10	20		22	22	42 900		0	0
International Environmental Law and Economics			s		0	0		0	0
Internet Governance	10	20		22	22	42 900		0	0
International Human Rights Law: Institutions and procedures	10	20		22	22	42 900		0	0
International Humanitarian Law	10	20		22	22	42 900		0	0
International Trade Law	10	20		22	22	42 900		0	0
Maritime Law- Contracts	10	20		22	22	42 900		0	0
Maritime Law- Liability and Insurance	10	20		22	22	42 900		0	0
Public International Law	10	20		22	22	42 900		0	0
Counter-terroisme and Human rights(veksler med humr5134)	10	20		0	0	0	0	0	0
The Right to Peace(veksler med JUS5503)	10	20		22	22	42 900		0	0

Legal Writing and Oral Advocacy in International Law	10	20		22	22	42 900	0		
Totalt			708	697	1 383	2 739 750	276,6	539370	0

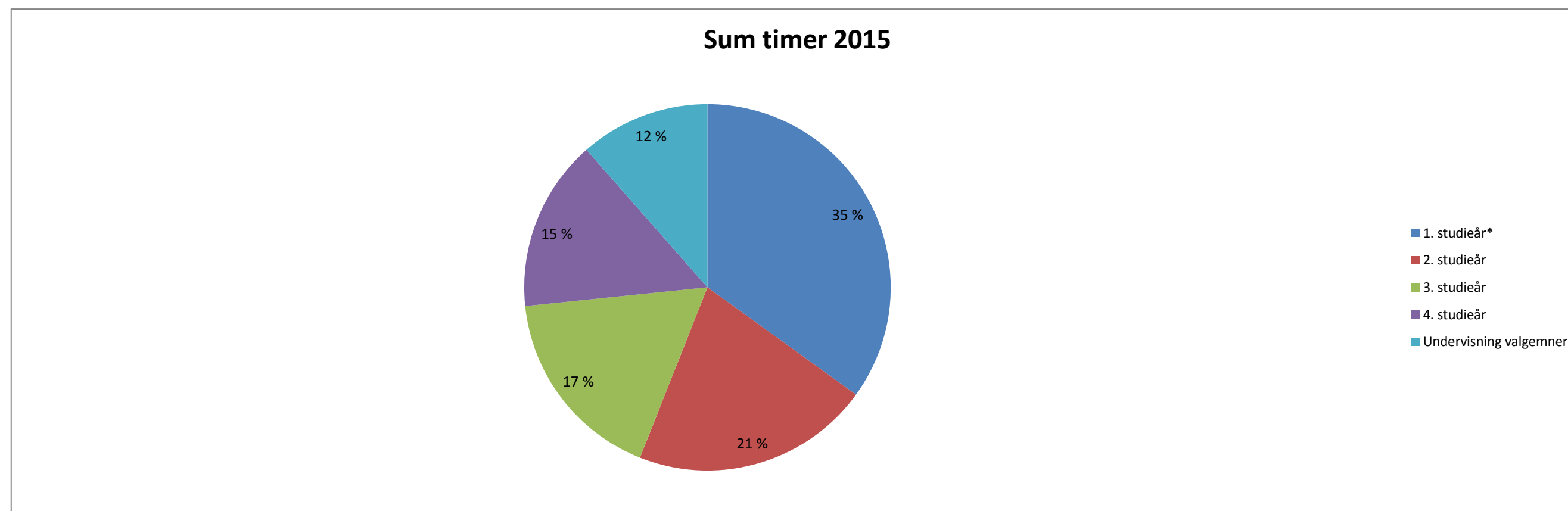
Andre undervisningstiltak i jusstudiet og undervining i andre studieprogrammer

		andel eksterne
Internasjonale mastergrader	500 000	20 %
Språkfag, jf tabell nedenfor	577 500	20 %
Emneleveranser, jf tabell nedenfor	343 900	20 %
Veiledning i jusstudiet (30 og 60 sp)	2 663 700	50 %
Internasjonalisering, inkl 25' til nordisk prosedyrekonk.	343 000	
Kriminologi og retts sosiologi	260 000	100 %
DRI + Forvaltn.inf.master, jf oversikt fra AFIN	260 000	40 %
SUM	4 948 100	

Budsjett diverse undervisning:	Sats kroner	timer vår	timer høst	sum kroner	andel eksterne
word-kurs	174	135	135	47 007	20 %
Språkfag (engelsk, tysk og fransk for jurister)					
Engelsk:	1 950	52	60	218 400	218 400
Tysk:	1 900	57	60	222 300	73 359
Fransk:	1 900	36	36	136 800	0
Sum språkfag				577 500	115 500
				0	0
Emneleveranser:				0	0
JUROFF1201 (Forvaltningsrett for ikke-jurister) 33 t F, 4 K à 8 t	1 900	-	65	123 500	24 700
JUROFF1410 (Folkerett) Vår 2 K à 10 t	1 900	20	-	38 000	7 600

Oppsummering	2016				2015		Sum timer 2015	Sum timer 2014
	Antall timer undervisning	Antall timer oppgaver	Kostnad kr	Ekstern kostnad	Kostnad kr	Ekstern kostnad		
1. studieår*	3 810	400	5 582 654	1 674 796	6 210 554	1 863 166	4 210	4 524
2. studieår	2 296	238	4 667 486	1 400 246	4 671 386	1 401 416	2 534	2 361
3. studieår	1 984	107	4 467 000	1 340 100	4 264 200	1 279 260	2 091	1 832
4. studieår	1 632	192	3 518 400	1 055 520	3 443 400	1 033 020	1 824	1 778
Undervisning valgemner	1 383		2 739 750	821 925	2 603 250	780 975	1 383	1 276
Internasjonale master			500 000	150 000	500 000	150 000		
Språkfag			577 500	115 500	577 500			
Emneleveranser			343 900	103 170	343 900	103 170		
Veiledning	1 950		2 663 700	1 864 590	2 663 700	1 864 590		
Internasjonalisering			343 000	137 200	316 000	94 800		
Kriminologi og retts sosiologi			260 000	260 000	260 000			
DRI + Forvaltn.inf.master			260 000	104 000	260 000			
Totalt			25 923 390	9 027 047	26 113 890	8 570 397		

*inkl 1728 timer studentledete kollokvier

Til: PMR

Dato: 12.10.2015

Saksbehandler: RandiSaunes

Eksamensbudsjett 2016

Følgende forutsetninger er lagt til grunn for eksamensbudsjettet:

Eksamensbudsjettet for 2016 er på ca. 15,8 mill. og er nokså sammenfallende med budsjett for 2015, som var på 16,1 mill. Prognoser for antall fremmøtte legges til grunn for budsjettet, samt revidering etter regnskapet for 2. tertial.

Følgende kommentarer for 2016:

- Siste eksamen i JUR4000P er våren 2016, og det vil derfor også arrangeres utsatt prøve på emnet.
- Det er forventet et høyere antall privatister på 1. studieår, da FU Molde har besluttet å legge ned bachelorstudiet i JUS. Privatistene som har påbegynt jusstudiet vil derfor avlegge eksamen ved vårt fakultet i JUS1111 og JUS1211 i 2016, ettersom disse emnene er åpne for privatister. Dette forventes å utgjøre ca. 130 studenter (på hvert av emnene) til neste år.
- Vi har et relativt høyt antall kandidater til masteroppgaver og på valgemnene, begrunnet med at vi i 2016 og 2017 forventes et høyt antall privatister på 5. studieår.
- Det er en viss økning i andel interne lærere i sensuren på studieårseksamener (fra 10% til 15% på enkelte studieår.)

Det juridiske fakultet, timebudsjett eksamen 2016

Sensurbudsjettet inkl eksamensvakter

Emne	Tiltaks- kode	Antall kandi- dater	herav antall ordin- ære	herav antall privat- ister	Sats (kroner pr sensur- ering)	Ant sens- orer	Kostn pr kandi- at	Sens- ur kost- nad	Andel intern- e senso- rer	Sum kost- nad ekst- erne senso- rer	Arbeids- giverav- gift	Totale kostnader	
Eksamen 1. studieår, 1. semester	693100	630	400	240	449	2	898	565 740	15 %	480 879	67 804	548 683	X
Eksamen 1. studieår, 2. semester	693100	600	400	190	449	2	898	538 800	15 %	457 980	64 575	522 555	X
Eksamen 2. studieår, 1. semester	693200	450	450		449	2	898	404 100	15 %	343 485	48 431	391 916	X
Eksamen 2. studieår, 2. semester	693200	425	425		449	2	898	381 650	10 %	343 485	48 431	391 916	X
Exfac	693009	350	350		449	2	898	314 300	10 %	282 870	39 885	322 755	X
Eksamen 3. studieår, 1. semester	693300	430	430		449	2	898	386 140	15 %	328 219	46 279	374 498	X
Eksamen 3. studieår, 2. semester	693300	425	425		447	2	894	379 950	15 %	322 958	45 537	368 495	X
Eksamen 4. avdeling, gammel ordning	693400	190	0	190	898	2	1 796	341 240	10 %	307 116	43 303	350 419	X
Eksamen 4. studieår, 1. semester	693400	380	380		316	2	631	239 780	10 %	215 802	30 428	246 230	X
Eksamen 4. studieår, 2. semester	693400	450	450		449	2	898	404	10 %	363	51 280	414 970	X

=Tall som seksjonsleder
eksamen utarbeider

2. semester								100		690			
Eksamen 4. studieår, JUS4121 og JUS422	693400	350	350	449	2	898	314 300	10 %	282 870	39 885	322 755	X	
Masteroppg 30 SP	693001	550	550	2 528	2	5 056	2 780 800	20 %	2 224 640	313 674	2 538 314	X	
Masteroppg 60 SP	693004	45	45	4 740	2	9 480	426 600	30 %	298 620	42 105	340 725	X	
Valgemner lavere grad, inkl. 3. studieår	691020	2 000	2 000	316	2	631	1 262 000	20 %	1 009 600	142 354	1 151 954	X	
Valgemner høyere grad, inkl. valgemner 4. studieår	692020	2 400	2 400	316	2	631	1 514 400	20 %	1 211 520	170 824	1 382 344	X	
Språkeksamener	693008	30	30	1 100	2	2 200	66 000	20 %	52 800	7 445	60 245	X	
Internasj. Mastergrader	692504	80	80	2 400	2	4 800	384 000	20 %	307 200	43 315	350 515	X	
DRI	692107	175	175	449	2	898	157 150	20 %	125 720	17 727	143 447	X	
BA KRIM/RSOS	691010	620	620	400	2	800	496 000	20 %	396 800	55 949	452 749	X	
MA KRIM/RSOS	692106	180	180	450	2	900	162 000	20 %	129 600	18 274	147 874	X	
klager	690004	650	650			0	900 000	10 %	810 000	114 210	924 210	X	
utsatt prøve	690005	75	75	316	2	631	47 325	10 %	42 593	6 006	48 598	X	
Sum		11 485	10 865	620		1 085	### ### ##		10 338 446	1 457 721	11 796 167		
Sum kostnader sensur							###		10	1 457	11 796 167		

								###		338	721	
								##		446		

										Sum nett o kost nad er	Sosiale kostna der	Totale kostnader		
								2		2				
vakter og studentrepr.	690012							600		600	728			
								000		000	000	3 328 000	X	
Diverse driftskostnader	690000							400		400	112			
								000		000	000	512 000	X	
Tilsynssensor	691315							75		75				
								000		000	21 000	96 000	X	
Bokkontroll	690016							90		90				
								000		000	25 200	115 200	X	
Eksamen 2015								###		13				
								###		503	2 343			
								##		446	921	15 847 367		
Kostnad pr kand								1						
										361				

								2					
								197					
Privatistinntekter	699000							500		500			X
JUS1111				240	1 800			432		432			
								000		000			
JUS1211				190	3 950			750		750			
								500					

4.avd.		140	7 250	1 015 000
--------	--	-----	-------	-----------------

Dato:
21.09.2015

Kommentarer til klageomgangen på rettsstudiet våren 2015

Andre semester med blind klagesensur har blitt gjennomført, og vi har nå begynt å se visse tendenser etter at den nye ordningen tredde i kraft.

Fakultetet behandlet omtrent like mange klager som første semester med blind klagesensur, og det ser dermed ut som om den nye ordningen ikke har ført til at færre studenter klager på eksamenkarakteren. Resultatene er relativt like som første semester med blind klagesensur;

Det er flere tilfeller av at over halvparten av kandidatene på et semester får endret karakter i klageomgangen. Det er også jevnt over flere som får endret karakteren i klageomgangen enn før blind klagesensur ble innført. Vi erfarer også flere tilfeller av at studentene får endret karakteren opptil to karakterer. Dette gjelder også på studieårene.

Samtidig er det langt flere som går ned i karakter i klageomgangen enn tidligere, med andre ord er det større variasjon. Variasjonen er imidlertid større på valgemnene enn på studieårene.

Disse endringene gjelder også masteroppgaver. Flere fikk endret karakteren i klageomgangen, og tre kandidater gikk fra D-F. Dette kan innebære at kandidaten går fra fullført til ikke fullført grad.

Dette til orientering.

Med vennlig hilsen

Eline Sørensen
Rådgiver
T: 22845774

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Oversikt over klageomgangen våren 2015

Studieår	Emne	Kandidater møtt til eksamen	Antall klager/prosent	Uendret	Gunst	Ugunst	Oversikt over avvik, mer enn én karakter
1. studieår	JUS1111	284	27 klager = 9,5 %	16	6	5	Ingen
1. studieår	JUS1211	282	18 klager = 6,4 %	10	8	0	D-B
2. studieår	JUS2111	229	41 klager = 17,9 %	15	22	4	D-B D-B C-A C-E E-C F-D C-A E-C
2. studieår	JUS2211	234	55 klager = 23,5 %	22	31	2	D-B E-C E-C C-A
3. studieår	JUS3111	243	43 klager = 17,69 %	19	16	8	C-E
3. studieår	JUS3211	247	35 klager = 14,17 %	14	15	6	D-B D-B D-B
4. studieår	JUS4211	268	70 klager = 26 %	38	17	15	D-F D-F C-E F-D C-E
4. studieår	JUS4111	207	26 klager = 12,5 %	6	18	2	D-B D-B C-A C-A D-B
4. studieår	JUS4121	67	15 klager = 22 %	10	5	0	D-B
4. studieår	JUS4122	118	19 klager = 16 %	10	7	2	C-E C-A
Valgemner	JUR-emner	608	65 klager = 10,69 %	29	22	14	F-C

Oversikt over klageomgangen våren 2015

bachelornivå							D-B B-D D-F C-F C-E C-A
Valgemner masternivå	JUS-emner	1106	122 klager = 11,03 %	59	51	12	E-C D-B F-D C-A E-C C-A E-B C-E C-A D-B E-B D-F D-B D-B D-B F-D
Masteroppgave 30 sp.	JUR5030	283	36 klager = 12,72 %	14	17	5	E-C D-F C-A D-F D-F

Sensur klageomgang

JUS1111 – Privatrett I

Vår 2015

284 antall kandidater oppe til eksamen

27 klager: 9,5 %

GUNST: 6 = 22,2 %

UGUNST: 5 = 18,5 %

UENDRET: 16 = 59,3 %

KANDNR.	ENDRET	OPPRINNELIG KARAKTER	KLAGE KARAKTER
1004	GUNST	C	B
1022	NEI	C	C
1023	NEI	C	C
1051	NEI	E	E
1117	NEI	C	C
1122	NEI	C	C
1147	NEI	D	D
1157	UGUNST	E	F
1160	UGUNST	C	D
1168	NEI	C	C
1174	NEI	C	C
1177	GUNST	C	B
1185	GUNST	D	C
1187	NEI	C	C
1190	GUNST	D	C
1194	UGUNST	C	D
1210	NEI	C	C
1217	GUNST	D	C
1221	NEI	D	D
1222	NEI	C	C
1239	GUNST	E	D
1246	NEI	C	C
1250	NEI	D	D

1261	UGUNST	D	E
1263	NEI	D	D
1288	NEI	D	D
1315	UGUNST	B	C

Sensur klageomgang

JUS1211 – Privatrett II

Vår 2015

282 antall kandidater oppe til eksamen

18 klager: 6,4 %

GUNST: 8 = 44,4 %

UGUNST: 0

UENDRET: 10 = 55,6 %

KANDNR.	ENDRET	OPPRINNELIG KARAKTER	KLAGE KARAKTER
1351	GUNST	E	D
1362	NEI	F	F
1372	GUNST	D	C
1383	NEI	C	C
1386	GUNST	D	B
1397	GUNST	C	B
1403	NEI	C	C
1409	GUNST	C	B
1419	NEI	C	C
1423	GUNST	C	B
1467	NEI	C	C
1541	GUNST	C	B
1555	GUNST	D	C
1557	NEI	C	C
1559	NEI	C	C
1581	NEI	D	D
1588	NEI	F	F
1604	NEI	C	C

Sensur klageomgang

JUS2111 - Statsforfatningsrett og internasjonal rett

Vår 2015

229 antall kandidater oppe til eksamen

41 klager = 17,9 %

GUNST: 22

UGUNST: 4

KANDNR	ENDRET	OPPRINNELIG KARAKTER	KARAKTER ETTER KLAGE
2037	GUNST	C	B
2039	GUNST	D	B
2041	GUNST	D	B
2051	NEI	C	C
2066	GUNST	D	C
2068	GUNST	C	B
2070	NEI	D	D
2072	UGUNST	D	E
2082	NEI	D	D
2089	NEI	D	D
2106	GUNST	C	A
2113	NEI	C	C
2131	UGUNST	C	D
2132	UGUNST	C	E
2137	NEI	D	D
2141	NEI	D	D
2138	NEI	D	D
2142	GUNST	D	C
2143	GUNST	C	B
2154	GUNST	D	C
2157	UGUNST	C	D
2162	GUNST	D	C
2169	GUNST	D	C
2177	NEI	E	E
2180	NEI	F	F
2191	GUNST	E	C
2192	GUNST	D	C

2201	NEI	F	F
2205	GUNST	D	C
2206	GUNST	D	C
2207	GUNST	F	D
2209	GUNST	D	C
2216	GUNST	D	C
2220	GUNST	C	A
2223	NEI	C	C
2240	NEI	D	D
2241	NEI	C	C
2254	NEI	F	F
2255	GUNST	E	C
2259	GUNST	C	B
2263	GUNST	C	B

Sensur klageomgang

JUS2211 Forvaltningsrett

Vår 2015

234 antall kandidater oppe til eksamen

55 klager = 23,5%

GUNST: 31

UGUNST: 2

KANDNR	ENDRET	OPPRINNELIG KARAKTER	KARAKTER ETTER KLAGE
2307	UGUNST	C	D
2312	NEI	D	D
2322	NEI	D	D
2325	UGUNST	C	D
2341	GUNST	D	C
2342	GUNST	E	D
2357	GUNST	D	B
2365	NEI	C	C
2366	GUNST	D	C
2373	GUNST	D	C
2374	GUNST	E	D
2378	GUNST	C	B
2383	GUNST	C	B
2386	NEI	C	C
2387	GUNST	E	C
2405	GUNST	C	B
2406	NEI	D	D
2407	GUNST	C	B
2416	NEI	C	C
2417	NEI	D	D
2423	GUNST	D	C
2426	GUNST	F	E
2427	NEI	C	C
2429	GUNST	E	D
2433	NEI	D	D
2443	GUNST	D	C
2447	GUNST	E	D

2448	GUNST	D	C
2450	GUNST	D	C
2456	NEI	F	F
2458	NEI	C	C
2463	GUNST	D	C
2470	GUNST	E	C
2472	NEI	C	C
2475	GUNST	C	B
2476	NEI	C	C
2479	NEI	D	D
2483	NEI	C	C
2487	NEI	C	C
2488	GUNST	C	B
2490	NEI	C	C
2498	GUNST	C	A
2502	NEI	D	D
2508	NEI	C	C
2510	NEI	C	C
2511	GUNST	F	E
2512	GUNST	D	C
2513	NEI	F	F
2517	NEI	B	B
2527	GUNST	E	D
2532	GUNST	F	E
2538	GUNST	D	C
2539	GUNST	D	C
2540	GUNST	D	C
2541	GUNST	F	E

Sensur klageomgang

JUS3111 – Formuerett I

Vår 2015

243 antall kandidater oppe til eksamen

43 klager: 17,69 %

GUNST: 16 = 37,2 %

UGUNST: 8 = 18,6 %

UENDRET: 19 = 44,2 %

KANDNR:	ENDRET	OPPRINNELIG KARAKTER	KLAGE KARAKTER
3001	GUNST	E	D
3011	NEI	D	D
3012	GUNST	C	B
3015	GUNST	D	C
3019	NEI	C	C
3031	GUNST	C	B
3036	GUNST	C	B
3038	GUNST	D	C
3046	NEI	E	E
3047	GUNST	D	C
3057	NEI	C	C
3087	UGUNST	D	E
3091	GUNST	C	B
3102	GUNST	D	C
3105	NEI	C	C
3108	NEI	D	D
3115	NEI	D	D
3119	GUNST	C	B
3131	NEI	F	F
3134	NEI	D	D
3139	GUNST	D	C
3141	GUNST	D	C

3145	GUNST	D	C
3153	NEI	C	C
3166	GUNST	B	A
3167	NEI	D	D
3173	NEI	D	D
3188	UGUNST	C	D
3189	NEI	C	C
3192	NEI	C	C
3196	UGUNST	C	D
3218	UGUNST	C	D
3222	UGUNST	C	D
3223	GUNST	C	B
3227	GUNST	D	C
3228	NEI	D	D
3229	NEI	D	D
3234	NEI	C	C
3238	UGUNST	C	D
3242	UGUNST	C	D
3250	NEI	D	D
3255	NEI	D	D
3258	NEI	D	D

Sensur klageomgang

JUS3211 – Formuerett II

Vår 2015

247 antall kandidater oppe til eksamen

35 klager = 14,17 %

GUNST: 15 = 42,86 %

UGUNST: 6 = 17,14 %

UENDRET: 14 = 40,0 %

KANDNR:	ENDRET	OPPRINNELIG KARAKTER	KLAGE KARAKTER
3291	GUNST	C	B
3294	NEI	C	C
3295	GUNST	D	C
3299	GUNST	D	C
3316	NEI	B	B
3315	GUNST	D	B
3318	NEI	C	C
3322	GUNST	C	B
3326	GUNST	D	B
3327	GUNST	D	B
3329	NEI	C	C
3331	GUNST	C	B
3339	GUNST	D	C
3345	GUNST	C	B
3363	GUNST	C	B
3365	GUNST	C	B
3371	NEI	C	C
3372	NEI	C	C
3374	UGUNST	C	D
3398	UGUNST	C	D
3400	UGUNST	C	D
3418	UGUNST	D	E

3426	GUNST	D	C
3427	GUNST	D	C
3444	NEI	C	C
3446	NEI	C	C
3453	NEI	C	C
3458	NEI	C	C
3462	NEI	C	C
3464	NEI	D	D
3482	GUNST	D	C
3492	UGUNST	C	D
3494	NEI	C	C
3512	NEI	C	C
3518	UGUNST	C	D

Sensur klageomgang

Jus4111 -

Vår 2015

207 kandidater oppe til eksamen

26 KLAGER = 12,5 %

GUNST: 18

UGUNST: 2

KANDNR.	ENDRET	OPPRINNELIG KARAKTER	KLAGE KARAKTER
4472	GUNST	C	B
4474	GUNST	D	C
4481	GUNST	E	D
4482	GUNST	C	B
4486	GUNST	D	C
4502	NEI	C	C
4524	GUNST	D	B
4539	GUNST	C	B
4543	GUNST	D	C
4550	Nei	C	C
4551	GUNST	D	C
4556	NEI	D	D
4580	GUNST	D	B
4583	UGUNST	C	D
4618	GUNST	D	C
4625	UGUNST	C	D
4629	NEI	C	C
4633	NEI	D	D
4638	GUNST	B	A
4655	GUNST	E	D
4658	NEI	D	D
4660	GUNST	C	A
4662	GUNST	D	C
4663	GUNST	C	A
4664	GUNST	D	B
4671	GUNST	C	B

Sensur klageomgang

JUS4211 – Prosess og Strafferett

Vår 2015

267 kandidater oppe til eksamen

71 KLAGER = 26,6 %

GUNST: 17 = 23,9 %

UGUNST: 15 = 21,1 %

Uendret: 39 = 55,0 %

KANDNR.	ENDRE T	OPPRINNELIG KARAKTER	KLAGE KARAKTER
4687	NEI	D	D
4690	NEI	E	E
4692	GUNST	C	B
4695	NEI	F	F
4696	NEI	D	F
4699	UGUNST	D	E
4700	NEI	B	B
4703	UGUNST	E	F
4706	UGUNST	C	D
4708	NEI	C	C
4709	UGUNST	D	F
4710	NEI	D	D
4718	UGUNST	D	E
4733	UGUNST	D	F
4745	UGUNST	C	E
4751	UGUNST	C	D
4752	NEI	C	C
4754	NEI	C	C
4757	NEI	C	C
4758	NEI	D	D
4760	NEI	D	D
4762	NEI	D	D
4771	GUNST	C	B
4781	NEI	D	D

4784	NEI	D	D
4787	GUNST	D	C
4791	GUNST	D	C
4792	NEI	D	D
4793	NEI	C	C
4794	GUNST	E	D
4798	UGUNST	C	D
4808	NEI	C	C
4809	NEI	F	F
4811	NEI	E	
4818	GUNST	D	C
4820	NEI	D	D
4824	GUNST	C	B
4827	NEI	C	C
4829	GUNST	C	B
4835	GUNST	C	B
4836	NEI	C	C
4838	NEI	C	C
4839	NEI	C	C
4840	NEI	D	D
4842	UGUNST	C	D
4845	NEI	B	B
4849	NEI	D	D
4855	UGUNST	D	E
4862	NEI	D	D
4864	UGUNST	C	D
4866	NEI	D	D
4869	UGUNST	C	D
4880	NEI	D	D
4891	GUNST	B	A
4893	NEI	D	D
4894	GUNST	E	D
4895	GUNST	F	D
4901	GUNST	E	D
4903	GUNST	D	C
4906	NEI	D	D
4920	UGUNST	C	D
4923	NEI	D	D
4925	NEI	D	D
4927	GUNST	E	D
4928	GUNST	D	C

4935	NEI	D	D
4936	NEI	E	E
4950	GUNST	E	D
4958	NEI	C	C
4960	NEI	D	D
4964	UGUNST	C	E

Sensur klageomgang

JUS4121 -

Vår 2015

67 kandidater oppe til eksamen

15 KLAGER = 22 %

GUNST: 5

UGUNST: 0

KANDNR.	ENDRET	OPPRINNELIG KARAKTER	KLAGE KARAKTER
4253	GUNST	D	C
4262	Nei	B	B
4265	Nei	E	E
4267	GUNST	D	B
4278	Nei	D	D
4281	Nei	C	C
4282	Nei	C	C
4293	Nei	C	C
4295	Nei	C	C
4296	GUNST	C	B
4314	Nei	C	C
4317	GUNST	B	A
4318	GUNST	D	C
4319	Nei	C	C
4320	Nei	C	C

Sensur klageomgang JUS4122 - Vår 2015

118 kandidater oppe til eksamen

19 KLAGER = 16 %

GUNST: 7

UGUNST: 2

KANDNR.	ENDRET	OPPRINNELIG KARAKTER	KLAGE KARAKTER
4348	UGUNST	E	F
4356	UGUNST	C	E
4359	NEI	C	C
4374	NEI	C	C
4384	NEI	C	C
4405	GUNST	B	A
4406	NEI	C	C
4414	GUNST	B	A
4419	NEI	C	C
4421	GUNST	D	C
4423	GUNST	C	A
4426	NEI	D	D
4435	GUNST	D	C
4437	GUNST	C	B
4442	NEI	C	C
4448	NEI	C	C
4449	GUNST	D	C
4451	NEI	C	C
4454	NEI	C	C

Sensur klageomgang

JUR5030 - Masteroppgave

Vår 2015

383 kandidater oppe til eksamen

klager: 35

GUNST: 19

UGUNST: 5

UENDRET: 11

KANDNR.	ENDRET	OPPRINNELIG KARAKTER	KLAGE KARAKTER
503	NEI	C	C
521	GUNST	D	C
524	GUNST	C	B
530	NEI	C	C
540	GUNST	C	B
543	GUNST	E	D
544	GUNST	E	D
549	UGUNST	C	D
555	NEI	C	C
558	GUNST	C	B
574	GUNST	D	C
589	GUNST	C	B
602	GUNST	E	C
622	NEI	C	C
625	NEI	C	C
627	GUNST	E	D
632	GUNST	B	A
643	NEI	E	E
662	GUNST	C	B
687	GUNST	D	C
692	UGUNST	D	F
709	NEI	C	C
710	GUNST	C	A

715	NEI	F	F
727	UGUNST	D	F
740	UGUNST	D	F
752	GUNST	C	B
772	GUNST	B	A
773	GUNST	D	C
777	GUNST	C	B
789	UGUNST	B	C
790	NEI	C	C
792	NEI	D	D
800	NEI	B	B
806	GUNST	C	B

Sensur klageomgang, valgemner bachelor vår 2015

JUR1120 – Utlendingsrett

94 kandidater oppe til eksamen

klager: 4 = 4,3 %

GUNST: 2 = 50 %

UGUNST: 0

UENDRET: 2 = 50 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
7320	NEI	C	C
7356	GUNST	F	C
7378	NEI	F	F
7398	GUNST	F	E

JUR1220 – Bygge- og entrepriserett

33 kandidater oppe til eksamen

klager: 9 = 27,3 %

GUNST: 6 = 66,7 %

UGUNST: 0

UENDRET: 3 = 33,3 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
7882	GUNST	D	C
7821	GUNST	C	B
7826	NEI	B	B
7842	NEI	D	D
7855	GUNST	D	C
7858	GUNST	E	D
7870	NEI	C	C
7872	GUNST	F	E
7874	GUNST	D	B

JUR1230 – International Commercial Law

42 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 2,4 %

GUNST: 0**UGUNST:** 0

UENDRET: 1 = 100 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
7711	NEI	C	C

JUR1260 – English Law of Contract

11 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 9 %

GUNST: 0

UGUNST: 0

UENDRET: 1 = 100 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
8165	NEI	F	F

JUR1285 - Markedsrett

21 kandidater oppe til eksamen

klager: 6 = 28,6 %

GUNST:

UGUNST: 2 = 33,3 %

UENDRET: 4 = 66,7 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
7097	NEI	C	C
7098	NEI	C	C
7102	NEI	C	C
7115	UGUNST	C	D
7116	NEI	C	C

7117	UGUNST	C	D
------	--------	---	---

JUR1430 – Petroleumskontrakter

7 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 = 28.6 %

GUNST: 0

UGUNST: 1 = 50 %

UENDRET: 1 = 50 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
8020	NEI	C	C
8022	UGUNST	B	C

JUR1440 – EU Substantive Law

33 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 = 6,1 %

GUNST: 2 = 100 %

UGUNST: 0

UENDRET: 0

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
7858	GUNST	D	C
7911	GUNST	F	E

JUR1450 – Marine Insurance

6 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 16,6 %

GUNST: 1 = 100 %

UGUNST: 0

UENDRET: 0

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
8243	GUNST	B	A

JUR1512 – Arbeidsrett, den kollektive del

46 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 = 4,3 %

GUNST: 1 = 50 %

UGUNST: 0

UENDRET: 1 = 50 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
7126	GUNST	F	E
7175	NEI	C	C

JUR1530 – Refugee Asylum Law

51 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 = 3,9 %

GUNST:

UGUNST: 1 = 50 %

UENDRET: 1 = 50 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
7481	NEI	D	D
7514	UGUNST	B	D

JUR1910 – Women’s Law and Human Rights

38 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 = 5,3 %

GUNST: 1 = 100 %

UGUNST: 1 = 100 %

UENDRET: 0

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
7528	GUNST	C	B
7580	UGUNST	B	C

JUR1960 – Trygderett

26 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 = 7,7 %

GUNST: 1 = 50 %

UGUNST: 0

UENDRET: 1 = 50 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
8005	NEI	C	C
8010	GUNST	D	C

JUR1981 – Grunnleggende Skatterett

64 kandidater oppe til eksamen

klager: 18 = 28 %

GUNST: 9 = 50 %

UGUNST: 1 = 5,6 %

UENDRET: 44,4 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
7604	NEI	D	D
7626	GUNST	C	B
7630	NEI	F	F
7635	GUNST	F	E
7636	GUNST	F	E
7641	GUNST	D	C
7662	GUNST	C	A
7664	GUNST	F	E
7662	NEI	C	C
7676	GUNST	D	C
7679	NEI	F	F
7688	GUNST	C	B
7691	NEI	F	F
7696	NEI	D	D
7698	NEI	C	C
7699	GUNST	F	E
7701	UGUNST	C	D
7707	NEI	D	D

JUR1970 – Barnerett

59 kandidater oppe til eksamen

klager: 9 = 15,3 %

GUNST: 0

UGUNST: 7 = 77,8 %

UENDRET: 2 = 22,2 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
8032	UGUNST	D	E
8036	UGUNST	C	D
8039	UGUNST	D	F
8043	UGUNST	C	F
8045	UGUNST	D	E
8074	NEI	B	B
8107	NEI	F	F
8118	UGUNST	C	E
8127	UGUNST	E	F

Sensur klageomgang, valgemner master vår 2015

JUS5101 - Criminology

23 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 4,3 %

GUNST: 0

UGUNST: 0

UENDRET: 1 = 100 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5254	NEI	C	C

JUS5120 – Utlendingsrett (fremmedrett)

89 kandidater oppe til eksamen

klager: 15 = 16,6 %

GUNST: 12 = 80 %

UGUNST: 0

UENDRET: 3 = 20 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5383	NEI	B	B
5401	GUNST	E	D
5405	GUNST	E	C
5412	GUNST	D	C
5414	GUNST	D	B
5416	GUNST	D	C
5417	GUNST	F	D
5423	GUNST	E	D
5428	NEI	C	C
5437	GUNST	C	A
5438	GUNST	D	C
5440	GUNST	E	C
5441	GUNST	E	D
5443	GUNST	C	A
5439	NEI	D	D

JUS5230 – International Commercial Law

37 kandidater oppe til eksamen

klager: 4 = 10,8 %

GUNST: 2 = 50 %

UGUNST: 0

UENDRET: 2 = 50 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5791	NEI	D	D
5798	GUNST	C	B
5799	NEI	B	B
5811	GUNST	D	C

JUS5260 – English Law of Contract

43 kandidater oppe til eksamen

klager: 7 = 16,3 %

GUNST: 3 = 42,9 %

UGUNST: 0

UENDRET: 4 = 57,1 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
6291	GUNST	D	C
6292	NEI	F	F
6303	NEI	D	D
6307	NEI	F	F
6312	NEI	D	D
6318	GUNST	D	C
6323	GUNST	E	B

JUS5401 – Maritime Law: Contracts

8 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 12,5 %

GUNST: 0

UGUNST: 0

UENDRET: 1 = 100 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5192	NEI	B	B

JUS5411 – Petroleum Law

23 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 = 8,7 %

GUNST: 0

UGUNST: 0

UENDRET: 2 = 100 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
6011	NEI	C	C
6019	NEI	B	B

JUS5420 - Forsikringsrett

46 kandidater oppe til eksamen

klager: 9 = 19,6 %

GUNST: 3 = 33,3 %

UGUNST: 2 = 22,2 %

UENDRET: 4 = 44,5%

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5543	NEI	D	D
5545	GUNST	D	C
5547	NEI	F	F
5553	NEI	C	C
5555	NEI	F	F
5557	UGUNST	C	E
5559	GUNST	F	E
5603	UGUNST	C	D
5608	GUNST	D	C

JUS5430 – Petroleumskontrakter

28 kandidater oppe til eksamen

klager: 5 = 17,9 %

GUNST: 3 = 60 %

UGUNST: 0

UENDRET: 2 = 40 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
6102	GUNST	D	C
6114	NEI	C	C
6120	GUNST	C	B
6126	GUNST	C	B
6127	NEI	C	C

JUS5440 – EU Substantive Law

12 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 = 16,7 %

GUNST: 0

UGUNST: 1 = 50 %

UENDRET: 1 = 50 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5969	UGUNST	C	D
5979	NEI	E	E

JUS5450 – Marine Insurance

28 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 3,6 %

GUNST: 0

UGUNST: 0

UENDRET: 1 = 100 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
6558	NEI	B	B

JUS5500 – Allmenn RETTSTEORI

1 kandidat oppe til eksamen

klager: 1 = 100 %

GUNST:

UGUNST:

UENDRET: 1 = 100 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5115	NEI	C	C

JUS5512 – Arbeidsrett, den kollektive delen

55 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 = 3,6 %

GUNST:

UGUNST: 1 = 50 %

UENDRET: 1 = 50 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5290	UGUNST	D	E
5291	NEI	E	E

JUS5530 – Refugee Asylum Law

37 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 0 5,4 %

GUNST: 0

UGUNST: 0

UENDRET: 2 = 100 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5494	NEI	D	D
5523	NEI	C	C

JUS5570 – International Criminal Law

43 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 2,4 %

GUNST: 0

UGUNST: 0

UENDRET: 1 = 100 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5653	NEI	C	C

JUS5580 – Kommunalrett

13 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 7,7 %

GUNST: 1 = 100 %

UGUNST:

UENDRET:

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5135	GUNST	C	A

JUS5630 – Privacy and Data Protection

42 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 2,4 %

GUNST: 1 = 100 %

UGUNST:

UENDRET:

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
8019	GUNST	F	E

JUS5670 – Electronic Commerece Law

35 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 2,9 %

GUNST: 1 = 100 %

UGUNST: 0

UENDRET: 0

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
8082	GUNST	D	A

JUS5801 - Selskapsrett

70 kandidater oppe til eksamen

klager: 9 = 12,6 %

GUNST: 5 = 55,6 %

UGUNST: 0

UENDRET: 4 = 44,4 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
6351	NEI	C	C
6356	GUNST	D	C
6369	GUNST	D	C
6381	GUNST	D	B

6392	NEI	C	C
6414	NEI	C	C
6423	NEI	B	B
6432	GUNST	D	C
6446	GUNST	D	C

JUS5820 – Patent- og varemerkerett

34 kandidater oppe til eksamen

klager: 9 = 26.4 %

GUNST: 1 = 11,1 %

UGUNST: 3 = 33,3 %

UENDRET: 5 = 55,6 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5008	NEI	B	B
5009	NEI	C	C
5013	GUNST	D	C
5016	NEI	E	E
5019	NEI	E	E
5028	UGUNST	E	F
5043	UGUNST	C	D
5051	GUNST	B	A
5050	NEI	D	D

JUS5860 – Konkurs- og patentrett

33 kandidater oppe til eksamen

klager: 8 = 24,2 %

GUNST: 3 = 37,5 %

UGUNST: 1 = 15,5 %

UENDRET: 4 = 50 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5070	GUNST	E	B
5074	NEI	C	C
5081	GUNST	C	B
5089	NEI	C	C
5095	NEI	D	D
5098	UGUNST	E	F
5108	GUNST	E	D
5105	NEI	E	E

JUS5870 – International and Comparative Labour Law

12 kandidater oppe til eksamen

klager: 4 = 33,3 %

GUNST: 2 = 50 %

UGUNST: 1 = 25 %

UENDRET: 1 = 25 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5229	UGUNST	D	F
5233	GUNST	D	B
5234	NEI	C	C
5239	GUNST	D	C

JUS5950 - Sosialrett

29 kandidater oppe til eksamen

klager: 1 = 3,4 %

GUNST: 1 = 100 %

UGUNST:

UENDRET:

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5175	GUNST	D	B

JUS5960 – Trygderett

38 kandidater oppe til eksamen

klager: 2 = 5,2 %

GUNST: 1 = 50 %

UGUNST: 0

UENDRET: 1 = 50 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
6058	GUNST	D	B
6063	NEI	E	E

JUS5970 – Barnerett

118 kandidater oppe til eksamen

klager: 15 = 12,7 %

GUNST: 4 = 26,7 %

UGUNST: 0

UENDRET: 11 = 73,3 %

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
6141	NEI	C	C
6176	NEI	C	C
6181	NEI	C	C
6200	NEI	D	D
6207	NEI	F	F
6210	NEI	F	F
6218	GUNST	E	D
6227	NEI	D	D
6235	GUNST	C	D
6251	NEI	C	C
6259	GUNST	D	C
6268	NEI	F	F
6281	GUNST	F	D
6240	NEI	F	F
6289	NEI	D	D

JUS5981 – Skatterett I: Grunnleggende Skatterett

51 kandidater oppe til eksamen

klager: 3 = 5,9 %

GUNST: 2 = 66,6 %

UGUNST: 1 = 33,4 %

UENDRET: 0

Kand.nr.	Endret	Opprinnelig Karakter	Ny karakter
5721	GUNST	D	C
5732	GUNST	C	B
5758	UGUNST	B	C